UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum Codicem Iustinianeum locupletißimus

... In Qvartvm Et Qvintvm Codicis Libr. Praelectiones / Additionibvs Philippi Decii ...

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

Vsuris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95990

Visual Library

a ¶ Rebus. Sed qđ ſi mutuaui famulo. x. qui mihi ſeruiuit certo tē-
pore, an fiat compenſatio? Tex. eſt no. ꝙ ſic. ibi Bal. in. l. fi. j. de ca. &
poſtli. reuer. & in. l. j. j. de pig. act. ſed quid ſi ex vna parte eſt debitū
alternatiue in quantitate, vel ſpecie, vel ſimpliciter in quātitate, an
poſſit opponi compenſatio: vide Bar. in. l. ſi quis ſeruo. §. j. j. de fur.

b ¶ Pecunia. Ad de iſtis Barto. & doc. i. l. diuortio. §. ob donatiōes. ff. ſol. ma. & q̄ hic ſequūtur. vide tñ gl. in cōtrariū. in §. in bone fidei. in ver. iure aperto. inſti. de ac. & gl. in l. ob negotiū. i fi. ff. eod. & ſi debes mihi. x. corbes frumēti, & ego. x. tibꝰ, procedit cōpenſatio. vt colligit ex no. p Bar. i. d. §. ob donationes. & apte Cyn. hic. & Bal. inuit. & ita ſaluatur gl. in. d. §. In bone fidei. & in. d. l. ob negotium.

c ¶ Debēs. Vide Bar. & doc. i. l. diuortio. §. ob donationes. ff. ſo. ma. & Bar. in. l. cū fundus. §. j. hic alleg.

d ¶ Legat. & quod poſſit referri ad imobilia, pbat in l. j. & ibi gl. j. de cō mu. re. al.

e ¶ Alienationi. Intellige vt ibi per gl. & Bar. ne ſit cōtra. l. ſi choꝛus. ff. de lega. iij.

f ¶ De cōdi. inde. Adde qđ Bart. ibi querit an de eo qđ debet officio iudicis admittatur cōpēſatio. & ibi vide.

g ¶ Vſure. Quid ſit vſura. vide hic per Azo. & Sal. i aut. ad hec. j. eo. vbi concoꝛ. cum Azo. per Inn. & Domi. in. c. j. extra eo. Io. and. in regula peccatū. de regu. iur. in. vj. in mercu. p Hoſt. in ſum. de vſu. & qs ſit fenerator. vide Bart. in diſpu. ſua inci. Statuto cauet ꝙ fenerator. in prin. & Fed. de ſen. plene in conſi. vlti.

h ¶ Diuina. Vide Io. cal. in repet. c. nauiganti. in. j. q. extra eo. & vide de iſta materia plene per eū & p Ioā. an. in regula peccatum. de reg. iu. in. vj. in mercuria. quid ſi fideiuſſoꝛ in cauſa vſuraria alleget exce. qđ principalis nō eſt ſoluēdo. vide Pau. de liaz. in. q. incip. Is qui fideiuſſit. an talia ſint licita. vide Bal. in rub. de conſi. j. pec. in prin. cū concoꝛ. & plene per me, in. d. c. nauiganti.

i ¶ Palam. Adde in. d. §. non ſolum. & per Lauren. de ro. in. c. conſuluit. in. q. c. extra eo.

k ¶ Aboletur. Adde Bal. in. l. j. in prin. j. de pꝛoba.

paliter fundari. ergo exceptio oīno diſcutiēda
eſt. ar. ſ. de tem. in inte. reſti. petēd. l. petēde. & ſi
tu dicas ergo fauoꝛabilioꝛ erit exceptio ex ſo-
la naturali, q̄ ex naturali & ciuili. Sol. h̄ nō p-
cedit ratiōe maioꝛis efficacie: ſʒ rōne maioꝛis
12 piulegij ſm Jac. de ra. ¶ † Quarto q̄ro, in qui-
bus rebus[a] habet locū cōpenſatio: Rñd. cū ſit
imaginaria ſolutio, opʒ ꝙ res inuicē recipiāt
functionem: qꝛ interpꝛetatiua ſolutio non po
teſt habere locum, vbi nō habet locum vera ſo
lutio. & iō de vno genere ad aliud: puta de fru
mento ad pecuniam, non habet locū compen
ſatio, niſi per cōſumptionē totū ad pecuniā re
digatur: vt. ſ. eo. l. ſi pp̄ter. & l. necʒ. & eodē mō
de pecunia[b] ad pecuniā nō hʒ locum cōpenſa
tio ſm Petr. ¶ Sed hic dubitat̄, quid ſi ſunt
eiuſdem generis in ſubſtantia materie, ſed nō
ſunt eiuſdē generis in ſubſtātia foꝛme, vcʒ tu-
ronēſes groſſi & parui, vel anconitani bologni
ni: Rñ. admittit̄ cōpēſatio, qꝛ in moneta ma-
gis attendit̄ materia in qua conſiſtit vtilitas
monete, quā attenditur foꝛma, & ideo eiuſdem
materie ad ſeipſam admittit̄ compēſatio, ſicut
ſolutio fit eiuſdē generis ad ipſum genus, ad
hoc. ff. de ver. obl. l. que extrinſecꝰ. & ff. de ſol. l.
Paulus. ſecꝰ ſi eſſet diuerſitas in materia, pu-
ta vellet compenſare es p auro: qꝛ vbi nō ad-
mittit̄ ſolutio, ibi nō admittit̄ cōpēſatio: vt di-
xi. & hoc tʒ hic Pe. facit extra ð iureiu. c. q̄to.
& hec vera. niſi cōſuetudo aliter ſe hr̄et, qꝛ tūc
ſtādū eſt ꝯſuetudini: vt. j. de dona. ſi qs argen-
tū. & adde qđ no. per Cy. ſ. in qui. cau. in integ.
reſti. nō eſt nec. l. In minoꝛum. ¶ Quinto q̄ro,
vtrū debens[c] quātitatē in ſpecie, poſſit ipſam
cōpenſare ad genus: gl. dicut qđ nō in. l. cū fun
dus. §. j. ff. ſi cer. pe. & de pec. l. ſi creditoꝛ. §. j. Ad
hoc. ff. de leg. j. l. ſed & ſi certos. Petr. d̄t cōtra-
rium: qꝛ licet nūmi debeantur in ſpecie, tñ na-
turaliter ſunt quātitas, nec cadit hic affectio.
nec differētia: ergo ſicut reciperetur vera ſolu-
tio, ita & cōpēſatio: vt. d. l. Paulus. dic ꝙ ſi de-
bens pecuniā in ſpecie cōſumat, vel cōmiſceat,
& tūc expeditū eſt ꝙ cōpenſare pōt p tex. l. no-
13 ſtre. ¶ † Querunt hic Doc. vnum qui legat[d]
poſſeſſiōes, videat̄ legare mobilia: & determi-
nant ꝙ recurrēdū eſt ad conſuetudinē loquen-
di: vt. l. libꝛoꝛum. §. qđ tamē Caſſius. de leg. iij.
Sed iſta cōſuetudo eſt facti: & iō adhuc rema-
net q̄ſtio ſi non conſtat de cōſuetudine, & dicē-
dum eſt ꝙ de ſignificatione verboꝛū includun
tur mobilia: vt. ff. de leg. iij. l. vxoꝛem. §. legauc-
rat. niſi eſſent alienationi parata: vt ſunt mer-
ces negotiatoꝛū, quas habēt vēditionis cauſa
vt. ff. de vſufr. leg. l. generali. §. vxoꝛi. & idē vide-
tur in pecunia, vt nō includat̄ in legato poſſeſ-
ſionū: qꝛ ſemper videtur alienationi[e] parata:
vt ibi tex. no. dicit. ¶ Quero, nūquid admitta
tur cōpenſatio in eo qđ eſt debitum rei per re-
ſti. in integ. Reſpon. non: quia nunquam dici-
tur liquidum qđ debetur per reſti. in integ. niſi
reſtitutio ſit iam conceſſa: vt no. in. l. fi. ff. de cō-
di. inde.[f] ¶ Vltimo not. ibi, ſtricto iure vten-
tes. ꝙ iudices in exceptionibꝰ admittēdis vel
repellēdis debent vti ſtricto iure in foꝛma iu-
ris: & facit ad obſeruantiam ſtatutoꝛum, quod tene menti.

¶ De vſuris. Rubrica.

1 ☞ Remuneratio, quare non permittitur in vſuris?
2 Epiſcopus ſi facit nouam conſtitutionem penalem contra vſura-
rium, an trahatur retro ad contractus iam celebꝛatos?
3 Vſurarius mentallis, an teneatur ad reſtitutionem vſurarum?
4 Venditio facta carioꝛi pꝛetio pꝛopter expectationem tēpoꝛis, an ſit
vſuraria?
5 Maritus qui poteſt vſuras accipere: ponit alium in locū ſuum, an
ille poſſit exercere vſuras? 6.

¶ Ad euidentiā iſtius materie pꝛemittendum eſt quod vſure[g] re-
gulariter ſunt pꝛohibite ſecundum legem noui & veteris teſtamētī.
tamen iure romano ſunt certo modo conceſſe, vt per totū hunc titu
lum tam in. C. quam in digeſto. vincit tamen ius diuinū in vtroqʒ
foꝛo: qꝛ pꝛima cauſa eſt potentioꝛ omni cauſa ſecunda. & maxime qñ
cauſa pꝛima eſt infinite potentie, ſicut eſt ille Deus: vt. j. eo. aut. ad
hec. Sed hic queritur quando lex diuina[h] pꝛohibet vſuras, videtur
etiam ꝙ talis lex diuina ſit iniuſta: quia cum creditoꝛ mutuat alicui
pecuniam gratis, debitoꝛ teneatur ad antidoꝛa. vt. ff. de pe. here. l. ſʒ
& ſi lege. §. conſuluit. & extra de teſta. c. cum in officijs. quare ergo na
turalem obligationem non poteſt creditoꝛ deducere in pactum ex-
pꝛeſſum, nam video ꝙ etiam in ſpiritualibus poſſunt opponi pacta
annexa tacite: vt extra de pꝛebē. c. ſignificatum. & extra de elec. c. ſigni
ficaſti. Item quia licitum eſt renūtiare: vt. ff. de dona. l. Attilius re-
gulus. & l. ſi pater. ad hoc reſpon. Inn. quod vſure ſunt pꝛohibite ne
homines ſtudētes auaritie, deſerāt actus virtuoſos, & induſtrioſos,
& etiam non deferantur culture agroꝛum: vt extra eod. c. j. per Inn.
Sed alibi dicit ꝙ ſunt pꝛohibite, quia venderetur tempus, quod
non eſt vendendum: ſed eſt commune omnium animantium. vt ipſe
1 no. in. c. In ciuitate. eo. tit. ¶ † Sed per hoc reſpondetur quare nō
eſt permiſſa remuneratio: dicendum eſt ergo quod obligatio vſura-
rum ideo eſt pꝛohibita: quia aut dicemus quod re cōtrahatur: & eſt
falſum, vt. ff. ſi certum petatur. l. rogaſti. §. ſi tibi, aut dicemus quod
cōtrahatur verbis, vel cōſenſu: & iſtud eſt iniuſtum: quia omnis obli
gatio relatiua requirit equipollens extremum, vel quaſi: ſed obliga
tio vſurarum nō habet extremum equipollēs. quod ſic pꝛobo. debi-
toꝛ qui pꝛomittit vſuras, habet dominium vſus: quia vſura nō con-
ſiſtit niſi in rebus mutualibus, in quibus vſus rei nō diſtinguitur
a dominio rei: pꝛeſtās ergo vſurā, pꝛeſtat eam ei qui nullum ius ha-
bet in dominio rei: & ſic indebite. & ſi dicatur quod nō pꝛeſtat eam p
re: ſed pꝛo beneficio: Reſpōdeo quod remuneratio huius beneficij
nō eſt taxata a iure naturali, vel ab aliqua ratione intellectꝰ, quapro
pter deducere volūtatem ad neceſſitatem, & obligationem infoꝛmē
ad obligationem foꝛme, non eſt ſecundū metam iuſtitie naturalis:
nec eſt ex debito iuſtitie, licet ſit ex debito amicitie, ex quo nō indu-
cit̄ neceſſitas, ſed ſpontanea voluntas, ſecundum ſanctum Tho. ad
hoc facit extra eo. c. conſuluit. vbi tex. dicit quod omnis vſura ex ſu-
perabundantia pꝛohibetur, vnde non eſt nedum contra charitatē,
que eſt virtus theologica: ſed eſt contra temperantiā, que eſt virtus
moꝛalis: & ideo etiā apud Ariſto. vſure dicuntur eſſe lucrum natu-
2 raliter pꝛohibitum. ¶ † Queritur hic. Epiſcopus facit nouam con
ſtitutionem penalē contra vſurarium: vtrum trahatur retro ad cō-
tractus iam celebꝛatos: Reſpōdeo aut pena imponitur contrahen
ti, aut exigēti. pꝛimo caſu non habet locum in contractibus preteri-
tis, ſecundo caſu ſic. ſi contra tenoꝛē legis exigatur poſt legem con-
ditam: vt. j. e. l. pe. & eſt tex. no. extra eo. c. cū tu. & ibi per Inn. ¶ Se-
cundo quero, dicit cōſtitutio epiſcopi ꝙ omnis cōtractus vſurario-
rum cenſeatur de duplo, modo quidā fuit vſurarius. ſed cōſtat eum
reſtituiſſe vſuras, nūquid contractus eius cenſeatur eſſe de duplo?
dicit Bar. ꝙ huiuſmodi nomina ſignificātia qualitates infuſas de
pꝛeterito, nō deſinunt ineſſe, licet recedatur a crimine. ff. de edil. edi.
l. qs ſit fugitiuus. & de rit. nup. l. palā.[i] & ideo q ſemel fuit vſurarius
manifeſtus, licet reſtituat vſuras: tamē infamia ex nomine ſibi illa-
ta nō abolet̄.[k] nec pene cōſequutiue & deſcēdentes ex tali qualitate:
ergo ſecundum hoc licet tempoꝛe contractus eſſet extra crimen per
reſtitutionē vſurarum: non tñ eſt extra pꝛeſumptionē conſtitutiōis
epiſcopalis. Ego cōſului contrarium: quia aboletur nomen vſurarij
per reſtitutionem vſurarum. & hoc per tex. extra eo. c. cum tu. in ver
bo donec. & quod ibi no. in gl. ergo magis etiam debet inſpici pn̄s
bona cōuerſatio, quam mala, que fuit in pꝛeteritum. arg. l. ſi mater. j.
ne de ſta. defun. & ſ. fami. erciſ. l. In ipſius. ¶ Et no. ꝙ quidam ſunt
contractus vſurarij expꝛeſſi: & quidam velati, & quidam ſunt cōtra-
ctus vſurarij ex foꝛma. quidam ſunt ex fraude & mala intentione.
3 ¶ † Querēda ergo ſunt aliqua de occultis fraudibꝰ, & de dolis vſu-
rarioꝛū. & pꝛimo queritur de fraude intentionali, id eſt de eo q mu-
tuat ſine pacto, ſciēs certe quod inde munꝰ cōſequet̄, modo queri-
tur vtrum ſubſequuto munere vſurarius eſſe cenſeatur: Can. dicunt
quod

quod ſic:quia intentio cum effectu ſubſequuto facit quẽ vſurarium.
a tamen dicunt [a] qđ non tenetur ad reſtitutionem iſtarum vſurarum
mentalium,niſi in foro cõſcientie,vt no.extra eo.c.cõſuluit.tu dic ꝙ
aut ſpecies eſt cauſa mutui,aut mutuũ eſt cauſa ſpeciei,aut dubitat̃
primo caſu hic habet locũ opi.Canoniſtarum:qꝛ in euãgelico Luce
ſcribitur.Mutuum dantes,nihil inde ſperantes,ſcilicet principali-
ter,qđ eſt quando non erat alias mutuaturus.Secũdo caſu nullum
eſt peccatum:qꝛ intentio eſt cõformis naturali rationi.Tertio caſu
relinquitur ſue conſcientie:cũ hoc iudicium nõ pertineat ad forum
4 contentioſum,ſed ſpirituale.¶ †Secũdo queritur,pone ꝙ rẽ prin-
b cipaliter valentẽ decem [b] vendo ⁊ trado pro.xv.ſoluẽdis vſqꝫ ad an-
c num,⁊ ſic propter prorogationẽ temporis [c] carius vendo:vtrum iſte
contractus ſit vſurarius:⁊ videtur ꝙ ſic:quia vendo tempus:vt ex-
tra eo.c.In ciuitate.In contrarium videtur:quia conſideratio tem-
poris non debet eſſe ſterilis:vt.ff.ſol.ma.l.ſi cõſtante.§.quoties.di-
cunt Doct.ꝙ iſte contractus eſt vſurarius.in.d.c.In ciuitate.qđ eſt
verum quando res que vendit̃ cõſiſtit in pondere,numero,vel men-
ſura:quia in his tantum rebus vſura committit̃.ſecus ſi vendatur
domus,vel predium preſertim tamen cum emptor interim percipit
vtilitatem.ꝭ.de actio.emp.l.curabit.¶ Tertio quero,quid ecõtra,
d alius propter preuentionem temporis [d] vilius vendit,verbi gratia:
emit frumentũ in herba pro quinqꝫ,qđ tempore meſſis veriſimili-
ter valebit octo,an iſte ſit vſurarius.Doc.dicũt ꝙ ſic.per tex.in.d.c.
In ciuitate.tu dic ꝙ aut preſens numeratio eſt cauſa dãni vendito-
ris,⁊ vſura eſt:aut ſola cõuentio eſt cauſa dãni:quia de preſenti non
ſoluitur pretium:⁊ tunc contractus nõ eſt vſurarius:aut neutrũ eſt
cauſa damni:qꝛ frumentum in herba non plus valet tempore con-
tractus:⁊ ſimiliter contractus non eſt vſurarius:ſed licitus:vt.ff.de
contrahen.emp.l.fiſtulas.§.frumenta.⁊.l.ſi debitor.§.veriſimile.⁊ de
5 verb.obli.Inter ſtipulantem.§.ſacram.¶ †Quarto queritur.dicit
decretalis ꝙ licitum eſt marito recipere vſuras dotis cũ modera-
mine.vt extra eo.c.ſalubriter.⁊ eſt ratio:qꝛ iſta vſura nõ eſt gratui-
ta:ſed oneroſa:vt.l.pater.in prin.ff.de exce.do.⁊.l.iſulã.§.vſuras.ſol.
ma.Modo pone ꝙ vir indigens pecunia acquirit eam ab amico,⁊
ponit eum in locum ſuum in dote predicta:vtrũ talis amicus poſſit
vſuras licite percipere:⁊ videt̃ ꝙ ſic beneficio authoris:vt.ff.de he
redi.ven.l.emptor nominis.dic contrarium:qꝛ cum maritus habeat
pecuniã,nõ curo vnde habuit,vt inde poſſit onera matrimonij ſup-
portare:vnde ceſſat ratio extorquende vſure.Item mutatiõe perſo-
ne mutat̃ priuilegium,quoties perſona eſt immediata cauſa priui-
legij:vt.ꝭ.de impo.luc.deſcri.l.j.li.x.⁊.l.licitatio.§.fi.de publicanis.ff.
6 de acqui.here.l.Paulus.¶ †Quinto querit̃.emi fundum hoc pa-
e cto,[e] vt talis emptio nõ duraret niſi vſqꝫ ad quadriennium:⁊ ꝙ poſt
quadrienniũ ipſo iure reuerteretur ad venditorem:quam venditio-
nem feci pro tam modico pretio,ꝙ ſi emiſſem ſolos fruct⁹ ꝙ cõtra-
ctus preſumeret̃ vſurarius,quero nunquid iſte contractus ſit licit⁹:
⁊ videtur ꝙ ſic:quia qđ emi non conſiſtit in pondere,numero,vel
menſura:⁊ ſic non videtur contractus vſurarius:vt no.extra eo.c.ij.
per Inn.vnde oportet recurri ad.l.ij.ꝭ.de reſcin.vendi.¶ Contra-
rium dico,nam ibi loquitur in vendi.perpetua.hanc autem tẽpora-
lem venditionẽ in iudicio factam in fraudem vſurarum ⁊ eſſe vſura-
riam:qꝛ finalis effectus eius eſt ſolum commodum fructuum me-
dij tẽporis,vnde actus agentium ex eorum intẽtione colligimus ab
effectu.arg.ꝭ.de inſti.⁊ ſubſt.l.reprehendenda.⁊.ff.de tranſac.l.cum
hi.§.ſi vni.j.⁊.ij.reſpon.

1 ☞ Interrogatio debet premitti:⁊ reſpõſio ſequi in ſtipulatiõibus.
2 Solennitas an ſit probãda,vel an preſumant̃ omnia ſolẽniter acta:
3 Cõuenit,vel promiſit,vbi apponitur circa vſurã,vel penam,⁊ iuxta
contractum qui re contrahitur,an ſit ſtipulatio:
4 Vſure,an debeantur aliquo iure,vel non:

¶ Lex prima.

SI interrogatione. Vſure ꝑ ſtipula-
tionẽ ꝓmiſſe ꝓ-
1 bata interrogatione precedente.⁊ reſponſione ſequẽte,
debentur iure optimo.h.d.¶ †No.ꝙ in ſtipulationib⁹
interrogatio debet premitti,⁊ reſpõſio ſequi,vt hic.⁊ inſti.de verb.
obli.in prin.⁊ eſt expedita prima gl.parua.¶ Secũdo no.ꝙ ſolenni
tas eſt probanda,vnde qui intentat ſtipu.debet probare eius ſolen
nitatẽ intrinſecã,que eſt in ordine,ꝙ interrogatio precedat.⁊ ſequa
tur reſponſio.⁊ in tempore.ſ.ꝙ incontinenti,id eſt abſqꝫ notabili in-
teruallo.⁊ in cõformitate ſeu cõſenſu circa idem:vt.ff.de ver.obl.l.j.
§.cum adijcit.⁊.ff.de pact.l.Juriſgen.§.quod fere.¶ Tertio no.ꝙ
ex ſtipulatione oritur ius optimum:qꝛ eſt contractus multum ſo-
2 lennis:vt.ſ.ſi cer.pet.l.ſi ex pretio.¶ †Opp.⁊ videt̃ ꝙ ſolennitas [f]
f nõ ſit probanda:quia omnia preſumuntur ſolẽniter acta.vt inſti.de
inuti.ſtip.§.ſi ſcriptam,inſti.de fideiuſ.§.fi.⁊.ꝭ.de contrahen.⁊ com-
mit.ſtip.l.j.Sol.aut aliquid eſt probandum per teſtes:⁊ tunc debet
probari nõ ſolum factum,ſed ſolennitas eius,vnde nõ ſufficit quod
teſtis dicat ꝓmiſſum:niſi dicat interrogatio-
nem preceſſiſſe,⁊ reſpõſionem ſubſecutam eſſe.
vt hic.⁊ eſt ratio,quia dictum teſtis debemus
recipere,⁊ interpretari in benigniorem partẽ
g ⁊ fauorabiliorem.[g] vt.ff.de manu.teſta.l.Juli.
ij.reſponſo.vbi eſt text.not.in addi.ſuis.Cyn.
aut aliquid venit probandum per inſtrumẽ-
tum.tunc ſufficit quod in inſtrumẽto cõtinea-
tur eſſe promiſſum,licet non dicatur ſolẽniter
eſſe promiſſum.⁊ ita loquunt̃ contraria:⁊ iſta
fuit opi.Joã.⁊ eſt ratio diuerſitatis:qꝛ tabel-
liones ſunt periti in peritia que requirit̃ in ar-
te tabellionatus,que eſt qđ ſolẽniter conficiãt
inſtrumẽta,alias tabellio notaretur de culpa:
vt.l.vlt.ff.de mag.cõue.qđ ſecus eſt in teſte,in
quo nõ requiritur peritia,nec preſumitur,nec
eius imperitia perimitur,⁊ ita dicit glo.no.in
d.§.ſi ſcriptum.⁊ hoc communiter tenent Do
cto.hic.⁊ Jaco.but.qui etiam reddit aliam ra-
tionem,nam nomen promiſſionis eſt nomen
equiuocum,informe.⁊ generale,vnde in dubio
dictum teſtis intelligitur cõtra producentem,
vt de proba.c.In preſentia:ſed in tabellione q
fecit inſtrumẽtũ de conſenſu ⁊ voluntate vtri-
uſqꝫ partis,⁊ plerunqꝫ de cõſilio ſapiẽtis,pre-
ſumitur ſolẽnitas,teſtis etiam producitur cõ-
tra inuitum:ſed in inſtrumẽto cõſentit vtraqꝫ
pars.ſed Hugolinus dicit quod idẽ erat in te
ſtibus quod in inſtrumentis,ceteris paribus,
puta quia peritus erat teſtis ſicut tabellio:ſꝫ
Bar.dicit ꝙ ratio peritie non eſt bona ratio:
nam dicit ipſe pone quod ille qui confert ſcri-
pturam eſt quidã mercator,qui neſcit quid ſit
ſtipulatio,⁊ qualiter fiat:⁊ tamẽ ex ſcriptura
preſumitur ſtipulatio:vt.d.§.ſi ſcriptũ.⁊ ideo
reddit talem rationem,ſcilicet quod teſtis dꝫ
deponere ꝑ ſenſum corporis,vnde licet dicat
expreſſe quod promiſit per ſtipu.non ꝓbaret,
qꝛ deponit de iure:ſed oportet quod dicat in-

a ¶ Tamen dicunt.Ad queſtionẽ Bal.de qua per eum in.l.j.in.x.q.
ꝭ.pro ſoc.ſi depoſui penes te pecuniam.cum qua lucratus es multũ
⁊ poſtea reſtituis mihi decem pro centenaria,an ſit vſura.
b ¶ Valentẽ decem.Adde Bal.in.l.Jul.§.ex vendito.ff.de act.emp.
in repor.antiquis.⁊ per.d.Lau.de ro.ꝭ.de vſur.vbi tenet cõtra Bal.
⁊ Mod.in.c.In ciuitate.extra eo.
⁊ Bal.in.l.roga-
ſti.§.ſi tibi.ff.ſi
cer.pe.⁊ Hoſt.in
ſumma huius ti.
§.an aliquo.ī ver
ſicu.iiij.
b ¶ Valentem de-
cem.No.ꝙ per re
ſtitutionem vſu-
rarum aboletur
nomẽ vſurarij.⁊
no.ꝙ conſtitutio
loquẽs de vſura-
rijs,verificat̃ in
vſurario reſtituẽ
te vſuras ſecũdũ
Bar.in.l.palam.
ff.de rit.nupt.ſed
Ange.trãſit cum
Bar.ff.de eden.l.
pretor.§.Js etiã.
in.l.quis ſit fugi-
tiuus.in princ.ff.
de edil.edi.refert
dictum Bar.po-
ſita aut̃.allegauit
in cõtrarium qđ
hic dicit Bal.ſed
in.l.ſicut.§.ſuper
uacuum.qui.mo.
pig.vel hypo.ſol.
concordauit opi.
⁊ vĩđ omnino ibi
do.Rodul.in cõ
tractu vſurarum
in conſil.c.tꝫ opi.
bal.hic.⁊ addi.c.
quanquã.de vſu.
in.vj.in prealleg.
l.⁊ rationem ad hoc vt vſurarius emẽdet ſe.Itẽ quia ſumus in ma-
teria penali:poſtea relinquit cogitandũ.facit pro iſta parte text.ī.c.
cum tu.de vſur.⁊ ibi dixi in.c.teſtimoniũ.de teſtibus.vide Bal.in.l.
Jmprobum.C.de his qui not.infa.vbi dicit ꝙ remanet vſurarius
infamis poſt reſtitutionẽ vſurarũ,nec poteſt admitti in teſtem,nec
aſpirare ad dignitatem.⁊ inducunt ibi ad queſtionẽ ſtatuti ponde-
ra ſi poſſet dici ꝙ deberet attendi qualitas contractu,ſi forte aliqua
pacta iſolita ſint appoſita,procedit opi.Bar.alias ꝓcedit opinio.
Bal.vel pondera ſi dici poſſit ꝙ ante factũ ſit vera opi.Bar.poſt fa
ctum ſit vera opi.Bal.pondera.quia ſi ita eſſet,ſequeretur ꝙ vſura-
rius abſtineret ſe a reſtitutione vſurarum,⁊ vide que dixi in tract.đ
preſtantia Jeſu Chriſti.⁊ dixi in.d.c.teſtimoniũ.vbi etiã Jo.retulit
Ang.⁊ dixi in.c.cum cauſam.vide ibi.de teſtibus.And.Barba.
c ¶ Prorogationẽ tẽporis.An vendẽs carius ad tẽpus,faciat vſu-
ram.Bal.hic diſtinguit.vide do.Abb.in.c.ad noſtrã.de emp.⁊ ven.
vbi tenet ꝙ ſic:⁊ refert ſe cõſuluiſſe.vide Sal.in.l.j.ꝭ.eo.vbi aliter lo-
quitur.vide do.Pe.in.c.In ciuitate.de vſur.vbi idem tenet per illũ
tex.ꝙ habeat locũ tam in rebus mobilibus,quam immobilibus:ſed
in ſua diſputatione tenuit diſtinctionẽ.Bald.hic.vide in.d.l.aut in
ij.parte ſui tractact⁹.in.iiij.opp.ver.x.opp.vbi dicit hoc dictũ Bal.
non eſſe verum.vide que dixi in conſi.ad meſſanam.And.Barba.
d ¶ Temporis.Vide Bal.in.l.cum non frumentum.ꝭ.eo.
e ¶ Hoc pacto.Vide Bal.i.c.j.de feu.da.i vi.le.cõ.⁊ quod not.Bal.
in.l.emptione.circa prin.ſ.plus vale.quod agi.cũ Bal.tranſit Lu-
do.ro.in.l.ſi quis cum aliter.in.viij.fallẽ.ff.de ver.obl.⁊ adde Bal.in
rub.ꝭ.de vſu.⁊ fruct.leg.
f ¶ Solennitas.Adde quod verbum promitto redactim i inſtrumẽ
to,non facit preſumi ſtipulationẽ,quando aliud ſpeciale concurrit.
ne duo ſpecialia cõcurrant.vt eſt tex.⁊ glo.⁊ ibi Cyn.⁊ Bald.i.l.j.ꝭ.
de do.promiſ.
g ¶ Fauorabiliorẽ.Adde Bald.in.l.magiſtratus.ꝭ.quando prono.
non eſt neceſſe.⁊ que dixi poſt Barto.in.l.de die.i princip.ff.qui ſa-
tiſda.cog.⁊ Cyn.hic ⁊ Ange.in.l.i ambigua.ff.de lega.j.⁊ Bald.i.l.
Lucius.ff.de infami.

a ¶ Tabellio. Vide Cy. quoniam iſte male refert.
b ¶ Opp. Cy. Adde qđ ratio Cy. nō habet locū in ſcriptura priuata
contra. d.l. ſciendū. preterea etiam quando teſtis non interrogatur,
debet reddere rationē dicti ſui in caſu illo. vt per Imo. in. d.l. ſcien-
dum. ꝛ ideo non videntur bene dicere Pet. ꝛ Cy.

c ¶ Odio. Lu ro.
tenet cōtrariū in
d.l. ſciēdū. in vlti.
col. de ver. ob. per
l. Titia. §. pe. ꝛ p
iſtū tex. ſʒ Pau.
de ca. in. l. lecta. ff.
ſi cer. peta. ſimpli
citer refert Bal.
hic. facit hic con-
tra Bal. per iſtū
text. a ƺrio ſenſu.
d ¶ Teneris. Vid
tamē Bal. in. l. ij.
j. de exc. tu. rei in.
cum Bal. tranſit
Petr. de anch. in
regula peccatū. i
iij. q. de reg. iur. in
vj. et vide qđ no.
Jo. cal. in. c. naui-
ganti. in. q. iij. ex-
tra eo. ꝛ doc. in. c.
conqueſtus. e. tit.
e ¶ Humano. Vi
de quod. ſ. prori.
dixi. ꝛ ego ſcripſi
poſt Bar. i. l. cun
ctos populos. ſ.
de ſum. tri. et fide
catho.
f ¶ Sterilis. Vid
i. d. l. curabit. ꝛ qđ
ibi dixi. in contra
rium videtur gl.
in. l. de diuiſione.
ꝛ ibi Pau. de ca-
ſtr. ff. ſol. ma. ꝛ ibi
ſcripſi poſt Imo.
ꝛ Pau. de caſt. in
l. vinum. in. j. col.
ff. ſi cer. peta. ꝛ ibi
etiā ſcripſi. et per
do. Lau. de ro. in
ſuo tractatu de
vſur. ꝛ Imo. in. d.
c. conqueſtus. ex-
tra eo.
g ¶ Pena. Adde
Bal. in. l. ex placi
to. in. rix. qđ. j. de
rerum permu. et
meliꝰ hic p Cy.
per Imo. in. l. iiij.
§. Cato. de verb.
obli. ꝛ ibi Bar in
v. oppo. videtur
cōcordare cū opi.
Cy. hic ſed Bar.
tenet cōtrarium.
i. l. ſtipulatio iſta
§. alteri. ff. de ver.
obliga. ꝛ vide per
oēs. ꝛ dixi poſt
Imo.
h ¶ Tertio no. Vi
de Barto. in. d. §.
Idez reſpondit.
Bal in. l. fin. ꝛ ibi
ex text. melior de
iure. ff. d heredi-
bus iſtituendis.
vide Aug. in. l. ſi
quis cum aliter.
ff. de verb. ob. vbi

terrogationem preceſſiſſe, ꝛ reſponſionē ſubſe
cutam fuiſſe. quod in facto conſiſtit. in auditu
a verborū: tabellio ᵃ autem vel ſcribens non ſo-
lum adhibetur ratione facti: ſed iuris. ꝛ ideo ſi
exprimatur verbū iuris, vel quod poſſit ad ius
trahi, creditur eis ſecundum Barto. Cy. di-
cit hic ꝙ ſi teſtis deponeret de ſtipulatiōe, ꝛ ſi
fuiſſet vlterius interrogatꝰ, ꝙ probaret opti-
me. vt hic ſecundum opi. Pet. ſed idem Cy. in
addi. videē ipſaʒ limitare, de quo vide in addi.
ꝛ ſi dicaē ꝙ ſtipulatio eſt iuris. R ū. cōcedo ꝙ
virtꝰ eius cōſiſtit in iure: ſed tenor eius eſt fa-
cti: qꝛ idē eſt dictū ſtipulatio, ꝙ interrogatio ꝛ
reſponſio: ergo ꝛ c. vt. l. conſi. §. fina. de cur. furi.
¶ Tu dic ꝙ Bar. dicit verū, ſi nomen ſit pro-
latum a ruſtico, vel a muliere, qui vocis ſignifi
catum ignorant: quia preſumuntur ſubornati:
ſecus ſi ab eo in quo cadit veriſimiliter intelle-
ctus vocabuli: ꝛ tunc habet locum a prin. Cy.
b opp.ᵇ ꝙ etiam in inſtrumento non preſumaē
ſolennitas: vt. ff. ſi cer. pet. l. lecta. vbi in inſtru-
mento continetur verbū conuenit: ꝛ tamen ſi-
gnificat nudum pactum. Sol. dicit Barto. ibi
ꝙ aliud eſt in verbo pmiſit, aliud in verbo con
uenit: quia verbum cōuenit eſt magis genera-
3 le: vt. l. j. §. cōuentiōis. ff. de pac. ¶ † Tu dic ꝙ
Vbi verbū conuenit: vel promiſit, apponitur
circa vſuram vel penam: ꝛ iuxta contractum
qui re contrahitur, non preſumitur ſtipulatio.
c vt ibi. ꝛ iſtud eſt odio vſurarū, ꝛ odioᶜ pene. ar.
ff. de ſer. expor. l. ſeruus ea. ſed vbi pmiſſio eſt
fauorabilis, vel neqʒ fauorabilis, neqʒ odioſa:
tunc eſt inſtrumento preſumitur ſolennitas: vt
ff. de verbo. oblig. l. ſciendum. ¶ De vno opp.
cōtra pdicta: aut iſta eſt ſolēnitas intrinſeca, ꝛ
preſumiē, qꝛ intrinſece cauſe ſemper includū-
tur in teſte, aut eſt extrinſeca: ꝛ tūc non pſumi
tur nec in teſte nec in inſtrumēto: qꝛ extrinſece
cauſe nō preſumuntur: qꝛ nō ſignificant, nec cō
cipi poſſunt ex qualitate verborū: vt. ff. de pu-
bliciana. l. quecūqʒ. §. fi. ꝛ de v. obl. l. ſi ita ſtipu
latus. §. Chryſogonꝰ. Sol. dicit Ja. but. ꝙ in-
terrogatio ꝛ reſpō. eſt ſolēnitas intrinſeca: et
verū dicit. ſi ſtipulationē attendas, et ſi fieret
mentio ſtipulationis, preſumiē ſolēnitas: ſed
ſi attēdas promiſſionē in ſuo genere, interro-
gatio ꝛ reſpōſio eſt ſolēnitas intrinſeca gene-
ris cum genus predicetur de differētibꝰ ſpe-
cie ſicut riſibile non eſt proprium animali, in-
4 quantū animalis, ſed inquātū homo. ¶ † Al-
terius opp. ꝙ vſure nō debeanē iure optimo,
ſed contra ius: cum ſint prohibite iure diuino
Reſpon. fateor inquātū iure diuino ſunt pro-
hibite. ius aūt humanum conſiderauit ꝙ pro-
pter vſuras vtriuſqʒ puidentie ſubfertur, ſcili-
cet creditoris, qui forte a reo cōmodū recepit,
vt qꝛ forte moreref, ſi non inueniret mutuum:
qꝛ homines nolūt gratis mutuare pecunias.
quā pp̄ter pro cōi vtilitate ius humanū per-
miſit vſuras. ar. inſti. qui. mo. re cōtra. ob. i fi. ꝛ
h. d. hic glo. no. vū videē ꝙ Iudex ſecularis nō
poſſit cognōſcere de vſuris, quatenꝰ ſunt per-
miſſe iure romano, quaſi Iudex ſecularis de-
beat illud ius cōſeq: ſed ſi illud licitū eſſet poſ-
ſet: vt. j. eo. l. eos. tu dic vt dicā. j. e. auē. ad hec.
¶ Vltio no. d iure optimo, ꝛ meliori, ꝛ bono.
quod dic vt i gl. que dicit ꝙ melius eſt habere
actionem quam iudicis officium.

1 ☞ Vſure cum ſint prohibite de iure diuino:
non poſſunt peti in aliquo foro. 2.
3 Emptor, q ex poſſeſſione tradita nullum fru-
ctū conſequitur, an poſſit interim vſuras ac-
cipere: ꝛ nu. 4. ꝛ. 5.

¶ Lex ſecunda.

Vſuras. ¶ Emptor ex die traditiōis poſſeſſio-
nis tenetur venditori ad vſuras pretij
non numerati, nec ſufficit ipſum pretiū minus ſolēniter
1 depoſuiſſe. h. d. ¶ † Opp. vſure ſunt prohibite de iure di
uino: ergo nō poſſunt peti in aliquo foro, qꝛ ius diuinū in omni foro
ſuam vim exercet: vt. ſ. in rub. ar. ff. de ſepul. viol. l. iij. §. Diuus. in ra-
tione ſui. Sol. quedā ſunt vſure punitorie: quedā recompenſatorie, ꝛ
quedā lucratorie. Prime iure diuino pmiſſe ſunt, ſicut ſunt he que
veniunt ex cōtumacia adiuncto ſibi intereſſe petentis: qꝛ quantū ad
petentem nō ſunt vſure, ſʒ ſors, vt extra de fideiuſ. c. ij. ꝛ extra. eo. c. ij.
d per Inn. qui dicit ꝙ ſi tu teneris ᵈ mihi ſoluere ad diē certum: ꝛ qꝛ
nō ſoluiſti, ab alio ſub vſuris accepi propter aliquā meam vtilitatē,
vel rei familiaris neceſſitatē, teneris mihi reſarcire has vſuras, qđ
eſt no. ꝙ eſt verum, ſi teneris mihi ex cōtractu bone fidei: ſecus ſi ex
ƺctu ſtricti iuris: vt. ſ. de cōdi. indi. l. j. ¶ Scđo, vſure ſimiliter ſunt
permiſſe vſqʒ ad cōgruū ꝛ honeſtuʒ modū, prout mos regionis ex-
poſtulat. qꝛ potius recipiunē loco permutationis, quā loco pene:
vt extra eo. c. ſalubriter. ꝛ hic ꝛ. j. de act. emp. l. curabit. ſunt em̄ hmōi
vſure oneroſe, nō gratuite, ꝛ fundanē in ratione, naturali equitate, q̄
eſt ꝙ quis non locupleteē cum aliena iactura. vt. ff. de inſtit. l. ſi quis
2 mācipijs. §. Proculus. ꝛ. l. nā hoc natura. ff. de cōdi inde. ¶ † Ter-
e tio no. ꝙ vſure que de iure diuino prohibentur, nec humanoᵉ cōcedi
poſſunt: qꝛ a quo remouetur potētia, remouetur actus: ſed a ſtatuē-
3 tibus remoueē potētia: ergo ꝛ actus cōſtitutio remoueē. ¶ † Que-
f ro, quid ſi res eſt ſterilis,ᶠ ita ꝙ emptor ex poſſeſſione tradita nullū
fructū cōſequitur, vel eſt ſilua non cedua, cuius fructus differtur ad
plures annos: nūquid interim debentur vſure pretij: videtur qđ nō:
qꝛ nihil adeſt emptori, ꝛ cōpenſatio requirit relationem extremorū.
Contrarium dico, qđ iſte vſure non preſtantur ratione proportiōis
fructuū ꝛ vſurarū: ſed ratione impletionis fidei: qꝛ vēditor impleuit
fidem tradēdo, emptor aūt inuenitur in perfidia pretij nō ſoluendi.
4 ¶ † Denuo querië, quid ſi emptor nō eſt in perfidia, puta qꝛ vendi-
tor promiſit ſibi dare fideiuſſorē, ꝛ non dat, vel promiſit ſibi tradere
poſſeſſionē liberā, ꝛ non tradidit liberam: ꝛ videtur ꝙ emptor non
teneatur ad vſuras: qꝛ nō pōt ſibi adſcribi mora: vt. l. ſi. ff. de reſcin.
ven. In contrariū videtur, qꝛ per talem non implentē non minuun-
tur vſure rei: ergo nō minuatur interuſuriū pretij. ꝛ qꝛ vſure iſte ve-
niunt potius ex quadā equitate, quā rōne more: vt tex. ſignanter di-
5 cit i. d. l. curabit. ¶ † Quero. ſi nō fuit tradita poſſeſſio emptionalis
ſed precaria: Reſpon nō tenetur emptor ad vſuras: qꝛ venditor nō
tranſtulit in emptorē aliquod ius dum ei precario cōceſſit: vt no. ff.
de act. emp. l. Jul. §. poſſeſſionē. ¶ Quero, quid econtra ſi venditor
rogauit precario, vel emptor: Reſpon. idē qꝛ nondum plene tradi-
dit nec vſum rei trāſtulit, licet dn̄iū tranſtulerit. iuxta id qđ no. ff. de
pact. l. ab emptione. ꝛ ar. l. ſicut. §. ſuperuacuū. qui. mo. pig. vel hypo.
6 ſoluitur. ¶ † Vltimo pone: emi a titio lapides, vel tigna: ꝛ ſic res
ſunt ex quibꝰ non percipiē naturaliter aliquis fructus, ꝛ cauſa ſol-
uendi pretiū acquiſiui ipſum ſub vſuris, ꝛ ſolui vēditori: ſed ipſe nō
tradidit mihi lapides, vel tigna: ſed fuit in mora: an ipſe teneaē mi-
hi tradere illas vſuras: R ū. ſic tanquā intereſſe: iſte tex. eſt not. ff. de
act. emp. l. Lucius titius. ſm vnam lectu. ꝛ idem dicendum eſt in ſi-
milibus contractibus. puta locationis, ꝛ venditionis.

¶ Lex tertia.

Quamuis. Si vſure nudo pacto promittātur,
non oritur actio. ſed ſi ſoluanē, non
daē repetitio, nec ſit extenuatio ſortis. h. d. ¶ Opp. imo
ꝙ ex nudo pacto poſſit agi, ſi eſt appoſitū incōtinenti: vt
j. eo. l. frumēti. Sol. hoc ſpeciale in mutuo pecunie numerate pp̄ter
frequentiā feneratorum: quia eorum auaritiam cōmuniter exercent
1 in pecunia. ¶ † Quero, vtrū debeatur penaᵍ ex nudo pacto incōti-
g nenti appoſito: ꝛ gl. dicit qđ non. ff. de ſer. expor. l. ſeruus ea. Jac. de
rauen. dicit ꝙ aut pena apponiē in mutuo quantitatis, aut in alijs
rebus, Primo caſu eſt vera gl. ſcđo caſu agitur ex nudo pacto veſti-
to coherentia contractus. ꝛ eſt ratio: qꝛ idem debet eſſe in pena, qđ
in vſura ſecundum Jaco. de rauen. ꝛ Cy. ꝛ adde. j. eo. l. cum allegas.
ꝛ dic vt ibi dicam. Bal.

¶ Lex quarta.

Rex retentionem. Pignus obligatū
p minoribꝰ vſuris
nō poteſt retineri pro maioribus ex poſteriori cōtractu
1 naſcentibus. ad hoc allegaē. ¶ † Not. duo dicta. primū
qđ pignus obligatū pro ſorte, videtur obligatū pro vſuris eiuſdem
contractus. ¶ Secūdo no. ꝙ pignus obligatū pro minoribus vſu-
ris, nō videtur obligatū pro augmēto vſurarum veniente ex nouo
2 cōtractu. ¶ † Tertio no.ʰ quod dicta in vna contractu, non viden-
h tur in alio repetita, vnde repetitio fit in his que dicuntur eodē con-
tractu, non in his que ſeorſum aguntur. ¶ Oppo. quod fiat tacita
repeti

a repetitio.[a] vt.ff.de verb.obli.l.Titia.§.Idem reſpon. Sol.dicta in precedentibus,videntur repetita in conſequentibus eodẽcõtractu: ſed nõ ex nouo contractu ex interuallo.vt hic.qḋ eſt no.Pe.dicit ꝙ dicta in precedentibus,videntur repetita in ſequentib⁹,qñ precedẽtia ſunt preparatoria ſequentium:vt quia ſunt forma,vel quaſi eorũ que ſequunt̃:ſecus ſi ſunt diſtincta.ꝛ ſeparata prorſus.quod eſt not.
b ℂSed contra hoc inſtat̃[b].ff.de pact.do.l.Inter.§.cũ inter.Sol.ibi loquit̃ in repetitione fauorabili.hic in odioſa.
3 ℂ†Ulterius[c] no.ꝙ
c etiam ob chirographariã pecuniã pignus poſſit retineri: vt.ĩ.etiã ob chirogra.pec.l.j.So.illud verũ eſt pro ſorte,ſecus ſi pro vſuris,ꝛ no.contra Hebreos.

ℂLex quinta.

ADuerſus. ℂRatiõe minoris pceptiõis vſurarũ preſumitur receſſum a maiori, etiam ſi vſura debeatur reipublice.h.d.concor.ĩ.e.l. quãuis baſſa.ℂOp.ꝙ adminiſtrator reipublice nõ poſſit ei ꝑiudicare minus recipiẽdo:vt.ff.de pac.l.Imperatores.So.ibi pactum.hic negligẽtia:que plus operatur in adminiſtrationibus,quã pactum expreſſum.vt ĩ auĩ.vt cum de appel.cog.§.ſi vero liberi.ꝛ.ŝ.de ſacroſan.eccl.l.Iubemus nullam nauem.ꝛ.ff.de publicanis.l.fi.§.ſi quis profeſſus.vel hic ſpeciale odio vſurarũ.vt no.ŝ.de tranſac.l.preſes.ꝛ ideo prelatus eccleſie,qui debet habere nomine cẽſus tres denarios quolibet anno,recipiẽdo duos pluribus annis:non preiudicat eccleſie,q꞉ cenſus eſt fauorabilis:ſed vſura eſt odioſa,vt extra de cenſib.c.olim cauſam.
1 ℂ†Quero,quanto tẽpore ſufficit ſoluiſſe minores vſuras ad exclusionem maiorum vſurarum: quidam dicũt ꝙ requiritur longũ tempus.Azo.dicit qḋ ſufficit triennium,ꝛ hoc tenet Mic.de mat.Rich.malumb.ꝛ Cyn.in addi.q꞉ ſicut triennium
d ſufficit ad inducendũ obligationẽ in caſu fauorabili[d] vt.ĩ.de fideiu.l.j.ſic ad inducẽdam liberationẽ in caſu odioſo,ꝛ facit ad id qḋ dicit
2 de triennio.ĩ.de apo.pub.l.quicunq꞉.lib.x.ℂ†Ultimo no.in verbo
e ſemper[e] ꝙ hec dictio verificatur in his que habent in ſe temporis interuallum,quod facit ad no.in.l.j.ff.ſol.mat.Itẽ quod dictio ſemper verificatur in triennio,vel ſaltem in decennio,vel vicennio,ſcḋm diuerſas lecturas.

ℂLex ſexta.

SI creditrici. ℂUbi precedit obligatio,ꝛ ſequit̃ depoſitio,ceſſant vſure: ꝛ abſente creditore ſufficit offerre in iudicio,dic.vt.ĩ.eo.l.acceptam.

ℂLex ſeptima.

CReditor. ℂEx preſtatione vſurarum nõ preſumitur promiſſio earum.ℂNot.ꝙ ex tempore non preſumit̃ promiſſio,licet hoc allegetur.nam hic bene allegatur,tamen non preſumit̃,qḋ dic vt ŝ.de pac.l.ſi certis annis.poſſeſſio autẽ ꝛ preſcriptio bene preſumit̃ ex tempore,vt no.Inno.extra de cenſi.c.peruenit.vbi videas.Bald.

ℂLex octaua.

QUamuis. ℂEligens ex duab⁹ clauſulis eiuſdem cõtractus vnam ex illis.ſ.leuiorem,grauiori renũtiare videtur.h.d.ℂNo.ꝙ electio minoris pene preiudicat in pena maiori.Tene mẽti.ꝛ facit
f quod vbi imponit̃ pena perſonalis[f] ex forma ſtatuti,ſi non ſoluerit penam certam pecuniariam ꝛc.infra decem dies,ꝛ ſi reſpublica acceptat poſt tempus pecuniariam,intelligitur remiſiſſe perſonalem.

ℂLex nona.

SI per te. ℂMora tutoris impedit curſuz vſurarũ que veniunt ex mora debitoris.hoc.d.ℂEt no.ꝙ mora adminiſtratoris cenſetur mora domini.Bal.

ℂLex decima.

USure. ℂCõputatio vſurarum fit in fine cuiuſlibet anni.h.d.Et no.[g] quod tempus abſolute poſitũ ponitur pro anno:ꝛ tempora in plurali numero pro biennio,ꝛ dimidiũ tempus pro ſex menſibus.
h Item nota.in gloſ.de antichriſto.[h] quod tanto tempore predicabit,quanto predicauit Chriſtus,antipapa habet predicatores ſicut papa.

ℂLex vndecima.

EX prediꝫs. ℂPer oblationem impediuntur vſure,ꝛ per fructuum receptionẽ extenuatur ſors,ſcilicet fructibus conſumptis.

ℂLex duodecima.

i **FRumenti.**[i] ℂEx nudo pacto in frumẽto vel hordeo venit acceſſio,ſed quo iure petatur: dic ſi pactum fuit incontinenti appoſitum,per actionem preſcriptis verbis,vel per aliquã de actionibus generalibus,puta per triticariam,ſi acceſſio non eſt in pecunia,vel actione in factum,ſiue acceſſio ſit in pecunia,ſiue non,vel condictione ex lege.h,d.

dicit qḋ qñ verba celebrati cõtractus ſunt dubia ſequẽtis,etiã ex interuallo ſunt dubia,ꝛ hñt plures intellect⁹.recipiũt interpretationẽ apprehẽdẽdi,ꝛ dicit eſſe ſingulare dictũ Inn.ꝛ vide gl.in.l.j.ff.de iud.in.l.eleganter.ff.de condi.inde.ar.in.l.heredes palã.ver.ſed ꝛ ſi no.ff.de teſta.vide Bal.i.l.multũ.ĩ.ſi qs alteri.vel ſibi.in.l.j.C.de ſer.fug.vide Barto.in.l.j.ff.ad mace.vbi ex verbis probatiõis cõprehẽditur modus condentis.vide text.i.l.fi.ff.de teſt.tu.Bal.in.l.cũ hi.ff.de tranſac.ꝛ in.§.quibus in prima cõſti.C.vbi dicit

ℂLex decimatertia.

IN bone fidei. ℂIn bone fidei iud.veniũt vſure ex mora,que ſopito iudicio principali peti non poſſunt.ℂNot.quod cum principale exĩt cognitionẽ iudicis,de acceſſorio tractari non poteſt.concord.ff.de act.empt.l.qui per colluſionem.§.fina.

quod proemiũ multũ operat̃ in ſtatutis:q꞉ ex illo inducit̃ ratio finalis ſtatuentiũ.facit text.in.l.j.§.ſi quis.ff.de iur.ꝛ fac.igno.vide do.Ant.in cle.j.de elec.Bal.in.l.j.ff.ad maced.ꝛ in.d.§.ſi quis.ꝛ vide bonam ꝛ ſing.gl.l.apud Celſum.ff.de exce.doli.And.Barb.

a ℂRepetitio.Et per iſta dicit Bal.in.l.etiã.in fi.ĩ.de iure dot.qḋ ſi conduco te pro vno anno cum certo ſalario,quod ſi te alio anno ſimpliciter conduco,intelligitur repetitum ſalarium.per illum ter.

b ℂInſtatur.Bal.in.l.etiam.ĩ.de iure dot.aliter ſoluit.ſ.ibi illud ꝙ fit ex interuallo,reſpicit ſuum principale:ꝛ ideo pactum appoſitum ſuper dote,intelligitur repetitum ſuper augmento dotis.

c ℂUlterius.Adde Bal.in.l.pignoribus.ĩ.eo.vbi etiã dicit quod.d.l.j.non habet locum in penis.Et adde Bart.in.d.l.j.

d ℂFauorabili.Uide tex.ꝛ gl.in.l.qui ſemiſſes.ff.eo.

e ℂSemper.De dictione ſemper.vide Bal.ꝛ alios in.l.j.ff.ſol.mat.ꝛ Ange.in auĩ.de here.ꝛ fal.in prin.in.l.In cognitione.in ver.ſemper.ff.ad ſille.ꝛ in.l.In rebus.ĩ.de iure dot.Moder.in.l.j.ff.de vſucap.And.Barba.

f ℂPerſonalis.Adde.l.commiſſorie.ꝛ quod ibi Bal.ĩ.de pac.inter emp.ꝛ vẽdi.ꝛ qḋ no.Lud.ro.in.l.j.§.ꝛ poſt operis.ff.de ope.no.nũ.

g ℂEt no.No.gl.ſing.in.c.preſbyter.lxxviij.diſt.que dicit quod Chriſtus predicauit per tres annos.And.Barb.

h ℂDe antichriſto.No.quãto tpe predicabit antichriſt⁹.ꝛ Ang.hic reputat iſtã gl.ſing.ꝙ ỽba illa in ſacris:ꝑ tẽpus,ꝛ tẽpora,importãt trienniũ,q̃ ſunt no.pro teſte.ꝛ dictio per tẽpus,intelligit̃ per annũ.ꝛ dictio ſemper intelligit̃ per triẽniũ.vt no.ŝ.eo.l.aduerſus.ꝛ dictio illa,annis.intelligit̃ per duos.vt eſt text.in.l.libertas.que.§.fin.ff.de manu.teſt.pro illa dieb⁹.intelligit̃ ꝑ duos dies,vt ibi no.ḋt Ang.allegauit tex.in.l.interdum.de ver.obli.ꝛ multo tempore intelligitur per triẽniũ.vt in.l.j.ĩ.de fideiuſ.ſed in.l.j.§.quod dictũ eſt.ff.de ſepara.intelligit̃ per quinquennium.Item lõgo ſilentio,intelligitur per tres annos.tex.coniuncta gl.ꝛ illam ſequitur do.Bened.de plũb.in.l.j.§.j.ff.ne de ſtatu defun.Itẽ anguſtiſſimo tempore.intelligit̃ per x.dies.text.eſt in.l.proſperit.in verb.anguſtiſſimũ tẽpus.ff.qui ꝛ a quibus.qd de dictiõe multa,vel multo.vide tex.i.l.j.§.hoc reſcriptũ ff.ad ſillania.ꝛ in.l.ij.ff.de ex ver.quid de plurib⁹ annis vide gl.ſing.xxiiij.diſt.c.chriſtiano.quid de dictione quibuſdã annis,dic ꝙ importat.x.annos.tex.eſt ſing.in.c.ij.de reſcrip.in.vj.quid de longeuo tempore,importat centum annos.gl.eſt not.in auĩ.de reſti.ꝛ ea que parit.in.xj.men.in.§.in ver.lõgeuo.ꝛ idem de verbo antiquato tempore.ꝛ ibi per Ang.ſed de iure canonico verbũ longeuo.nõ importat tantũ tempus,imo minus.vide tex.in.c.fi.in verbo.longeuo.de conſuetu.quid de dictione plurium,verificatur in tribus.in auĩ.de triente ꝛ ſemiſſe.§.quod ſepe.ver.plurimorum.alibi dicit glo.xij.q.j.c.de multa.verificari in ſeptem.poteſt dici quod cum non ſit in iure expreſſa eius determinatio,dꝫ ſtari arbitrio iudicis.l.j.in fin.ff.de iure delibe.ꝛ.c.de cauſis.de offic.deleg.vide Moderniores in.l.j.§.hoc reſcriptum.ad ſilleia.ꝛ Bal.in.c.plerunq꞉.de reſcrip.dicit quod multum tempus dicitur eſſe vnus annus.quod not.pro ſtatuto ſecundum Moderniores ibi.quantum autem tempus importat̃ per verbum breue,vide bonam gloſ.in.c.preterea.de etate ꝛ qualitate.vide que dixi in.d.c.plerunq꞉.ꝛ adde gloſ.in.c.fi.de rebus eccleſie nõ alienandis.in verbo multis.vide que dixi ibi.ꝛ vide in.c.fi.de cauſa poſſeſ.in ver.plures annos.Quid ſi dixit,per plures annos: vide Lud.cõſ.ſuo.ccxcviij.vbi loquit̃ ſingulariter.ꝛ vide.c.dilectis.de appel.in ver.poſt modico tempus.in.c.In noſtra.de procuratoribus.ver.ĩ.modicum temporis ſpatiũ.ꝛ.c.ex parte.iij.de reſcrip.vbi biennium ḋr tempus diuturnum.de verbo antiquato.vide do.Anto.ꝛ d.Abb.qui ſunt contrarij.in.d.c.fi.de conſue.ꝛ ibi dixi.ꝛ vide tex.in c.per tuas.de proba.in ver.non poſt multum tempus,ꝛ per hec omnia declarantur.ꝛ.xvj.diſt.c.habeo librum.non multo tẽpore.vbi tempus.v.anno.vel.x.non dicitur multum tempus.ꝛ vide.c.ſic viue.xvj.q.j.And.Barba.

i ℂFrumẽti.Intellige iſtam legem prout per Ful.in.l.qui pecuniã.ff.ſi cert.peta.

a ¶ Emere. Adde
Cy. ⁊ Bal. in.l.ſi
pater.§.de inoff.
teſta. Pau. ð ca.
in.l.de fideicõmiſ
ſo.§.de tranſac ꝑ
illũ tex. videt̃ ſim
pliciter velle qð
cõuentio ſit licita
per Inn. ⁊ alios i
c.In ciuitate.ex
tra eo. Joã. an.in
addi. Spe.i rub.
eo. ⁊ Ang ⁊ Sal.
hic. Hoſt.in ſum.
eo.ti §. cũ aliquo
caſu.verſic. qd de
his qui emũt ab
eccleſijs. Pet.de b
anc.in ↄſil.incip.
Antiquis ⁊ mo
dernis tẽporibꝰ.
per Lau.ð rodo.
in ſuo trac. ð vſu.
in.xxj.q.in.ij. par
te ſui operis. et
Pau.de caſt.in.l.
Itẽ qꝛ.ff. de pac.
vbi ponit ſimilez
⁊ no. queſtionez.

b ¶ In cõtrariũ.
Ad hoc við que
no. Bar.in.l. cum
nõ frumentũ. in
fra eodem.

c ¶ Promittit.ad
de Bal.in.l.j.ĩ.de
his que pe.not.⁊
doc.in.l.v.§. fi. ff.
de verb.obli. ⁊ vi
de.ĩ.proxi.

d ¶ Mutuo. Ad
de Imo.in.l. v.§.
fi.ff.de verb.obli.
⁊ plenius in.l. ſti
pulatio iſta.§.al
teri.eo.titu.

e ¶ L. ſi ſponſus.
Sequitur Imol.
ĩ.l.ſtipulatio iſta.
§.alteri.ff.de vb.
obli.facit.l. tamẽ
fi.ff.ad macedo.

f ¶ Firmãdo. Ad
de Bal in.l.mul
tũ.ĩ.ſi quis alteri
vl̃ ſibi.⁊ in.l. ſi qs
cũ aliter.ff.de ver
bo.obli. ⁊ Imo.
ĩ.l.ſtipulatio iſta.
alteri.eo.titu.

¶ Lex decimaquarta.

Si ea pactione.

¶ Habitatio domꝰ pignorate nõ
dicitur excedere legitimum modũ
vſurarũ.ſecus in locatione.ſi pluris eſt a cre
ditore locata.h.d.⁊ eſt ratio:qꝛ habitatio non
habet certam quantitatez per naturã:ſed per
induſtriam locatoris: ⁊ ideo quãtitas incerta
nõ põt cõmenſurari cum ſorte:quia incerti ad
certũ nulla eſt ꝓportio. ¶ † Unde querũt hic
doc.de vna queſtione de qua diſputãt fratres
religioſi quotidie.vez nũquid ſit licitum alicui
emere[a] certo pretio fructus ad vitã: ⁊ videtur
ꝙ ſic,nã iſte cõtractus nõ põt videri iniuſtus
in quãtitate pretij:qꝛ quãtũ viuet ignorat̃ : vt
ĩ.de dona.l.Sancimus.§.fi.⁊ arg.huius.l.⁊.§.
de ſacroſan.eccl.l.Jubemus.§.fi.in aut.de non
alie.§.fi.In cõtrariũ[b] videtur.ꝙ lʒ nõ poſſimꝰ
habere aliquid certũ de vita eius : tñ ad cõie
cturã eundũ eſt:vt.ff.ad legẽ.fal.l.hereditatis.
hinc eſt ꝙ vſuſfructus vita finitur, tñ certo ꝓ
tio eſtimatur:ideo emit̃,⁊ vendit̃:vt.ff.de vſu
fr.le.l.iij.⁊ hec pars eſt verior,vñ inſpecta qua
litate ꝑſonarũ,⁊ etate:⁊ in via fori eccleſiaſtici
debet Judex arbitrari vtrũ iſte cõtractꝰ cen
ſeat̃ iuſtus,vel iniuſtus,vt extra de vſur.c.na
uiganti ſm Pe.⁊ Cy.Et no.ꝙ lex noſtra non
ſeruaretur in foro epiſcopi : qꝛ ibi quanti con
duceretur habitatio per habitantem, intelli
geretur tantum perceptum nomine vſurarũ.
⁊ extenuaret ſortem.

1 ☞ Stipulatum,an quid ſit nomine pene, vel
nomine vſurarum,non refert.
2 Poſſibile per impoſſibile non vitiatur. nu
me.3.4.5.6.
7 Tranſactio vt fiat ſuper mutuo,⁊ ſuper trãſ
actione,pena apponitur.
8 Probare contractum feneratitium qualiter
quis poteſt:et nume.9.10.⁊.11.
12 Mutuum accipiens cum tali pacto, ꝙ ſi vſqꝫ
ad menſem ſolueret mihi quinque,eſſet libera
tus a tota ſumma,qd ſi nõ ſoluit.⁊ nume.13.
14 Intereſſe quatenus poteſt peti.
15 Uſurarius qualiter quis eſſe probatur.

¶ Lex decimaquinta.

Cum allegas.

Hec lex ha
bet notabilẽ materiã, ⁊ eã vtiliter
legã,⁊ diuidit̃ in duas partes. In
prima ponit̃ thema.in quo reſultat tacita qð.
In ſecunda ponitur ſolutio queſtionis,cui in
ſeritur ratio ſolutionis.ſecunda ibi:iuris for
ma.⁊ hoc dicit in ſumma. Pena inſerta in cõ
tractu mutui.videt̃ inſerta loco vſurarũ,⁊ vti
le per inutile nõ vitiatur.hoc dicit. ¶ In tex.
ibi.iuris forma.in iſtis verbis colligitur ratio
reſponſionis,⁊ dic forma, id eſt,ſententia ſeu
intẽtio,hoc etiã nõ eſt vſura expreſſa:ſed pre
ſumpta:qꝛ in fraudem conſtituentium hoc vi
detur adiectum:quia vſuram legitimam exce
dit.vt.ff.de actio.emp.l.Jul.§.idez Papinia
1 nus. ¶ † Not.ꝙ non refert vtrũ aliquid ſit ſti
pulatũ nomine pene:an nomine vſure. ¶ Se
cundo no.de fraude preſumpta. ¶ Tertio no.
quod excedere modum vitiat ſuperfluum,non
2 permiſſum. ¶ † Ultimo not. qð poſſibile per
impoſſibile non vitiatur.cõcordat.ff. eodem.l.
pecunie.⁊ no.ibi ꝙ illud quod eſt vltra modũ
reducitur ad modũ:non autẽ caſſatur in totũ.
¶ Oppo.quia.l.aperte,cauetur. quod poteſt
opponi ratione quantitatis,vnde videtur ob.
ff.de actio.⁊ obli.l.traiectitie. in prin.Sol. ibi
pena apponebat̃ ꝑ modũ deſcribẽdi intereſſe:
⁊ hoc opparebat ex cã ꝓmiſſiõis,⁊ ex ipſiꝰ fa
cti natura,hic autẽ opponebat̃ ratiõe tarde ſo
lutiõis ſimpl̃r,⁊ erat mera pena hincinde, id
eſt,dãnum ex parte ſoluẽtis,⁊ lucrum ex par
3 te credentia. ¶ † Secundo oppo. ad idem de
l.ſi penam.ff.de verb.oblig.vbi dicitur ꝙ ſi ſtipulatus ſum ab aliquo
penam ſi pecuniam nõ crediidiſſem:certa ⁊ vtilis eſt ſtipulatio: ⁊ tñ
nõ eſt dubiũ qð credere explicatur per dationem: Reſpõdet ibi gl.
qð imo credere eſt facti:qꝛ ⁊ ſine trãſlatione dominij dicitur qs cre
ditor:vnde ibi pena inſerta fuit facto:ſecꝰ ſi dixiſſet ꝓmitto mutua
re,vel dare.qꝛ tunc pena eſſet dationi:⁊ videtur appoſita loco vſura
rum:⁊ ſic non obſtat.Sed And.de piſis dicit:nõ credo hic eſſe diffe
rentiam inter mutuare ⁊ credere:cum vtrũqꝫ ſit quoddam factum.
nec aliquod facit dominium quantum ad hoc, quaſi iuris fictiõe nõ
videtur tranſlatum.arg.l.qui ſic ſoluit.ff.de ſolutio. ⁊ cõſiderauit ꝙ
obligatio dandi eius quod venit ſtatim,vel pure reſtituenduz repu
tatur factũ potius quã datio:⁊ ideo ſi nõ datur: ⁊ pena nõ eſſet ap
poſita,committitur obligatio ſolũ ad intereſſe:vel dic qð in.l. ſi pe
nam.non fuit ſtipulatus penam numerator pecunie,ſed ecõtra ille
qui promiſit mutuare,penã promiſit: vnde aut pena promittit̃ mu
tuanti:⁊ tũc quia cadit in contractu mutui,loquitur lex noſtra : aut
econtra.ille qui promittit mutuare:promittit penaz ſi nõ mutuaret,
⁊ tũc talis pena nõ inſerit̃ in cõtractu mutui,⁊ ideo valet:vt in.l.cõ
4 traria. ¶ † Tertio oppo.ad idem.nam certũ eſt quod ex natura re
lationis ille qui promiſit ſtare ſententie arbitri, arbitrio iubẽte da
re:videt̃ promiſiſſe dare:⁊ tamẽ lege cauetur ꝙ valet adiectio pene.
vt.ff.de verbo.obligat.l.ſtipulationum alie.§.ſi ſortem.⁊.§.Idemqꝫ.
Sol.dicit gl.ibi qð ille qui promiſit ſtare ſententie arbitri: promit
tit factũ,⁊ licet per accidens reſoluatur ad dationem:hoc non eſt ex
origine promiſſionis,ſed ex effectu rei.docto.hoc non approbãt: qꝛ
quãdo finis facti eſt datio,ipſum dari vertitur in obligatiõe, exem
plũ in eo qui debet reddere rationes.argumen.ff. de condi.indebi.l.
cum ſeruus.⁊ de manumiſ.teſtamen.l.ſi ita.⁊ ideo factum reputatur
datio,propter finalem relationem,ſicut econtra:interdum datio re
putatur factum propter finalem relationem. vt.d.l. ſi penã. Modo
c hic eſt videndum vtrum ille qui promittit[c] ſtare ſentẽtie arbitri, vel
contractui,dicatur promittere dationem , vel factũ : ⁊ eſt vtile ſcire
Nos habemus ſtatutum in iſta ciuitate.ꝙ pene que ſunt adiecte cir
ca dationem,non poſſunt peti, vtrum poterit peti pena cõpromiſſi,
5 arbitro laudante dari,⁊ ceſſato in dari. ¶ † Et dicẽdum eſt ꝙ ver
bum ſtare,intelligitur dupliciter:vno modo ſtare:id eſt ſoluere:alio
modo ſtare.id eſt,acquieſcere.hoc eſt non impugnare excipiẽdo,vel
agendo.vt.ff.de arbitr.l.diem.§. ſtari.aut ergo cõſideramus moram
ſolutionis in re danda , ⁊ tunc ſi ſtatutum loquitur per talia verba,
quod comprehendat penam arbitralem,non poterit peti : tamen in
dubio non preſumitur loqui de ea:quia iſta pena apponitur nõ ſo
lum fauore contrahentium: ſed etiã qꝛ arbitri intereſt ſuum laudũ
nõ ſperni:vnde reſpectu arbitri datio in perſona alterius eſt factuz
vt.ff.de verbo.oblig a.l.liber homo.§.fin.ideo pena committitur.Si
autem loquimur quando pena petitur ex eo quod contractus ⁊ lau
dum impugnatur, ⁊ tũc ſine dubio committitur:quia eſt inſerta fa
cto.Ratio quare committitur,non eſt negligẽtia omiſſionis:ſed qꝛ
fit cõtra id quod fieri debet.argumẽ.ff.loca.l.ſi in lege.§.ſi colonus.⁊
quod not.in.l.j.de ſen.que pro eo qð intereſt.⁊ ideo ſtatutũ predictũ
non prohibet impugnãtes penaliter cõueniri,licet impediat eos ex
6 mora teneri:quod tene menti. ¶ † Quarto oppo.nã lege cauetur ꝙ
ſi aliqua quantitas eſt promiſſa nomine tranſactionis, poteſt inſeri
pena:vt ſupra,de tranſac.l.promiſſis.⁊ ſic valet pena inſerta quanti
tati.Solu.aut inſeritur in contractu mutui:⁊ tũc preſumitur appo
ſita loco fenoris,vt hic,aut ponitur in contractu trãſactionis: ⁊ tũc
non preſumitur appoſita loco fenoris : ſed preſumitur appoſita bo
7 na fide,⁊ iure licito.⁊ ita loquitur cõtrarium. ¶ † Sed queritur hic.
d quid ſi ſuper mutuo[d] tranſigatur.⁊ ſuper trãſactione pena appona
tur,an valeat appoſitio pene : videtur ꝙ ſic.argumẽ.ſupra: de plus
pet.l. prima.in fin.nam tranſactio ſuper contractu feneratitio valet
quemadmodum ⁊ ſentẽtia,niſi probetur ſimulatio.vt not. Innocen.
extra de depoſi.c.grauis.Tu dic ex qualitate perſone fraudem pre
ſumi : puta ſi erat alias ſolitus fenerari, alias poſſent lites fingi. ⁊
tranſigi.ff.de tranſac.l.cum hi.§.ſi cum lis.Item in ſententia dico.ꝙ
ſi debitor paſſus eſt ſe vinci:nõ appoſita exceptione vſuraria, quod
ſentẽtia lata debet reſcindi.text.eſt ſingu. in ratione ſui.ff.de dona.
e inter virũ ⁊ vxo.l.ſi ſponſus.[e] §.ſi vxor. ⁊ ibi per Bartol. ¶ † Scias
8 etiam quod ad probandum contractum feneratitiũ ſufficit probare
quod ita erat preordinatum a partibus,licet tabellio ⁊ teſtes inſtru
mentarij de hoc nihil ſciãt,ſi probatur per aliquos teſtes:vt elegan
ter ponit Innocẽ.in dicto.c.grauis. quod intelligit quãdo erat pre
f ordinatum ſic firmando[f].ſecus ſi ſolummodo fit ratiocinando , quia
multa dicuntur que non fiunt:vt.ff.de edil.edi.l. ſciendũ.§. edictum.
in his multum habet locum arbitrium iudicis : nã quod aliquis ſit
fenerator eſt quedam infamia , ſuper qua arbitrium iudicis poteſt
multum.vt no. Innocen.extra de accuſatio.capitulo,cum oporteat.
¶ Alij dicunt quod pena appoſita in contractu tranſactionis, non
mere apponitur dationi quãtitatis:quia trãſactio eſt cõtractus fa
cio vt des,quãdo actor remittit actionẽ,⁊ reus promittit quãtitatẽ:
vñ pena q̃ ꝓmittit̃,actori ꝓmittit̃. qꝛ facit:⁊ ille nõ dat:⁊ ſic ſup ↄctu
innominato.

innominato.⁊ idē quādo adĳceretur in laudo arbitratoris, q̄ꝛ redi-
gitur ad inſtar tranſactionis.vt no.in aut.vt diffe.iudi.in prin.⁊ ita
ſentit Ja.but.in.d.l.promiſſis.in lec.¶ Ex predictis apparet ꝙ aut
pena adĳcitur dationi.ſ.in cōtractu mutui: ⁊ tunc videtur inſerta lo
co vſurarum.aut in alio contractu,in quo non cōſideratur mera ra-
tio,ſed factū:⁊ tūc tꝫ adiectio pene:qđ eſt verū.etiā de iure canoni-
9 co:vt plene no.p Inn.⁊ alios.extra de penis.c.ſuā.¶ †Sed hic du
10 bitatᵃ.pone ꝙ fenerator recipit inſtr̄m verū,⁊ de pura ſorte: tn̄ ap-
poſuit penam in facto conſiſtentē.verbi gratia ꝙ darent ſibi pigno-
ra,vel fideiuſſores ſub pena:vel ꝙ debitor reciperet preceptū de ſol-
uendo ſub pena:nunquid iſta pena poſſit peti,ſi nō fecit qđ ꝑmiſit:
Dyn.mouet iſtā queſtionē in.d.l.cum ſeruus.⁊ in.d.l.ſi penā.⁊ dicit
ꝙ pena non poſſit peti:q̄ꝛ totū hoc videtur factū in fraudē vſurarū.
cū totū fiat ꝓpter ſolutionē pecunie.vt.ff.ſi qs teſt.liber eſſe iuſ.fue.
l.j.§.hec aūt actio.hāc opi.tenet Jo.and.in addi.Spe.Idē tenet do.
Ray.q̄ꝛ vbi factū interponit̄ quātitatis gratia, eadē eſt ratio frau-
dis preſumende.⁊ ita dicit ſe conſuluiſſe Jaco.but.cuius opi.ſerua-
tur Bono.d̄t cōtrariū, dicit em̄ ipſe ꝙ multū refert vtrū adĳciat̄ factū
in argumētū ſolutiōis,an ad ſecuritatē ꝑmiſſiōis: primo caſu nō vꝫ,
ſecūdo caſu valet.l.qđ aūt.⁊.l.hactenꝰ.in fi.ff.de cōſtitu.pecu.⁊ ita te
net ipſe.ff.ſi cer.pe.l.rogaſti.§.fi.vbi Bar.dicit ꝙ in eodē inſtrumēto
preſumit̄ fraus.ſecus ſi tale factum promittatur in nouo cōtractu.
ſed certe per hoc nō excluditur materia fraudis.ar.ꝫ.ad vell.l.ſi mu
b lier.tu dic ꝙ ſi cōſueuit fenerari,ᵇ preſumit̄ fraus.ſed ſi nō ꝯſueuit fe
nerari nō preſumit̄ fraus,⁊ maxime qn̄ eſt perſona que ignorat ius:
ſicut ſunt ſimplices homines ruſtici,⁊ mulieres,in quibus nō preſu
mitur fraudis ꝯſiliū.ar.gl.hic poſite.ibi dn̄ dicit,⁊ maxime ius igno
rātibus.quā gl.no.⁊ pro hoc facit.ff.de act.emp.l.predia.¶ Pona-
mus ergo,ego vēdo tibi rē ꝑ.x. hoc adiecto ꝙ vadas ꝑ me Romā:
⁊ ſi tu nō ieris,penā promittis,nā lꝫ id qđ eſt magis principale cōſi-
ſtat in dando: tn̄ pena appoſita facto committitur,vt ibi probatur.
Idē videtur in cōtractu ſocietatis, qn̄ ſocius ſocio promittit penā:
nā in ſocietate venit datio ⁊ factum:q̄ꝛ cōtinet redditꝰ rationū.⁊ tn̄
certū eſt penā cōmitti.vt.ff.pro ſocio.l.ſi qs a ſocio.⁊.l.duo ſocietatē
coiꝰ contraxerūt.¶ †Sed pone ſtatuto cauet̄ qđ nulla penaᶜ poſſit peti,
c niſi intereſſe probetur,modo queritur , ſi in inſtrumēto promittitur
aliquid,puta rem tradi vſqꝫ ad certū tp̄s:⁊ ſi id non fiat,promittunt̄
centū noie intereſſe cōuenti,nō autem dicit inſtrumētū nomine pe-
ne vtrū iſta centū poterunt ad intereſſe peti aliter non probato:⁊ vi
det̄ ꝙ ſic.nam per talē promiſſionē probatur intereſſe:vt.ff.de pre.
ſtip.l.fi.In cōtrarium vr̄.qđ nō debemus facere differentiam in no-
mine:vt.ff.de ſer.expor.l.ſeruꝰ ea. nō enim refert qualiter dicatur:ſꝫ
qualiter ſe habeat veritas.ad hoc facit gl.l.noſtre.ff.de verb.obl.l.cū
ſtipulati ſumus.q̄ꝛ nō eſt in poteſtate ꝯhentium mutato nomine cir
cumuenire diſpoſitionē legalē,maxime cū iſtud ſtatutū ſit factū fauo
re publice vtilitatis.vn̄ nō poteſt ei renūtiari.nā fauor eſt vt reſpu-
blica habeat locupletes ſubiectos,qđ expedit reipublice:vt i aut.vt
iudi.ſine quoquo ſuffragio fiant.§.j.alias cōmitteret̄ de facili fraus
in verbo.qđ abſurdū eſt.argu.ff.de proba.l.qui teſtamētū.⁊ ita cō
ſuluit Old.in ciuitate Lucaneñ.⁊ refert Cy.in.}. d.l.ſeruꝰ.ea lege. in
11 addi.¶ †Modo quero de quadam fraude,quā faciunt feneratores,
q̄ꝛ recipiunt promiſſionē de vera ſorte: tandē habentes res ſteriles,
vel nomina debitorū inania.i.nō ſoluēdo,vendunt ea receptori mu-
tui pro certo pretio,qđ pretiū poſtea repetunt,cū re vera iſte ꝯctus
nō fuiſſet alias celebratus,niſi propter mutuū.Rn̄.iſta fraus reſcin
ditur.tex.eſt no.ff.de iure do.l.cū vir.⁊ ibi per Bar.¶ Quinto opp.
vr̄ ꝙ pena poſſit apponi datiōi quātitatis. Nā lege cauet̄ ꝙ ſi ſtipu
lor mihi.x.ſub cōdi.ſi nō ſolueris titio quinqꝫ,ꝙ iſta ſtipulatio in ꝑ-
ſona mea preſumitur penalis:⁊ tn̄ valet ꝙ excedit legitimum modū
vſurarū,vn̄ videt̄ obſtare.ff.de ſolu.l.qui res.§.qui ſtipulat̄.Solu.di
cunt Ray.⁊ Bar.qđ aut ſtipulatio penalis ⁊ ꝑcipalis eſt in eadē
ꝑſona:aut in perſona diuerſorū. primo caſu nō valet vltra legitimū
modum vſurarum.vt hic.ſcđo caſu valet,q̄ꝛ illud quod venit ſoluē-
do alteri,reputatur merū factum reſpectu ſtipulātis. vt.ff. de verb.
obli.l.liber homo.§.fi.⁊ ſecundū hoc poteſt de facili committi fraus
ꝙ interueniant duo ſtipulātes , vnus qui ſtipuletur ſortem:alter q̄
ſtipuletur penam.puta fenerator ſtipuletur ſortem,⁊ non fenerator
ſtipulet̄ penā:⁊ ſic poterit pena peti,que poſtea ꝑ indirectū reuer-
tetur ad feneratorem,⁊ repeteretur ab adiecto,quod eſt abſurdū:tn̄
iſtam fraudē tenet Bar.ibi.⁊ male.arg.j.de ſecū.nup.l. hac edictali.
§.ſi vero plus.verſi.omni circūſcriptione.⁊ in clemēti.dudum.§. ve-
rum.de ſepul.⁊ ideo intelligit̄.d.§.qui ſtipulatur. quando iuſta cau-
ſa erat ex parte ſtipulātis penā.verbi gratia,tenebar titio ſub pena:
vnde ſtipulatus ſum ei ſub eadē mihi danda:ſi ſibi non ſoluantur.va
let enim ſtipulatio,q̄ꝛ continet merū intereſſe:vt no.in.d.l.ſi penā.
12 ⁊ no.ff.de nego.geſti.l.debitor.¶ †Deinde quero de tali queſtiōe.
quidam promiſit mihi.x.hoc acto ꝙ ſi vſqꝫ ad mēſem ſolueret mihi
quinqꝫ,qđ eſſet liberatus a tota ſumma : modo iſte non ſoluit intra
menſem,vnde ego volo petere.x. obĳcitur mihi ꝙ non poſſum niſi
quinqꝫ quia alia quinque ſunt pena in fraudem vſurarum , queritur

qđ iuris: et videt̄ ꝙ recte agā:vt.ff.de pac.l.ta a
le pactū.§.q prouocauit.⁊.l.ſi intra. In ꝯriū vi
detur ꝙ iſte cōtractus cēſetur penalis.tex. eſt
nota.in.d.§.qui ſtipulat̄. Solu . ſi alias appa-
ret de iuſtitia integre promiſſiōis,agere poſ-
ſuꝫ alias nō,vnde obſtat mihi exceptio i qnqꝫ.
¶ Sexto op.⁊ videtur ꝙ indiſtincte pena de-
beatur,vnde videt̄ obſta, ff. de actione empti.
l.Lucius.Sol.ibi erat pena oppoſita reſpectu
ſpeciei,nō reſpectu quantitatis ; quia ibi erat
promiſſa ſi tigna nō traderentur:⁊ eodem mo
do reſpond.ad.l.apud Celſum.§. Labeo.ff.de
exceptione doli.illud eſt notabile quod innuit
d.l.Luciꝰ.ꝙ vbi eſt dies ⁊ pena ibi mora poſ-
ſit purgari:licet gloſſ.deſtruendo text. ſubau- b
diat maxime . quare tu dic ꝙ in contractibus
d bone fidei mora poſſit purgari,ᵈ non obſtante
e die ⁊ pena,ſecus in cōtractibus ſtricti iuris . ᵉ
Et eſt ratio differentie: q̄ꝛ in ꝯctibꝰ ſtricti iu-
ris nouatur ſors:ſed in contractibꝰ bone fidei
nō nouatur.vt dicta.l.predia. quod tene mēti.
13 ¶ †Septimo opp.lege cauetur ꝙ ꝓpter vnū
denarium nō ſolutum etiam in primo anno:
poteſt ex pacto emphyteota incidere etiam in
f milleſimā penā q̄ꝛ cadit ab emphyteoſiᶠ vnius
caſtri valentis mille , vt.j. de iure emphy. l.ĳ. c
Solu.pena incidendi in cōmiſſum eſt illi con-
tractui naturalis:q̄ꝛ lex habet iſtā naturam da
tionis.⁊ eſt ſimile in pacto legis commiſſorie:
vt.l.ſed ⁊ ſi lege.in princ.ff.de petitione here. d
vnde illa nō eſt vſura,ſed contractus.nam hoc
dicit eleganter tex.in.d.l.Julia.§.Idem Pa-
pinia.in fine.§.ff.de actione empti.¶ Octauo
op.tu dicis ꝙ pena poteſt apponi facto, ⁊ nō
dationi.Cōtra in facto ineſt datio ſcilicet in-
tereſſe.vt de verb.oblig.l.ſtipulationes nō di-
uiduntur.§.Celſus.ergo pena apponit̄ datio-
ni ſuccedanee loco facti : q̄ꝛ differentia vide- e
tur nulla, Reſpondeo ibi ceſſat fraudis ſuſpi
tio:quia illud intereſſe venit ex prouidētia le-
gis:⁊ ita ſolue iſtud cōtrariū.de hoc per Dy.
ff.de vbo. obliga.l.ſtipulatio iſta.i principio.
g ⁊ hic per Cyn.¶ Nono op . ⁊ videt̄ ꝙ penaᵍ
indiſtincte poſſit peti:vt.l.j.ff.đ pe.leg. Solu. f
ibi pena fuit appoſita i vltima voluntate . vbi
non preſumitur fraus vſurarum.hic autem in
cōtractu mutui, vbi fraus preſumitur:⁊ ſic nō
obſtat.¶ Decimo oppo.⁊ idē videtur in vlti
mis voluntatibus quod in contractibus.ff.de
ann.leg.l.j.i fin.Sol . ibi pena apponebatur in
forma vſurarum per dinumerationē tempo-
ris.⁊ ꝑ vſu temporis, vt ſic dixerim:vt.d.l.cū
ſtipulati ſumus. ſecus ſi nō concernit vſum re
ſpectu temporis:ſed penam ſprete volūtatis:
vt.j.de his que pe. no.l.j.⁊.j.de fideicom.l.fin.
in fin.¶ Undecimo oppo.dicitur hic ꝙ pena
poteſt peti vſqꝫ ad legitimum modum vſura-
rum.contra.nullus modus eſt licitꝰ hodie,er-
go nullo modo poteſt peti. Solu . concedo ꝙ
tanquam mere pena non poteſt peti i contra- g
ctu mutui,vel alio qui conſueuit fieri in frau-
dem:vt in contractu depoſiti ad numerum. vt
ff.depoſiti.l.die ſponſaliorum.⁊.l. Lucius.
14 ¶ †Sed quero an quatenꝰ intereſt poſſit pe-
ti: Reſpond . gloſſ.ꝙ ſic in quocunqꝫ contra
ctu.quod eſt notab.Sed cōtra hoc oppo.quia
iſtud eſt intereſſe extra rem , quod nō debet cō
ſiderari.vt.ff.de ac.emp.l.ſi ſterilis.§.cū per vē
ditorē.Sol.aliud eſt in alĳs rebus.aliud in pe-
cunia,in qua nō cadit niſi intereſſe extra rem:⁊
ideo illud peti poteſt ex cōuētiōe. ita no.Bar.
in.d.l.ſi penam.de verborū obliga.¶ Ultimo
oppon.dicitur hic quod vtile per inutile nō vi
tiatur.contra.ff.de arbitris.l. Pedius.Solu.
ibi ratione forme,que nō recipit diuiſionem,⁊
idem eſt vbicunque ſi valeret,alteraretur ſub-
ſtantia veritatis, hic vero loquimur in his
que non recipiunt diuiſionem ſalua ſubſtantia
cōſenſus,facit.ff.de an.leg.l.Seio amico.i ver
15 bo diuiſionem.¶ †Quero, qn̄o probet̄ quem

¶ Hic dubitat̄.
Si apponit̄ ꝓce-
ptum ſub pena,ſi
nō adiplent̄ ꝑmiſ
ſa,nō pōt peti pe
na, ſi erat ſolitus
fenerari.vide ple
ne dn̄m Joā.in.l.
cū ſeruus.ff.de cō
di.⁊ demō.⁊ An-
ge.⁊ ibi do.Jo.in
l.ſtipulatio iſta.§.
alteri.ff. de verb.
obl.And. Barb.
¶ Fenerari.Idē
d̄t Jaco.but . hic
Ang.in.l.ſed ⁊ ſi
qs.§.fi . ſi qs cau.
⁊ Ant.de but.i.c.
ſuā . extra de pe-
nis.⁊ in.c.dilecti.
extra de arbit. et
Lu.ro.in.l.ſtipu-
latio iſta.§ . alte-
ri.de verb. oblig.
¶ Pena . Uide
Bal.i.l.j.j.de ſen.
que pro eo quod
intereſt profer.
¶ Purgari.
Imo . tꝫ cōtra in
l.ſi inſulā.ff.de v.
obl.vid Pan. de
caſtr.in.l.⁊ ſi poſt
tres.ff . ſi qs cau.
vbi ſimpliciter re
fert opi.Bal.hic.
¶ Stricti iuris.
Et hāc diſtinctio
nem etiam tꝫ hic
Ja.bu.⁊.d. io.i.l.
cū ſeruꝰ.ff. đ ꝯdi.
⁊ dem.And. bar.
¶ Ab empyteo-
ſi.Nota,ꝙ ꝓpter
vnum nūmū em-
phyteota cadit
ab emphyteoſi.vi
de Ang. i.l.Me
uius.ff.đ cōdi . et
demō . ⁊ i.l.q he-
redi. facit qđ in ſi
mili d̄t Bal. in.l.
minoribus. ad fi.
j.de his q. vt idi.
z Moder . i.l.ĳ.ad
ſille. vide Bal.in
ru.j.de ꝯhē.emp.
Andr.Barba.
¶ Pena. Adde
Bal.in.l.rogaſti.
§.ſi tibi . in fi.ff. ſi
cer.pe. Lu.ro.tan
git i.l.ſtipulatio
iſta.§.alteri.ff. de
ver.obli.vbi tꝫ ꝯ
bal.hic.dixi poſt
bar.i.l.iĳ.ff. đ an.
le.⁊ no . bal.i.l.ĳ.i
fi.ff.đ hꝫ q̄ pe.no.
⁊ i.l. iulia. §. Idē
papinia.ff.de act.
ēp.⁊ i.l.cū ſtipula
ti ſumꝰ.i fi.ff.đ v.
ob.⁊ ſi vis tenere
opi.q̄ tꝫ bar.i.d.
l.ĳ.đ his q̄ pe.no.
⁊ i.d.§. idē.rn̄. ad
iura alle.ꝑ Bart.
ꝙ i illis nō appa

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rebat penā exce-
dere legitimū mo
duȝ vſurarū.vide
per Pe.de anc.i
cōſ.lxxxix.icip.Vo
ba teſtimonij,⁊c.
a ❡Mera.Vide p
Bal.in.l.progrā-
ma.in princ.j.cō.
vel epi.
b ❡Frumētū.No.
iſtū tex.ſꝫ Ang.
ꝙ appellatiōe fru
mēti ñ venit hor- a
deū.h.d.gl.in ru.
alias in.l.j.ſ.de
an.ciui.li.xi.ꝙ ap
pellatione frumē
ti venit fruges ꝗ
ad eſum hoīs eſt
neceſſaria.nā ap-
pellatio frugis ē
gñalis.l.fruges.
de verb.ſig.ff.ap-
pellatio bladi eſt
ēt gñalis,⁊ appel
latione tritici ve-
niunt blada, vel
ſemē lini,vid tex.
⁊ glo.in.l.triticū.
de ver.ob.Andr.
Barba.
c ❡Sol.ad iſta.Vi
de no.j.e.l.ſi ea le
ge.⁊ Bal.poſt.gl.
in.l.ſi ea pactiōe.
ſ.eod.
d ❡Eſtimari.Vid
Bal.ſ.eo.in rub.
e ❡Vſure.De his
no.vide per Joā.
an.plene in regu-
la peccatū.d reg.
iur.in.vj.in merc.
f ❡Leges.Adde
Bal.in.l.ij.ſ.eo.⁊ b
in rubri.extra de
iudi.
g ❡Talia ſtatuta.
Nota quod non
tenēt ſtatuta qd i
vno nūmo ſint li-
cite vſure. vide
Pau.de caſtr.in
conſil.ccclxxviij. c
Ange.conſi.lxxx-
viij.Petr.de an-
cha.in conſil.ccc-
xxxij.do.Lau.in
ſuo trac.q.clxviij.
not.gl.⁊ Bal.i.l.
eos.§.ſ.eod.⁊ in
cle.j.de vſu.i ver.
conſuetudinis.
And.Barba.

vſurarium:Reſpon.ex cōſuetudine.Item ex
aperta cōtractus iniquitate.vt hic in tex.⁊ gl.
facit.ff.de pig.act.l.vel vniuerſorū.Itē ex pre
ordinatione partiū:⁊ alijs cōiecturis.vt ſupe-
rius dictū eſt.Deinde cōclude.ꝙ interdū loqui
mur de pena iudiciali,que cōmittit̄ ꝓpter ſpre
tam authoritatē magiſtratus:⁊ iſta eſt permiſ
ſa de iure cano.⁊ ciuili.dūmodo ſit ꝓmiſſa, vel
cā cognita inflicta: vt.ff.ſi qs cau.l.ſed ⁊ ſi qs.
in fi.⁊ no.Inn.i.d.c.ſuā.de penis.tñ nō ſufficit
cōminatio:qꝛ nō eſt incipiēdū a preceptis pe-
nalibus.vt.j.cōmi.vel epi.l.interlocutio.quedā
eſt pena arbitralis.⁊ iſta naſci poteſt ex tenore
cōpromiſſi,nō ex mera [a] authoritate arbitri,vt
ff.de arbi.l.arbiter intra certū.quedā eſt pena
cōuētionalis.⁊ tūc aut in cōtractu mutui,⁊ lo
quitur lex noſtra,qꝛ preſumitur in fraudē vſu-
rarum.aut in alio cōtractu:⁊ tūc aut inſeritur
ꝙtitati,aut facto:vel ſpeciei.Primo caſu,aut
cōtinet manifeſtā iniquitatē,⁊ intolerabilē ex
ceſſum:⁊ preſumit̄ fraus vt.d.§.Idē papi.aut
nō,⁊ tūc aut creditor eſt ſolitus fenerari,⁊ pre
ſumitur fraus,⁊ nō poterit exigi,niſi quatenus
intereſt,vt hic in gl.aut nō eſt ſolitus fenerari:⁊
tūc valet promiſſio,nec ꝓpterea cēſetur vſura
rius:nā iniquū eſt in dubio hoc interpretari.⁊
omnis interpretatio equitatē deſiderat.ff.de
cōdi.⁊ demō.l.In his.vbi eſt tex.no.❡Si ve-
ro pena inſeritur ſpeciei, vel facto principali,
nō dico conſecutio dationis,⁊ tunc vȝ: vt.d.l.
Lucius.⁊.l.promiſſis.ſ.de tranſac.aut loqui-
mur in pena teſtamētaria: ⁊ valet abſqꝫ dinu-
meratione tporū.l.j.de pen.le.ſecus ſi cū dinu-
meratione.d.l.iij.de an.leg.aut loquimur in
pena legali,vel ſtatutaria:que imponit̄ nō ſol-
uētibus.⁊ idē dico ꝙ in pena ſtatutaria, vt ſi-
ne dinumeratione tpis valeat,ſecus ſi ſit annua,
vel mēſtrua.qꝛ tunc ſtatutū pmittit vſuras ex
forma ſui.qd eſt impoſſibile:vt no.j.eo.aut.ad
hec.hec dicta ſufficiant in hac ſolenni.⁊ not.l.

❡Lex decimaſexta.

Cum nō frumen-
tum. [b] ❡Fructus nomine vſurarū
promiſſi nō pñt vltra debitū modū
peti.h.d.❡Op.ꝙ vr̄ ꝙ pñt peti,naȝ ſi mutuo
pecuniā vt quolibet anno preſtet̄ mihi in no-
mine vſurarū certa quantitas frumenti:incer-
tum eſt nunc quantū frumentū valebit in fine
anni,quādo venit preſtandū, vnde rōne incer-
titudinis nō pōt dici modū excedi:tex.eſt not.
j.e.l.ſi ea lege.⁊ pȝ i rōne ſui.ſ.e.l.ſi ea pactio-
ne.Sol.[c] cōcedo ꝙ non pōt haberi omnimoda
certitudo:tñ pōt haberi ꝓbabilis ꝯiectura ex-
ceſſus modi.⁊ tūc nō vȝ vltra modū.vt hic.aut
nō pōt haberi probabilis cōiectura:⁊ tūc vȝ in
totū.⁊ ita loquit̄ lex ꝯtraria.❡Et predicta ve
ra qñ noīe vſurarū veniūt preſtādi fructus fu-
turi,ſi aūt pñtes: tūc certa eſt eſtimatio: qꝛ tm̄
valet fructus,quātū vēdunt̄.vt le.⁊ no.j.de re-
ſcin.vēdi.l.ij.❡Ex his conclude diſtinguēdo
certum ab incerto.Item ſubdiſtinguēdo incer
tum.nam quoddam eſt ſuſpectū ſm vulgi opi.
1 quoddā nō:⁊ facit extra eo.c.nauigāti.❡†Ex
d predictis collige quantū debeat eſtimari [d] fru
mentum in herba:qꝛ quantum vulgus opina-
tur:nam tantum poſſet communiter vendi: vt
ff.de contrahen.empt.l.fiſtulas.§.frumenta.⁊
ff.ad legem falci.l.pretia rerum.

❡Authentica.

1 Feneratoribus eſt obuiandum propter eo-
rum auaritiam.
2 Vſure an ſint hodie prohibite preciſe:
3 Statutum ſi fiat quod nullus pro vſura reci-
piat in menſe niſi duos denarios, an tales ſta-
tuentes ſint excommunicati:
4 Iuramentum appoſitum in contractu vſurario,an valeat:
5 Vſurarum cauſa,an proprie ſpectet ad forum eccleſie:
6 Obligatus ex contractu,an poſſit denuntiari eccleſie:
7 Et an ille qui denuntiat,debeat preciſe oſtendere contractum:
8 Preſcriptio cum mala fide, an procedat de iure cano.⁊ numero.9.
10.11.⁊ 12.
13 Heres ad excuſationem conſcientie ſue, an ſufficiat quod credat de-
functum habuiſſe bonam fidem:
14 Heres qui deducit falcidiam contra tacitam voluntatem defuncti,
nunquid poſſit denuntiari eccleſie:
15 Abſolutus inique a iudice,an poſſit denuntiare eccleſie:
16 Mercatores qui vendunt pannos vltra iuſtum pretium,an tenean-
tur ad reſtitutionem:
17 Diffamans aliquem quod tenet aliquid de meo, an ſibi poſſit pre-
figi terminus intra quem denuntiet illum eccleſie:
18 Denuntiatio ſecreta,qualiter poſſit probari:19.

AD hec. ❡In iſta aut.ponit̄ acceſſionū ⁊ vſurarū
limitatio dupliciter.Primo,quando mu
tuantur agricolis fructus aridi.ſcdo qñ pecunia.Itē po-
nitur exceſſus modi ipſo iure irritato.ſcda ibi,ſi aliquid.
1 ⁊ ſeipſam ſummat.†Ex iſta aut.cōiuncto eo qd eſt in corpore vn̄ ſu-
mitur no.feneratoribus obuiādū eſſe,propter eorū impietatē ⁊ aua
ritiā.❡Secūdo no.agricolis ſubueniendū eſſe,propter publicā vti
litatē,⁊ terrarū culturā.❡Tertio no.ꝙ preſtatio cōpetentiū vſura
rum,eſt promiſſio vtriuſqꝫ partis:qꝛ debitor recipit mutuū,⁊ credi-
tor moderatū cōmodū: vt patet in corpore huius aut.ibi omnibus
egenis conſulentem, ⁊ creditoribus mediocre ſolatium afferentem.
❡Opp.qd acceſſio maior poſſit exigi.ſ.vſqꝫ ad duplū.j.eodē.l.oleo.
Solu.hec aut.corrigit illam legem.prout ibi loquitur in fructibus
aridis.ibi dum dicit quibuſcunqꝫ: qui fructus aridi ſunt frumentū,
fabe,⁊ huiuſmodi:ſed prout ibi loquitur in liquidis: puta in oleo,⁊
vino: illa lex non corrigitur per iſtā aut.⁊ eſt cōis opinio doct.⁊ eſt
ratio differētie, qꝛ vbi eſt maius periculū, ibi eſt cautius agēdum.⁊
promptius remediū deſideratur:vt.ff.de carb.edic.l.j.§.ſi quis.Sed
maius periculū verſatur in aridis: qꝛ ex hoc ſequitur fames: quā in
liquidis.ex quorum defectu ruſtici de facili non moriūtur:qꝛ aquam
bibere ſolent ſecūdum Jaco.de bel.⁊ Cyn.Sed Nico.de mata.dicit
idem in omni fructu mutuato, ⁊ reddendo in ſua ſpecie:qꝛ hec vocā
tur arida, eo quod nō eſt ad pecuniam reductio per eſtimationem,
non autem dicit aridos reſpectu liquaminis:quia quo ad iſtud non
eſt reperire rationem diuerſitatis: ⁊ ſi tu dicis quod frumentum eſt
neceſſarium,certe ⁊ oleum,⁊ vinū:imo plus vinū ⁊ oleum quam fa-
be ⁊ ſpelte,ſicut naturaliter patet.Idem tenet Nico.de mata.tu te-
ne gl.⁊ communem opinionem,qꝛ non ſine cauſa litera dicit aridos.
nam fructus aridi proprie dicūtur ad differētia liquaminū.vt.ff.de
iure fiſci.l.fin.⁊ cum iſta authen.veniat correctiue, nō porrigitur ad
caſum omiſſum.vt not.ſ.de ſacroſanct.eccle.authen.quas actiones.
2 ❡†Quero,nunquid vſure [e] que ſunt hodie iure diuino prohibite,
e ſint preciſe prohibite:an vero ſecundum tenorem huius authen.me
diocriter ſint permiſſe: dicit gloſſ.quod iſta authentica eſt correcta
per ius diuinum,imo verius diſpoſitio huius aut.nunquam valuit
propter ius diuinum:nam cum ius diuinum ſit maius quā ius ciui-
le,nō poteſt tolli.⁊ quicquid eſt cōtra inſtitutionem diuinā eſt pec-
catum.Itē quia Imperator eſt ſeruus Dei, ⁊ ſeruus nō poteſt tol-
lere legem domini ſui: ⁊ licet Imperator vellet permittere,tamē nō
poteſt.vnde lex euāgelica ſine dubio vincit legē Ceſaris: quia leges
debent ſacras regulas imitari.vt in authentica,vt clerici apud pro-
prios epiſcopos.in fine.col.vj.vbi dicit.noſtre leges nō dedignātur
ſequi ſacras ⁊ diuinas regulas, vnde diuine authoritates in cauſis
allegantur tanꝗ leges ſcripte in corpore iuris: vt nota.in aut.vt iu-
dices ſine quoquo ſuffragio.in.§.cogitatio.in verbo ſacrorū eloquio
rum.⁊ hoc tenet Innoc.in.c.quia pleriqꝫ.in fine de immunitate ec-
cleſie.Nico.de mata.dicit quod ſicut per.l.humanā poteſt diſtingui
lex diuina naturali interueniente.verbi gratia.lex diuina prohibet
homicidia:tamē quandoqꝫ lex humana permittit,⁊ valet.vt.l.j.⁊.ij.
ſ.quando lic.vnicuiqꝫ ſine iud.ſe vin.❡Item prohibet res alienas
detineri:tamē moderatur propter publicū bonum.vt no.inſt.de vſu
fru.circa princip.⁊ in multis alijs.Item quod in materia vſurarum
vt creditores mediocre ſolatium percipiāt,⁊ ad ſubſidia pauperum
inducantur, ⁊ homines propter inſuportabilē creditorū auaritiam
non grauentur,⁊ ſic propter commune bonum lex diuina diſtingui-
tur ⁊ modificatur per iſtam authenticā.que opinio falſa eſt,⁊ ab o-
mnibus canonibus reprobata: quia quod eſt prohibitum ex diuina
inſtitutione,⁊ diuino iudicio,nō poteſt ratione humana permitti,⁊
cauſa eſt:qꝛ talis rō nō eſt ratio,ſed abuſio:cū nō cōformet ſe volūta-
ti diuine.⁊ ideo nō debemus aliā rationē ꝗrere, ex quo ita Deo pla
f cuit.quapropter etiā in vno nūmo nō ſunt licite leges, [f] p ſtatuta,ꝗ
g pmittunt vſuras.vt in.c.grandi.de vſu.in cle.imo talia ſtatuta [g] ſunt
delenda de libro cōmunitatū:⁊ iudicantes ſecūdum ea ſunt excōmu
nicati.

3 nicati. vt ibi. ⁊ tenens contrariū ſapit hereſim. ¶ †Sed dubitatur,
an ſi fiat ſtatutum quod nullus pro vſura recipiat vltra duos dena
rios pro libra in menſe: an ſtatuētes ſint excōicati: videtur quod ſic.
quaſi de pluri negando, videatur de duobus denarijs concedere. cō
trariū eſt verū q2 nō preſumitur arg. a contrario ſenſu hoc caſu: quia
eſſet contra ius. vt ibi no. facit. j. de cōdi. inſer. l. cū patrē. poteſt forte
a alia ratio eſſe. q2 dictio vltra,[a] includit. vt not. in. l. qui ita. de vſufruc.
leg. cū ſimilibus, vnde ſicut in prohibitione includitur omnis ſum-
ma a duobus denarijs ſupra: ita ⁊ duo denarij per dictionem vltra,
que includit. vt no. per Dy. ſ. de trāſac. l. actione. vnde ſtatutum ne-
b gatiuum non recipit contrarium ſenſum[b] in actu penitentiali: quia
interpretatio debet eſſe iuri conſona. vt not. de reg. iur. l. quoties idē
ſermo. ⁊. ff. de conditionibus, ⁊ demonſtrationibus. l. In his. ⁊ hec
vera in vſuris lucratiuis. Sed quid in vſura punitoria, que ex mora:
dicunt Pe. ⁊ Nico. de mat. ꝙ etiā iure diuino ꝑmittitur ꝙ mora pu
niatur. glo. dicunt quod venerat vt intereſſe: non ſcilicet vt pena. in-
tereſſe enim eſt licitum quocunque nomine nūcupetur tam in dāno
ꝙ̄ in lucro. vt no. hic per Cy. in. iij. q. argumē. ſ. de ſum. tri. l. j. ⁊ dic vt
ibi dixi. ⁊. ſ. e. l. ij. ⁊. l. cum allegas. Sed quero quare pena eſt licita ſu
per intereſſe, ſecus in vſura: Reſpon. quia in vſura conſtat de inten
tione ꝙ intendat eſſe vſurarius ſed propter appoſitionem pene nō
4 facit. ff. de tranſac. l. pacto cōuento. ¶ †Quero nunquid valeat iura
mentum appoſitum in contractu vſurario: gl. dicit ꝙ non. Canoni-
ſte dicunt ꝙ iſtud iuramentū eſt ſeruandum, niſi pontificali autho-
ritate relaxetur, ideo autem aditur pontifex, quia cauſe cognitio eſt
neceſſaria, licet procedatur ſummarie: vt extra eo. c. j. ⁊ hoc verum, ſi
iurans eſt viuus: ſed ipſo mortuo, nō eſt neceſſe quod heres eius pe
c tat abſolutionem a iuramento[c], quia extinctum eſt morte iurantis:
vt no. Inn. extra de iureiur. c. veritatis. ⁊ idem dico ſi tertia perſona
pro ſuo intereſſe allegat contractum vſurarium. arg. ſ. de non nume.
5 pecu. l. ſi cui. ¶ †Quero, nunquid cauſa vſuraria proprie ſpectet ad
forum eccleſie: Reſpon. dic vt dixi. ſ. de iud. l. quoties. ⁊ per Bart.
d in. l. Titia. ff. ſol. mat. ¶ Deinde generaliter quero, nūquid q̄libet[d]
cauſa ratiōe peccati pertineat ad forum eccleſiaſticū: ⁊ videt̄ qd̄ nō:
niſi cauſe ſpirituales eccleſiaſtice ſint ⁊ niſi in quibuſdā alijs caſibus
expreſſis in iure. vt extra de foro competen. c. cū ſit generale. ⁊ ibi di
xit Inn. ꝙ vbicūq3 allegat̄ fraus, vel oppreſſio, pōt iudex eccleſiaſti-
cus adiri, qd̄ eſt verū in cauſis pauperū, ⁊ miſerabiliū ꝑſonaꝝ, vel lo
corū piorum. puta hoſpitalium, vel eccleſiarum. non autem intelligi
tur nimis late. ⁊ facit qd̄ no. de purga. cano. capitu. nos inter alios.
per Innoc. alias ſi indiſtincte ratione peccati poſſet ad eccleſiam re-
curri, ſequeretur quod eccleſia poſſet abſorbere totum iudicium ſecu
lare. quod eſt falſum. vt in. c. venerabilem. de elec. ¶ In contrarium
videtur, quod ad eccleſiaꝫ pertinet cognitio ⁊ correctio de[e] peccato.
non ſolum ſpiritualiter ſed etiam temporaliter: quia tēporale venit
in conſequentiam ſpiritualis. vt extra de iudic. capitu. nouit. Solut.
aut eſt tale peccatū quod poteſt purgari per viam actionis, vel alte
rius remedij introducti a iure: aut eſt peccatū ſimpliciter tale, quod
non poteſt purgari niſi per viam denūtiationis. Primo caſu cogno
ſcit iudex ſecularis inter ſeculares. ⁊ eccleſiaſticus nihil poteſt. niſi
quando Iudex ſecularis nō facit iuſtitiam. ⁊ eſt talis quod eius fa-
ctum non poteſt corrigi per ſuperiorem temporalem. vt no. Innoc.
de fo. competen. c. licet. ¶ Secundo caſu habemus duplicem denū-
tiationem. ſcilicet euangelicam, ⁊ canonicam. euangelica ex inſtitu-
tione Chriſti ſumpſit originem. ⁊ eſt triplex. ſ. priuata. dum dicit in
euangelio: ſi peccauerit in te frater tuus, dic inter te ⁊ ipſum. Item
quaſi priuata, dum ſubiunxit: ſi te nō audiuerit, adhibe tecum vnum
vel duos teſtes. Item publica. dum ſubiunxit. ſi te non audierit, dic
eccleſie. i. age ⁊ experire coram epiſcopo. vt patet. ij. queſtione. j. c. ſi
peccauerit. ¶ Sed dubitatur, nunquid per talem denuntiationem
quis poſſit conſequi ſuum intereſſe: ⁊ videtur quod non poteſt: quia
ſoluꝫ ad hoc agitur vt penitentia redarguatur, nā finis eius eſt peni
tentia de peccato. Contrarium eſt verum. quia non ſolum penitētia
infligitur: ſed etiam ad reſtitutionem compellitur per indirectum.
nam nō poteſt penitere, niſi reſtituat debitum, vnde concludi poteſt
per indirectum ad compulſionem ſoluēdi debiti remedijs opportu
nis, non ſolum per remotionem eccleſie. i. per excommunicationem,
ſed etiam per miſſionem in poſſeſſionem, ⁊ alia remedia ſatiſfacien-
tia. quapropter q2 concluditur ad damna ⁊ intereſſe in tali denun-
tiatione que fit eccleſie, debet offerri libellus, qui eſt modus agendi,
6 ⁊ debet procedi ſine iuris ordine ſecundum Innocen. ¶ †Sed hic
dubitatur primo, nunquid quilibet obligatus ex cōtractu poſſit de-
nūtiari eccleſie. Et quia de hoc poſſunt poni multa exempla, quero
f quid de eo, qui eſt obligatus naturaliter[f] ex nudo pacto: dicit In-
g nocen. quod poteſt denuntiari eccleſie.[g] vt in dicto. c. nouit. ſed hoc
non videtur verum. quia competit via ordinaria. ſcilicet condictio
ex canone. ⁊ ideo ſuperuacuum eſt ad extraordinariam denūtiatio-
nem recurrere. vt extra de pactis. c. j. Solutio illud. c. intelligitur in
clericis, vel laicis ſubiectis eccleſie quo ad temporalem iuriſdictio-
nem, in alijs autem nullum eſt remedium, niſi per viam euange-
lice denūtiationis, in qua requirit̄ peccatum,
⁊ quod denūtiatus ſciat, vel ſcire debeat ſe te-
neri. argumen. ff. ſi certum peta. l. quod te. cum
enim ſcit: facit contra conſcientiam. eſt autem
conſcientia ſenſus animi cognoſcentis bonum
⁊ malum, cum vero debet ſcire, habet conſciē-
tiam erroneam, ⁊ ideo cogitur ad correctionē
erroris. nam errare in eo in quo non eſt erran-
dum, eſt peccatum. ⁊ idē quod in nudo pacto
dico in ſtipulatione per nūtium facta, vel per
h epiſtolam:[h] quia licet de iure ciuili nō oritur
ciuilis obligatio, propter defectū ſolennitatis
⁊ contractus, tamen de iuregentium oritur na
turalis. vt. ff. de pac. l. iuriſgen. §. igitur nuda. ⁊
arg. j. q. vij. c. quoties cordis ocul9. ⁊ quod not.
7 in. l. j. ff. de pac. ¶ †Quero nunquid ille q̄ de- c
nuntiat debeat oſtēdere preciſe de peccato: dt
Inn. ꝙ ſufficiat denūtiato dicere: ego non ha
beo conſcientiam leſam: ſed ſecundum hoc iſta
denūtiatio eſſet fruſtratoria: quia ſemper de-
nuntiatus denegaret. ff. de verbo. obli. l. Inter
ſtipulantem. §. j. ⁊. ff. de iudic. l. ſi quis intentio-
ne. ⁊ ideo dictū Inn. debet intelligi ſane. ſcili-
cet quādo negans allegat aliquam cauſam ꝓ-
babilem, ⁊ veriſimilem. ⁊ contrarium nō pro-
batur: nam ſi probatur cōtrarium, negatio nō
facit rem dubiam, quia per probationē fit no- d
torium iuris. vt. j. de penis. l. qui ſententiam. ⁊
quod no. ff. de tranſac. l. ⁊ poſt rem. ⁊. ſ. quādo
8 fiſ. vel priua. l. ſi in cauſa. ¶ †Item dubitatur,
de debito, quod eſt preſcriptiōe ſublatū ab eo
qui preſcripſit bona fide ſciēs eū de iure cano
nico nō preſcribit. ⁊ ideo qd̄ preſcribentis non
ꝓcedit de iure canonico ī debitore ſciēte ſe te
neri, vt extra, vt ꝑſcri. c. q̄m oē. Bar. tū al's di-
cebat ꝙ illō. c. nō loq̄bat̄ in ꝑſcriptiōe actiōis:
ſ3 in ꝑſcriptiōe poſſeſſiōis ⁊ dñij, q2 vbi nō req
rit̄ poſſeſſio, ibi nō reqrit̄ bōa fides ſm eū. vt
ff. d vſuc. l. ſeqt̄. §. ſi viā. ⁊. ff. de ſer. vrb. pre. l. hec
aūt iura. nā vbi nō requirit̄ factū ꝑſcribentis,
ibi nō reqrit̄ bōa fides, q̄ eſt facti: vt. ff. de acq.
re. do. l. bone fidei. ſed nō dicebat verū, q2 for-
tius obligat fides promiſſionis, ꝙ̄ ſola poſ. vt e
inſti. de ac. §. j. ſicut ergo obligat9 ex poſſeſſio-
ne nō ꝑſcribit mala fide. ita multominus obli-
gatus bona fide nō ꝑſcribit mala fide, q̄m qd̄
non eſt ex fide: peccatū eſt vt dt. d. c. Reuertor
i igitur ad queſtionē[i] formatā de eo qui preſcri
bit bona fide: deinde ſuperuenit ei9 ſcientia, ⁊
nō ſatiſfacit, vtrū poſſit denūtiari eccleſie: ⁊ vi
detur qd̄ nō. q2 ex tali ꝑſcriptione tollit̄ obliga
tio naturalis ipſo iure, vel ſaltem in effectu, vt
no. in. l. vl. ff rē ra. ha. nā ſi ſoluēs repeteret per
cōdictionē indebiti, vt ibi no. ergo ad ſoluēdū
nō cogit̄, vt ī regula dolo facis. ad quod facit
quod no. ff. de fideiuſ. l. ſi qs poſtq̄. Sed doct.
k cōiter tenēt ꝙ naturalis[k] obligatio nō tollat̄

a ¶ Vltra. Adde Bal. ⁊ Imo. in. l. gall9. §. ille caſus. ff. de lib. ⁊ poſth.
⁊ Bal. in. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio.
b ¶ Contrariū ſenſum. No. ꝙ l3 arg. a contrario ſenſu valeat in ſtatu-
tis. vt plene Bar. in. l. oēs populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. Bal. in. l. cōuēticu
lā. ſ. de epiſc. ⁊ cle. ⁊ in. l. apud antiquos. j. de fur. ⁊ no. in. l. ſi cū dotē.
per Lud. ro. ff. ſo.
ma. tū ſi ſtatuen-
tes incurrerēt pe
nam, nō ſumitur
a cōtrario ſenſu.
Idem dicas ſi ſu
meret̄ correctio
alterius ſtatuti.
vt per Bartoluꝫ
in. l. ait pretor. §.
permittitur. ff. de
minoribus. ⁊ Io
annem Andreaꝫ
de except. ſen. in
addi. Spe. And.
Bar.
¶ Iuramento.
Not. principalem
petere abſolutio
nem a iuramen-
to. non autem he
redem. ⁊ ſic iura-
mentum non trā
ſit in heredem. vi
de eundē in rub.
de feud. Andre.
Barba.
¶ Quelibet. Vi-
de Bald. in aut.
clericus. ſ. de epi
ſco. ⁊ cle. ⁊ que di
xi poſt Bartol.
in. l. ſequitur. §. ſi
viā. ff. de vſucap.
⁊ Bald. in diſpu.
inci. ſtatuto caue
tur ꝙ fenerator
ī charta. ⁊ Ang.
in rep. l. j. ſupra,
de iudi. ⁊ in re-
por. l. ſi certis
annis. in. j. char.
ſupra, de pactis.
¶ Et correctio.
tene menti ſing.
in limitatiōe per
Ang. ad. c. nouit.
voluit enim ꝙ
quando ius ciui-
le diſponit ali-
quid ⁊ ius cano-
nicum in eadem
ſpecie delicti di-
ſponit contra, ſte
tur canoni. in re-
pe. l. ſi certis an-
nis. ſupra, de pa-
ctis. Andreas.
Barba.
f ¶ Naturaliter. Not. ad. c. j. extra de pac. adde Bal. in. l. cum quis. ſ.
de iuris ⁊ fac. ign. ⁊. And. ī rep. l. ſi certis annis. ī. j. charta. ſ. de pac.
vbi de hac materia.
g ¶ Eccleſie. No. ꝙ ex obligatiōe reſultāte ex nudo pacto poteſt adi-
ri iudex eccleſiaſticus. Idē dicas ſi per equitatē aditur. vt per Inn.
in. c. nouit. de iudic. ⁊ do. Ant. in. c. que in eccleſiarū. de cōſti. Ang. in
l. ſi certis annis. in repe. ſ. de pac. Bal. ī. l. reſcripta. ſ. de preci. imper.
offe. ⁊ in aut. cleric9. ſ. de epi. ⁊ cle. And. Barb.
h ¶ Per epiſtolā. Not. ꝙ ex ſtipulatione facta ꝑ epiſtolā pōt quis de
nūtiari. vide Ang. in. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verbo. obl. And.
Barba.
i ¶ Queſtionē. Vide Bal. in. l. cū qs. ſ. de iur. ⁊ fac. ign. ⁊ Imo. plene
in. c. fi. extra de preſcri. ī ver. venio ad gl. vlt. cū ſeq. ⁊ vide Io. and. in
re. poſſeſſio. de regu. iur. in. vj. ī mercu. ⁊ Ange. in repe. l. ſi certis an-
nis. in. j. charta. de pac. ⁊ in repe. l. j. de iudi.
k ¶ Naturalis. Vid ꝑ Imo. in. c. fi. ex̄ de ꝑſc. vbi oīa dcā hic bal. ꝑ ſeqt̄.

per preſcriptionē: quia durat vinculum equitatis, quo ſuſtentatur: nā conuentio eſt perpetua. vt. ff. de ſolu. l. ſtichū. §. naturalis. de act. ⁊ obli. l. obligationū fere. §. placet. ⁊ de neg. geſt. l. at qui natura. in princ. nec ob. ſi dicat̃ ꝙ imo tacite conſentit, qui patitur cōtra ſe preſcribi. quaſi videatur renūtiare. vt no. ff. de neg. geſt. l. ſi ego. quia illa glo. loquitur in iure querēdo. hec in iure queſito, in cuius amiſſione nō reperit̃ cōſenſus verus, vel interpretatiuus. vt no. ff. de dolo. l. j. §. pe. in gl. or. Itē non ob. ꝙ poſt preſcriptum dominium ſuperueniens ſcientia non nocet. vt no. Inn. in. d. c. quia pleriqȝ. de immu. ecc. in gl. magna. ver. in aliis autem preſcr. quia ibi dominiū eradicatur authori domino, ⁊ eius effectus attribuitur preſcribenti: vt no. in. d. l. at qui natura. §. ſi cum me abſente: ſecus in naturali obligatiōe, q̄ oſſibus inheret, ⁊ ab ipſis nō ſeparatur. vt. ff. pro ſocio. l. ea vero. ſȝ
a Inn. ¶ Sed ponamus ꝙ ſtatuto[a] cauetur ꝙ ſi debitū non fuerit petitum. ī. x. annos, natura-
b lis obligatio ſit ſublata[b], vtrū poterit denuntiari eccleſie: ⁊ videt̃ ꝙ non, quia ex quo ſtatutum ita diſponit: debitor non facit contra cōſcientiam. ar. ff. de noxa l. generaliter. ad hoc facit qđ no. Inn. in. c. cura. de iurepa. vbi dicit qđ ſalua cōſcientia poſſunt retineri preſcripta, q2 preſcribētes tuti ſunt authoritate eius qui habet poteſtatem condendi iura ſuper tēporalibus, ⁊ qui penā quā habebat quis amiſſionis iuriū ſuorū, induxit in odiū negligētie, ⁊ in fauorē ſolicitorū, que verba ſunt no. tamē cōtrariū eſt verū. q2 authoritas ſtatuti nō pōt eneruare naturalē rationē, ⁊ ipſaȝ veritatē: vt. ff. đ vſufru. ea. re. l. j. ⁊. ij. ⁊. ff. de cap. dimi. l. eas. loquitur igitur ſtatutū per quecunqȝ verba vult loqui. ſiue diſponendo, ſiue fingendo, non poteſt ipſam veram iuſtitiam abolere, in qua fundat̃ euangelica denūtiatio. vt no. Inn. extra de cōſti. c. que in eccleſiarū. ⁊ de immu. eccle. c. quia pleriqȝ. in glo. magna. ver. Item qui tutus. ꝟ. ſed de hoc forte. ⁊ hoc tenet Bar. expſſe in extraua. ad reprimē. ſuper verbo ad denūtiationem. ver. ſed quid de obligatione que tollit̃ p̄-
9 ſcriptione. ¶ †Sed hic dubitat̃, nunquid hoc
c habeat locū[c] in naturali obligatione, que orit̃ ex maleficio: ⁊ videt̃ ꝙ ſic: q2 illa obligatio habet in ſe equitatē: ergo facere contra talē equitatem eſt peccatum, vnde poteſt denūtiari eccleſie, ⁊ quod ex delictis oriatur naturalis obligatio, vel quaſi patet: quia de iure gentiū prohibentur maleficia, vt inſtitu. de obliga. que ex delic. §. furtum. ī verbo. l. naturali. hoc patet in ſeruo, qui obligatur ex maleficio natural'r. vt. ff. de infa. l. ſeruus. ⁊ ibi no. In contrarium videtur quod ex maleficiis non oritur obligatio naturalis: vt no. inſtit. de iure natu. §. ius autem gentiū. ſuper verbo pene. nam ibi proprie non eſt conſenſus ad obligandum introduct⁹ ergo non oritur naturalis obligatio, que requirit cōſenſum: vt. l. j. ff. de pact. Solu. naturalis obligatio dupliciter dicitur. vno modo large pro omni obligatiōe que oritur ex equitate naturali: ⁊ hoc modo reperitur in delictis. vt. ff. de publicanis. l. licitatio. §. quod illicite. ⁊ ff. ad legē aqui. l. ita vulneratus. ⁊. ff. depo. l. bona fides. Alio modo ſtricte. put oriri debet ex conſenſu, ⁊ tunc ex maleficiis nō oritur obli-
d gatio naturalis: nec ob. quod ille qui deliquit cōſentit in penam. vt⁹ in authen. de nō alie. §. quia vero leonis. in verbo amatores periculi. quia quanqȝ ex parte delinquentis interuenit quodammodo conſenſus, tamen ſecus ex parte offenſi qui non vult offendi, vt. ff. de fur. l. qvas. §. vetare. ¶ Reuertēdo igit̃ ad queſtionis propoſitum, dico qđ aut per preſcriptionem tollitur pena delicti, aut reſtitutio dāni. pri-
e mo caſu[e] non poteſt denuntiari eccleſie: quia ſolam differentiam continet. vt. ff. de ſer. expor. l. ſeruus ea. de iniur. l. ſed ſi vnius. §. ſi ante. ⁊ quod no. xij. q. ij. c. fraternitatis. Secundo caſu poteſt denuntiari eccleſie: quia ſine reſtitutione peccatum non remittitur. vt no. Innoc.
10 in. d. c. quia pleriqȝ. in princip. ¶ †Sed quid dicemus[f] de penis con-
f uentionalibus iuſtis, vel de penis impoſitis a iudice cā cognita, q̄ ſimiliter ſunt iuſte. vt no. Inn. extra qui mat. accu. poſ. c. cum in tua. in gloſſ. ij. ⁊ in verbo niſi forte. nūquid ergo ſi eſt preſcriptum, poſſit denuntiari eccleſie: videtur quod ſic, quia debētur naturaliter, vel quaſi naturaliter. In contrarium videtur quod iſta exactio nō reſpiciat pietatem: ſed ſolum differentiam cōtinet. vt. d. l. ſeruus ea. Sol. vſqȝ ad intereſſe pōt denuntiari eccleſie: ſed in eo quod eſt mera pena nō, quia equitas naturalis abhorret penas meras, puta quādo pena eſt appoſita actui odioſo: vt. d. l. ſeru⁹ ea. ſec⁹ ſi eſſet appoſita actui pio vel indifferenti, nā talis pena debet̃ iure naturali ratione cōſenſus: ergo poteſt denuntiari eccleſie. facit ad hoc quod not. Inn. in. c. ſuā. de penis. ⁊ Ber. extra de arbi. c. dilecti. vel dic qđ in mera pena operatur preſcri. ⁊ quia per moram creditoris patiētis cōtra ſe preſcribi purgatur mora debitoris. vt. ff. de verbo. oblig. l. ſeruum. §. ſequit̃.
11 ⁊. ī. eodem. l. eos. in princ. ¶ †Denuo queritur, quid de eo qui eſt li-
g beratus[g] preſcriptione a redhibitoria, vel quanto minoris: vtrū poſſit denuntiari eccleſie: Reſpō. nō: quia illa liberatio venit ad confirmationē contractus, ⁊ conſenſus partium, dummodo non interue-
12 niat fraus. ¶ †Ulterius queritur, quid ſi preſcribēs eſt pupillus, ⁊ nō ē doli capax, an poſſit denūtiari eccleſie: ⁊ videt̃ ꝙ ſic. ſi tutor ſcit ꝙ dolus eius noceat pupillo in eo in quo pupillus locupletetur cū aliena iactura: vt. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. l. ſi dolo. In contrarium videtur: quia infans ignorat omnia. vt. l. fi. ff. iud. ſol. ⁊ talis ignorātia procedit a natura, non a culpa, vnde non eſt peccatū. Solu. Inn. ſentit quod illa verba ſi peccauerit ⁊c. intelligātur in doli capace, q poteſt peccare, non in alio, vt ipſe no. in. d. c. cum in tua. ſuper verbo
13 teneris. ¶ †Sed quid dicemus de herede[h] preſcribente: dicit Bar.
h quod heres ad excuſationem conſcientie ſue ſufficit quod credat defunctum bonam fidē habuiſſe, vel ſatiſfeciſſe, nam in facto alieno probabilis eſt credulitas, ⁊ ignorātia. vt. ff. pro ſuo. l. vlti. ⁊. ff. ad velleia. l. ꝗꝗ. Item potius debet preſumere bonū quam malum, nec debet preſumere quod defunct⁹ fuit immemor ſue ſalutis. vt. l. fi. ad legem iul. repetun. cum igitur nō peccat heres, non poteſt denuntiari eccleſie. tu dic quod eſt caſus in. d. c. nouit. vbi etiā denūtiatio fit regi, qui fuerat ſucceſſor aliorum regū, ⁊ de queſtione longis temporibus cū predeceſſoribus ventilata: ⁊ tamen procedit denūtiatio, nec ſufficit ꝙ heres dicat, ego credo quod defunctus habuerit bonā cōſciētiā: quia quando credulitas eſt cauſa confeſſionis, debet probari probabilis ratio credendi. argumen. ff. de acquirē. heredi. l. cum quidam. §. quod dicitur. quia talis heres non poteſt excuſari a dolo poſt perceptam notitiam veritatis: vt extra de conſti. c. nam concupiſcentiā. ⁊ de inceſt. nupt. l. cum ancillis. ⁊ in aut. iuſiur. quod preſtatur ab his. in. §. ſi quis autem inueniatur. preterea eſt in dolo qui locupletat̃ cū aliena iactura, nam hoc facto locupletior hereditas peruenit ad eū. argumē. ff. de inſti. l. ſi quis mancipiis. §. Proculus. preterea ſufficit contra heredē quod defunctus fuit in mala conſcientia: nam ex hoc ſtatim fuit ortum ius denuntiandi quod tranſit contra heredē. arg.
i extra de ſepul. c. parochianos. ſicut heres vſurarii, licet[i] ipſe non ſit vſurarius, tenetur tamen ex facto defuncti, ⁊ debet reſpōdere in eodem foro. vt in. c. ꝗꝗ. de vſu. libro. vj. ⁊ ideo ſub ratione iuris ⁊ ſcientie multū eſt cauendū, ne pernicioſe erretur in via cōſcientie. vt. d. §.
14 ſequitur. ¶ †Procedo vlterius, ⁊ quero, nūquid heres[k] qui dedu-
k cit falcidiam contra tacitam voluntatem defuncti, poſſit denūtiari eccleſie: videtur quod ſic, nam conſenſus defuncti interpretatur conſenſus heredis. vt. ff. de iure dotiū. l. ſi ego. ergo heres naturaliter te-
l netur. ergo peccat[l], ſi non ſoluit. Solu. dicit Inn. in. d. c. quia pleriqȝ. quod heres retinendo falcidiā non peccat, quia ius ciuile quod factum eſt de falcidia detrahenda, habet equitatem, ⁊ factum eſt etiā propter publicā vtilitatem, ad hoc vt ſcripti heredes adirent hereditatem.

a ¶ Statuto cauetur. Vide per Bal. in diſpu. ſua, inci. ſtatuto cauet̃, ⁊c. ⁊ An. plene in repor. l. j. de iud. ⁊ in. l. Juſtitia. ff. de iuſti. ⁊ iure.
b ¶ Sit ſublata. Nota de ſtatuto, qđ ſi creditor nō petat debitum ⁊c. vide Bar. ⁊ Bal. in. l. omnes populi. ff. de iuſt. ⁊ iure. cum. l. ſequit̃. in §. ſi viam. ff. de vſuca. Ang. in. l. j. alias. ij. ff. de cōſti. prin. ⁊ in. l. j. ē. de iud. in repe. Bal. in. c. j. §. ſi qs per xxx. ſi de feu. fue. contro. in diſput. que incipit ſtatuto cauetur. Pet. de anchar. in. c. ij. de re iud. in. vj. d. Ant. i. c. fi. de preſcri. ⁊ hodie fui interrogatus de tali queſtione. ſtāte dicto ſtatuto creditor nō petiit debitum, poſtea fit aliud ſtatutū reuocatoriū primi, an creditori obeſt primum ſtatutū, licet correctum: cogita: quia de facto pēdet. vid gl. in. c. fi. de reſcri. ⁊ Bar. i. d. l. oēs populi. vbi ex dictis ſuis colligit̃ deci. vid do. Ant. ⁊ Jo. de imol. ⁊ ibi dixi i. c. fi. ⁊ de cōſtit. ⁊ aliquid per Jo. de imol. in. c. cognoſcētes. e. ti. Andre. Barba.
c ¶ Locū. Vide p Imo. in. c. fina. de preſcrip.
d ¶ Cōſentit in penaȝ. Quis delinquēdo videtur ſe ſubiicere pene. vide optimū tex. in l. Imperatores. ff. de iur. fiſ. ⁊ in. l. palam. §. que in adulterio. ff. de ritu nu. An. barb.
e ¶ Primo caſu. c No. pro glo. c. fraternitatis. Bald. in. l. Jubemus. §. ſane. de ſac. ſanct. eccle. dixi in. c. audiuim⁹. de ſimo. no. in. d. c. fraternitatis. An. bar.
f ¶ Quid dicemus. No. Bal. intelligit. c. nouit. quod intelligat̃ in herede: ſed ſi ponderas illud. c. loquitur in rege, qui venit contra iuramentum pacis. And. Barba.
g ¶ Liberatus. vide per Imo. in. c. fin. extra. de preſcri. vbi omnia iſta proſequitur.
h ¶ Herede. vide per Imo. in. d. c. fi.
i ¶ Licet. Vide Bar. in. l. j. ff. de priuatis delictis.
k ¶ Heres. Vide Bal. in. l. cū quis. ē. de iur. ⁊ fac. ign. ⁊ Imo. i. d. c. fi. de preſcript. Bald. in. q. inci. Statuto cauetur qđ fenerator. quid in herede inſtituto in teſtamento non ſolenni, an poſſit denuntiari: vid Bal. in. d. l. cum quis. maxime ⁊ generaliter quādo poſſit recurri ad forum eccleſiaſticum. vide que ſcripſi poſt Bar. in. l. ſequit̃. §. ſi viam. ff. de vſucap. ⁊ Bal. ē. ea aut̃. ⁊ quod ibi dixi. ⁊ vide Bal. in iſta materia in precedenti. q. ⁊ ibi etiā an veniētes ab inteſtato poſſint denuntiari eccleſie, ſi tenent hereditatē excluſis heredibus ſcriptis in teſtamento nō ſolenni. ⁊ an bona cōſcientia probetur per iuramētū. Bal. in. l. iii. §. fi. ff. ꝙ quiſqȝ iur. dicit ꝙ ſi ſtatuta denegāt ius reddi in penā, nō tollit̃ recurſus ad forum eccleſie. vide p Ang. i repor. l. j. ē. de iud.
l ¶ Ergo peccat. An heres peccet retinēdo falcidiā. vide Bar. in extraua. ad repri. in ver. p nūtiationē. ⁊ Bal. i. l. cū quis. ē. de iur. ⁊ fac.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ditatem,⁊ cōſeruarent teſtamenta.vt inſti.ad.l.fal.in prin.⁊ ſi dicat heres,nō eſt naturaliter obligatus. Rñ,ꝙ a tali naturali excuſatur propter equitatē ſcriptam.nam publice vtile eſt teſtamenta valere,⁊ non rūpi.vt no.ff.de lib.⁊ poſthu.l.gallus.§.quid ſi,is in gl.que incipit.alias. ℂ† Jtē dubitaſ de eo qui eſt inique.abſolutus [a] a iudice ſeculari,vtrū poſſit rōne peccati denuntiari eccleſie:⁊ videſ qȝ ſic quia iſte peccat in fratrem ſuum,nō ſoluendo naturale debitū.vt.l.Jul.ff.de cōdi.inde.⁊.ff.rem ra.habe.l.pcu.ad exhib.§.j.nā nō eſt abſolutus apud deū,nec in foro cōſciētie.vt no.Jnn.in.d.c.qꝛ plerisqꝫ.⁊ de re iud.c.cū eterni.li.vj.Jn cōtrariū videtur,qꝛ ſnia lata a iudice ſeculari rata dȝ haberi ꝑ epm.vt in.c.fi.§.ſimiliter.de accu.lib.vi.⁊ hoc ꝑpter bonū publicū,ne deluſoria ſint decreta pretorū.vt.l.ſi ptor.in prin.ff.de iud.⁊ poſito ꝙ ſnia ſit iniqua,iſta eſt iniquitas velata,que non pōt detegi,cū res iudicata habeatur pro veritate.vt.ff.de reg.iu.l.res iudicata.Sol.ſi victor [b] cōfiteſ ſniam iniuſtam,pōt denunciari eccleſie ne hoc caſu habeaſ ſnia pro veritate,vt no.Jnn.in.c.qꝛ plerisqꝫ.in ꝟ.nā ⁊ ſi ſciret ⁊c.Jdē dico ſi nō poſſit pbari de dolo,vel fraude victoris,accedat.qȝ not.Jnn.extra de depoſi.c.grauis.ergo ſtādū eſt rei iudi.⁊ ꝙ dico in iudice,idem in arbitro,⁊ arbitratore.ſi forte ꝑ formā ſtatuti eorum arbitria habeāt vim rei iudi.ℂ† Jnſuper [c] querit,quid de mercatoribus,qui vendiderūt pannos vltra debitum.iſti nō pñt conueniri in iud.ſecu.qꝛ non eſt deceptio vltra dimidiā iuſti pretij:⁊ qꝛ licet cōtrahentibus in pretijs rerū ſe decipere.vt.ff.de mino.l.Jn cauſe.Jn contrariū [d] videtur,qꝛ hoc nō eſt omnino illicitū,nec cōgruit bono viro,vt no.ff.de reg.iur.l.ſemp in cōuentionib9.Sol.dicit Jnn.ꝙ talia acquiſita non ſunt de neceſſitate reſtituenda,ſed poſſunt relinq heredibus,qꝛ cum acquiſitio habeat in ſe cōſenſum,nō eſt peccatū de iure naturali,⁊ idē dicit in aduocato,⁊ medico,qui extorquēt nimis magna ſalaria,vt no.Jnn.in d.c.plerisqꝫ.⁊ adde qȝ not.Jnn.extra de cēſi.c.cū olim.ℂ† Quero,ſi ego diffamo aliquē ꝙ tȝ aliqd meū cōtra cōſcientiā,nunqd ille poſſit mihi facere prefigi terminū ad denūtiādū:⁊ dico ꝙ ſic.poſt quē terminū nō audiar niſi.ſ.modicū tempus,intra qȝ admittar.etiam ſi Judex a principio interlocutus eſt ꝙ vltra terminū nō audiaſ.vt no.Jnn.in.d.c.cū in tua.⁊ ibi dt Jnn.ꝙ poſt terminū iudicis mora pōt purgari:ſed nō poſt terminū legis,qñ terminus legis ſtatuit in modū preſcriptionis,ſi autē iā elapſo [e] termino ſtatuto a iudice ꝓnūtiaret Judex nō audiendū,tunc hȝ locū purgatio more,cum ſnia ſit lata pcedēte cā.vt.ff.de accu.l.Titia.⁊.ſ.de inge.ma.l.diffamari.ℂ Reſtat querere,quomodo in hac denūtiatione euāgelica formeſ libellus:⁊ dicit Bar.in.d.extrauag.ad reprimē.ꝙ formabiſ hoc mō qꝛ proponetur quod A peccat in B ex tali cauſa,⁊ ꝙ requiſitus ⁊ monit9 fuit prima monitiōe ⁊ ſcōa ſm doctrinā ⁊ regulā euāgelicā,⁊ ꝙ emēdare neglexit,⁊ exire de peccato in periculū anime ſue,⁊ cōtra conſcientiā,quapropter imploratur officiū iudicis eccleſiaſtici,vt dictū talē peccātē cogat ad pniam ſalutarē,ita ꝙ ſe emendet,⁊ exeat de peccato.vt.d.c.nouit.ℂ† Ultimo queritur,qño pōt pbari ſecreta denūtiatio,vel cū vno teſte:rñ.ſecreta pbabiſ ꝑ iurm.Jtem facta cū vno teſte pbabiſ per iuramentū ⁊ illū teſtē,vt extra de teſti.c.in omni.in nouella.vbi videas.⁊ talis denūtiatio pōt fieri per nūtiū,ſeu per lr̃as,maxime ſi aliter nō pȝ acceſſus ad pſonā cui venit facienda denūtiatio,hanc aūt denūtiationē putat fieri poſſe nō ſolum ſingularibus perſonis,ſed collegijs,⁊ vniuerſitatibus,qꝛ lȝ vniuerſitas vt vniuerſitas nō habeat animā intellectiuā.vt no.Jnn.in.c.graue.de ſen.excō.⁊ eſt manifeſtū,tñ ꝑpter ſingulares pſonas dꝛ delinquere,⁊ in animā iurare:vñ iuraſ in animā vniuerſitatis.vt extra de teſti.c.pñtiū.li.vj.facit.ff.qȝ me.cā.l.metū.§.animaduertēdū.⁊.ff.de dolo.l.ſi dolo.⁊.ff.ꝺ fideiuſ.l.mortuo.⁊ hec ſufficiāt de iſta denūtiatione euāgelica ad inſtructionē legiſtarū.ℂ Et eſt alia denūtiatio,que dꝛ canonica,q̄ hȝ locū in caſib9 expreſſis in canone,⁊ habuit ortum a lege veteris teſtamenti ſm Jnn.que hȝ locum in delictis propulſandis.i.nō perpetrandis.Jdem ſi ſunt perpetrata,tñ recipiunt augmentū propter multiplicationē actuū,vel propter cōtinuationē iniurie,ſicut eſt qñ aliqſ pſiſtit i illicito matrimonio,vel pſeuerat in furto.vt.ff.de fur.l.inficiādo.§.infans.⁊ de hac denūtiatiōe loquitur.c.quēadmodū.de iureiur.ſecundū Jnn.Alij aliter aſſumunt hoc vocabulū canonica,dicētes ꝙ canonica eſt duplex.ſ.priuata,⁊ publica.priuata ſpectat ad canonicos,q denūtiant malū prelatū:publica ſiue popularis ad quoſlibet denūtiātes crimina:que de iure canonico veniūt denūtianda.ſunt etiā quedā denuntiationes que fiunt de iure ciuili rōne officij.vt.ſ.de accu.l.ea qdē,qñqꝫ rōne pietatis.vt cū potentes opprimūt humiles.vt no.Jo.an.in.d.c.nouit.qȝ eſt no.qꝛ ad boni rectoris officiū pertinet facta etiā querela ſuper predictis ex eius officio procedere,cū tales per ſeipſos iuuare nō poſſunt.vel non audeant.⁊ Bar.dicit ꝙ hoc ſibi placet.Et interpretatione iuuandum eſt,quoniā reipublice vtilitatem continet.arg.ff.de condi.⁊ demon.l.hoc modo.ita no.ipſe Barth.in.d.extrauaganti.ad reprimendum.Jnnoc.autem dicit ꝙ Judex ex officio non poteſt procedere per modū inquiſitionis ſuper iuribus ſingularium perſonarū:qꝛ procedi dȝ ordinarie intētātis actionibus.vt ipſe no.in.c.ad noſtram.el.ij.de iureiurand.
19 ℂ† Tu dic ꝙ tā in delictis publicis ꝙ in priuatis cōmiſſis:vel ne cōmittanſ cōtra miſera-
f biles [f] pſonas,iudex ex officio pt pcedere ⁊ inqrere,vt.l.illicitas.§.potentiores.ff.de offi.pſi.⁊.l.fi.de offi.pcu.Ceſaris.Sȝ de alijs iurib9 dictarū perſonarū ſecus.⁊ ita intelligitur dictū Jnn.⁊ hec ſunt verba memorie digna.

1 ☞ Jnſpici non debet quantum fructus cōtingit valere,ſed quantū communiter valere ſolent.nu.2.
3 Emptor ſi ſit multum dānificatus propter guerrā,an ſibi debeat remitti aliqua pars ptij.
4 Locatio habetur pro ceſſione in iuribus incorporalibus.

ℂ Lex decimaſeptima.

SJ ea lege. ℂ Rōne icertitudinis futurorū fructuū,aliqd iudicaſ iuſtū:qȝ ſi appareret certū,eſſet iniuſtū.
g h.d.ℂ No.ꝙ de fructib9 futuris [g] incerti ſum9.
1 ℂ† Secundo no.ꝙ nō dȝ inſpici quātū cōtingit fruct9 valere:ſed quātū cōiter valere ſolēt.hoc dicit.hec lex.cōiūcto tex.cū glo.⁊ eſt bona lex in foro cōſciētie,⁊ i foro iudiciali ſm Bar.ℂ Quero.que eſt ratio hui9.l.rñ.gl.qꝛ debitor non pōt allegare fructuū vbertatē:qꝛ ſi ecōtra fuiſſet ſterilitas,vel nihil eſſet pceptū,propter hoc nihil ſuppleret creditori,facit.ſ.de ſolut.l.cū pro pecunia.Sed cōtra hoc opp.qꝛ etiā de futuris pōt haberi cōiectura ſm vulgi opi.vt extra eo.c.nauigāti.Sol.dicit Jac.ꝙ iſtud eſt verū,ſi cōis opi.eſſet quodāmodo idubitabilis:⁊ tūc pacta reſcindanſ quaten9 eſſet vltra modū.ar.ſ.de don.l.Sancim9.§.fi.ſed.l.noſtra loquiſ qñ erat penit9 dubiū ⁊ incertum:nam in dubio cōtractus iudicaſ iuſt9.vt.ſ.e.l.ſoleo.⁊ not.ꝙ l.noſtra loquiſ qñ incerti prouentus veniūt in conuētione acceſſoria,vbi non attenditur vbertas,vel ſterilitas,vt hic.ℂ Modo reſtat videre quando veniunt in conuentione principali,⁊ hec materia diuidiſ in tres partes,quia quādoqꝫ cōuentio principalis eſt lucratiua,⁊ hoc caſu loquiſ.l.in edib9.§.ex reb9
h ff.de don.⁊.ſ.de donatio.l.Sācim9.§.ſinaūt [h] quandoqꝫ eſt oneroſa.⁊ hoc dupliciter:qñqꝫ per modum locatiōis,quandoqꝫ per modum venditiōis,ſi quidē loquamur i locatione.iſta eſt materia.l.ſi vno.i prin.ff.loc.l.exceptio,ſi ꝑ modū vero vēdi.iſta eſt materia.l.ne emptio.ff.de cōtrahē.emp.⁊.ff.de actio.emp.l.ſi iactū
i retis.Conſiderandū [i] autē ex ꝙ ex quibuſdam contractibus tranſit rei cōmoditas ⁊ periculum.ℂ Quandoqꝫ tranſit rei commoditas ſed non periculum,nam de natura contract9 emptionis ⁊ venditonis eſt,vt tranſeat res ⁊ pe-
k riculū: [k] ſiue emaſ ipſum corpus principale:ſiue ipſum corpus acceſſorium:puta herba frumenti pendēs in agro.vt.ff.de contrahenda

igno.And.Barb.

a ℂ Abſolutus.Adde Bal.in l.cū quis.ꝯ.de iur.⁊ fac.ignor.⁊ Jmo.in.l.nemo pōt.ff.de leg.j.⁊ in.d.c.fi.extra de preſcri.⁊ Ang.in repe.l.ſi certis annis.in.j.char.ꝯ.de pac.

☞ An abſolutus inique poterit denūtiari.d.Ant.ſin dixit in.c.nouit.de iudi.quod ſi quis ſoluit vſuras,⁊ poſtea repetit,⁊ hȝ ſniam ꝯ ſe:⁊ acquieſcit qȝ licite victor pt retinere vſuras.facit.l.j.ff.ꝺ ꝯdi.inde.⁊ quod not.Bart.in.l.j.ff.de dona.Andreas Barba.

b ℂ Uictor Adde Jmo.poſt Bald.in.l.ſi quis inſtituaſ.in fi.ff.de here.inſti.

c ℂ Jnſup.Uide ꝑ Bal.in ver.ſtatuto caueſ ꝙ fenerator.

d ℂ Jn ꝯtrariū Mo.ꝑ mercatore vendēte vltra iuſtū preciū.ego ꝯſului ſinglr ꝑſequēdo iſtā doc.Bal.vide.d.Ant.⁊.d.Abb.in c.qꝛ plerisqꝫ ꝺ immu.eccl.⁊.d.Pe.in regła peccatū.de re.iur.lib.vj.⁊ ibi Sali vbi pulchre loqtur.ſȝ.d.Jo.ꝺ lig.ꝯſuluit ego alle.d.An.in c.Jn ciuitate.de vſuris.⁊ do.Alb.ibi ⁊ Jo.ꝺ fan.in c.hic niſi.x.q.ij.⁊ gl.i.d.l.ſemp.ego ꝯſului ꝯ alle.Jo.ꝺ.Jmo.i.c.j.ꝺ ep.⁊ vēd.vide in illo cōſi.⁊ dixi in.c.j.de emptio.⁊ vēditione.Andr.Barba.

e ℂ Elapſo.Uide Bal.i.l.iciāt.ſ.q accu.nō poſ.⁊ in l.diffamari.ſ.de inge.ma.⁊ qȝ no.Bal.i.l.acceptā.i xxj.q.ſ.e.⁊ Ang.i l.properādum.in prin.ꝯ.de iudi.

f ℂ Miſerabiles.Uide Bald.i.l.ij.ſ.ſi mancipiū ita fuerit alie.

g ℂ Futuris.Ad hanc.l vide Bar.in.l.cotem.§.qui maximos.ff.de publicanis.

h ℂ §.ſinautē.Sed contra no.ad.c.nauiganti.extra eo.⁊ adde.no.per Bal.in.l.cum non frumentum.⁊ in.l.ſi ea pactione.ꝯ.eo.

i ℂ Conſiderandum.Uide Baldum.in rubric.ſ.de pericu.⁊ commo.rei vendi.in vltima colū.⁊ vide que ſequuntur.⁊ que nota.Bal.in.l.iij.ſ.locati.

k ℂ Periculū.Uide Lud.Roma.i conſil.cccix.vbi loquitur de eo qui dedit pecuniam vt habeat certos reditus ad vitā ſuam.allegat Old.cōſi.ccij.alle.Cy.⁊ Pet.i.l.ſi pater.C.de inoffi.teſta.⁊ Bal.hic.And.Barba.

¶ Emitur. Quãdo emuntur fructus vna cum re,⁊ quando ſine re: qualiter tranſeat periculum in emptorẽ.⁊ per cõſequens an fiat remiſſio:vide Bal.in.l.licet.ĩ.loca.Bar.plene in.l.cotem.§.qui marimos.ff.de publicanis.

b ¶ Conſtituitur. Uide per Bal.in.d.l.cotem.§.qui marimos.

c ¶ Commenſuratum. Uide Bart. in.d.l.cotẽ.§.qui marimos.ff.de publica.

d ¶ Guerrã. Uide Bald.in.l.licet.ĩ.locati.⁊ que dicta ſunt.ſ.e.⁊ late p Bart.in.l.cotẽ.§.qui marimos.de publica.⁊ in.q.in titul.publicanus quidam.

e ¶ Quod ſic. An propter guerram vẽditor teneatur remittere partẽ pretij emptori.vide Bal.in titu.de pace cõſtan.c.iij.§.vaſalli.vbi refert iſtam doctrinã Dy.vide eundẽ in.l.inter cauſas.§.abeſſe.ff.mãda.⁊ Moder.in.l.cotem.§.qui marimos.ff.d publica.And.barb.

f ¶ Dicit Cy. Ad de Bar.d pa.cõſtan.in ver.vaſalli.el.ij.⁊ quod no.Bart.⁊ q ibi dixi in.l.Interdũ.§.ſi.ff.de acquirẽ.poſſ.⁊ ibi Ludo.Ro.qui propter peſtem.vid Bal.in.l.licet.ĩ.loca.⁊ facit ad hec dicta que no.Jo.And.in addit.Spec.in tit.de loca.ſuper Rubrica.

g ¶ Emptorẽ. Adde Bar.in.l.cotẽ.§.qui marimos.de publica.

h ¶ Conſuetũ. Facit qd no.Bar.in l.cotem.§.qui marimos de public.

i ¶ De illo. Uide Bart.not.dicentẽ.in.d.§.qui marimos.

k ¶ Seruus. Adde gloſ.in.l.iij.in ſi.ĩ.de noua.

emp.l.fiſtulas.§.frumẽta.⁊ de peri.⁊ cõmo.rei ven.l.neceſſario.hoc aũt tunc eſt verum.quando cõtractus eſt perfectus cõſenſu ⁊ re.ſecus ſi res indiuidue:qꝛ tunc cõtractus nõ dicitur perfectus quo ad periculũ emptoris:vt.ff.de cõtrahen.emp.l.ſi debitor.§.veriſimile.Sʒ de natura cõtractus locationis eſt vt tranſeat in accipientẽ cõmoditas ſine periculo cõtingente caſu fortuito.⁊ tunc fit remiſſio,ſi caſu impeditur perceptio:nam nec videt̃ iſte contractus perfectus ex parte locatoris quo ad rẽ peruẽturam ad conductorem,ſi res nõ percipiatur.⁊ ideo interim periculũ eſt locatoris:vt.d.l.ſi vno.⁊.l.habitatores.⁊.l.ex cõducto.§.ſi vis tẽpeſtatis.⁊.§.ſed ⁊ ſi tales.Non ob.ĩ.loca.l.dã
2 num.vt ibi dicam.¶ † Item ſciendũ eſt quod
a quandoqꝫ emitur[a] fructus rei,quandoqꝫ emit̃ fructus ſpei,ſiue ipſa ſpes,quãdoqꝫ emuntur nomina futurorũ debitorũ,⁊ ſi emitur fruct⁹ rei,hoc poteſt eſſe dupliciter,vno modo cũ rei
b traditione,⁊ tũc conſtituit̃[b] vſuſfructus,ſi ſit talis res in qua poſſit conſtitui vſuſfructus:vt.ff.de vſufr.l.ſi ita.alias nõ cõſtituitur vſuſfructus,ſed cõmoda,que habẽt inſtar vſufru.arg.ff.de contrahen.emp.l.qui tabernas.⁊ qd not.ĩ.de leg.l.monumẽta.ſiue ſit vſuſfr.ſiue cõmoda ſint:qꝛ ipſa inductiõe ĩ poſſeſſionẽ,qnimo ipſa cõuẽtione prefectus eſt cõtractus,⁊ periculũ pertinet ad emptorũ:vt.d.l.neceſſario ¶ Alio modo emitur fructus rei ſine traditione rei:qꝛ aliquis vẽdit mihi fruct⁹ quos ipſe precipit de agro ſuo,⁊ tũc ſi quidem pretium cõuentum fuit cõmenſuratum cum mẽſura fructuũ:tunc loquitur.l.ſi debitor.§.veri
c ſimile.ſi autem nõ fuit commẽſuratũ[c],ſed abſolute poſitũ quicquid percipietur:tũc ſi quidem nihil percipitur,nõ valet cõtractus:qꝛ eſt pactũ ſine ꝓtio:vt.d.l.nec emptio.⁊.l.j.ĩ.de rerũ permut.⁊.ff.de preſcri.ver.l.naturalis.§.j.ſi vero aliquid percipitur,refert:nam aut a principio erat incertitudo,⁊ tunc nõ attendit̃ ſterilitas,vel fertilitas:vt ĩ.l.noſtra.aut a principio erat incertitudo ſm vulgi opi.⁊ tũc ſum⁹ in materia.l.ij.ĩ.de reſcin.vendi.⁊ dic:vt ibi.cũ vero vendit̃ fructus ſpei,ſiue ſpes:puta vendo tibi iactum retis,vel fortunã ludi:qꝛ debeo iactare retia,⁊ qcquid cepero,tuũ ſit.vel debeo ludere,⁊ quicquid vicero,tuũ ſit.iſto caſu ſola ſpes habet̃ pro re,⁊ pro perceptione rei,ita quod quicquid cõtingat nulla ſit remiſſio.ſicut nec augmentum ex vbere fortuna:vt.d.l.nec enim.⁊.d.l.ſi iactum retis.nec mirũ:qꝛ reperit̃ ſpei pretiũ,ſicut rei:vt.ſ.de pac.l.j.ipſa enim ſpe cõtract⁹ eſt perfectus,⁊ ideo periculum,⁊ commodũ eſt emptoris.¶ Cum vero emunt̃ nomina futurorũ debitorum,quorum exactio pẽdet a caſu ⁊ a fortuna,qꝛ emptor ſcit talem eſſe naturam rei,videtur emere nomina in ſpe:⁊ ideo ceſſantib⁹ nominibus,tamẽ debet̃ pretium.arg.ff.de here.vel act.ven.l.quod ſi in venditione.⁊.l.ꝙ ſi nulla.⁊.l.cũ hereditatem verbi gratia,emit qs fructus,reditus,et prouentus pedagij:hoc nõ eſt aliud quã emere nomina trãſeuntiũ,qui tenent̃ ſoluere paſſagiũ:vt.ff.de actio empt.l.creditor.⁊.ff.loca.l.cum in plures.§.vehiculum.hoc caſu ſiue expreſſe ſint actiones,ſiue non:tamẽ quia tacite neceſſe vident̃ in cõtractu emptionis,⁊ venditionis:vt no.ſ.de actio.⁊ oblig.l.ij.implet⁹ eſt cõtract⁹ ex parte fiſci vẽdentis:qꝛ in incorporalibus ceſſio habet̃ pro traditiõe:vt no.ff.de pona.l.pe.⁊.ſ.quãdo fiſcus vel priua.l.ſi.vnde fiſco debet̃ pretium quicquid cõtingat a caſu,⁊ fortuna:qꝛ impleuit cõtractũ ex parte ſua,⁊ qꝛ(vt dixi)emit̃ ſpes,⁊ ius quoddã in ſpe:⁊ qꝛ emptor debuit cogitare hoc poſſe euenire,ꝙ pauci forte tranſirent,ita qd pedagiũ parũ valeret:imputet ergo ſibi ſi non cogitauit:vt.ff.loca.l.ſi quis do
3 mum.§.hic ſubiungi poteſt.¶ † Sed dubitat̃.quid iuris ſi propter
d guerram[d] non potuit tranſiri,⁊ ſi emptor eſt multũ damnificatus:vtrum habeatur aliqua cõſideratio huius damni ad remiſſionẽ pre
e tij:videtur ꝙ ſic[e].ar.ff.de cenſi.l.forma.§.j.vbi obligatio cũ fiſco cõtracta minuitur equitate ſuperuenientis caſus.In cõtrarium vide
f tur rationibus ante dictis.Sol.dicit Cy.[f] loquẽdo tamen in locatione rerũ corporalium in.d.l.ex cõducto.§.ſi ius in additiõibus.qd aut guerra ſuperuenit,⁊ dʒ fieri remiſſio:aut guerra ante erat,⁊ tũc ſecus.⁊ eſt ratio:qꝛ ſi tũc guerra erat,imputãdũ eſt ei qui ſciuit ſtatũ ⁊ conditionẽ rei:vnde non excuſatur.ar.ff.de dam.infec.l.qui bona.§.de illo.⁊ qd no.ff.loca.l.habitatores.§.ſi.nũquid iſta diſtinctio habeat locũ in queſtione propoſita:⁊ videtur qd ſic ꝓpter ſimilitudinem iſtorũ cõtractuũ:vt.ff.loca.l.Item ſi pretio.§.quemadmodũ.nam vbi nõ habemus legẽ expreſſam in aliquo ꝯtractu,recurrimus ad ſimilem cõtractũ:vt.ff.depo.l.j.§.ſi quis ſeruũ.⁊.ff.de eſtima.ac.l.
g j.Sol.dico indiſtincte emptorẽ[g] non teneri:niſi guerrã procedit culpa,vel inimicitia vẽditoris.vel poſſit culpã remouere,⁊ nolit:vt.ff.loc.l.ſi merces.§.culpe.⁊.l.ſi fundus.nã tale eſt quale,ſi vendens iactũ retis nolit piſcari,ita eſt cũ fiſcus vẽditor poſſit remouere guer
h ram,⁊ nõ vult:nam tenebitur habito reſpectu ad id qd conſuetũ[h] eſt
4 percipi tempore pacis:vt.d.l.ſi iactum retis.in gl.no.¶ † Sʒ pone fiſc⁹ nõ vſus eſt verbo vẽditiõis,ſed verbo locatiõis,dicit loco tibi paſſagium pro tãta quãtitate:R ñ.idẽ eſt:nam in iſtis iuribus incorporalibus locatio habet̃ pro ceſſione iuriũ:iſte eſt caſus no.in.d.l.creditor.in prin.de actio.emp.nã alias ex locatione habemus iura.quandocunqꝫ per locatorẽ quis efficitur procurator in rem ſuã:vt.l.
i j.§.qui in perpetuũ.ſi ager vecti.vel emphi.de illo nõ[i] eſt dubitandũ,qd huiuſmodi reditus poſſunt vẽdi ⁊ locari.ex quo pertinẽt ad venditorem ⁊ locatorẽ:qꝛ in pecunia populi ſunt:vt.ff.de cõtrahen.emp.l.ſed Celſus.in prin.⁊.ff.de ver.ſig.l.inter publica.in verbo deſtinata.⁊.§.ſi.⁊.ff.de publicanis.l.Ceſar.⁊.ĩ.de vectig.l.ſi.Non ob.ff.loca.l.locare.vbi dicitur qd ſeruitutes prediorũ non poſſunt locari.qꝛ illud eſt verum pro eo qd non reſpiciũt niſi vtilitatem prediorũ:ſed ius percipiendi pedagium:licet cohereat ſolo,ſeu territorio:nõ tamen pertinet ad vtilitatẽ territorij,ſed ad vtilitatẽ fiſci.⁊ ideo poteſt locari ſecundum Bar.ibi.ff.de publica.l.cotem.§.qui marimos.reliqua que ibi Bar.tractat examinabo in competentibus locis.

¶ Lex decimaoctaua.

INdebitas. ¶ Uſure idebite ſolute pri⁹ ſorte ſoluta,cum in ſortẽ cedere nõ poſſunt,vt indebite cõdicuntur.h.d.Nec preſumunt̃ ſolute ex certa ſciẽtia,qꝛ tenaces debitores quando ſoluũt vſuras,videt̃ eis quod ſoluant lumina,vel oculos:vt dixit glo.in.l.
k fideicommiſſa.§.ſi rem.de leg.iij.quod qui accepit mutuũ,ſeruus[k] eſt fenerantis,⁊ ideo in ſolutione vſurarum debitor nunquam preſumitur liberalis:vt not.ff.de ſol.l.j.in.j.gloſ.

1 ☞ Pecunia debita debet creditori offerri:qui ſi non vult recipere.quid fieri debeat.vide hic nu.2.
3 Debitor quando liberetur ipſo iure,vel per ſolam exceptionem:
4 Debitor deponens pecuniam,videtur conſentire vt creditor eam repetat.
5 Pecunia licet deponatur apud aliquem propter defectum creditoris nolentis recipere,tamen ille depoſitarius poteſt licite reddere inſibi deponenti ante quam reddat ei pro quo eſt depoſitum.⁊ nu.6.7.8.9.10.11.⁊.12.
13 Oblatio debiti in quo loco debet fieri per debitorem:
14 Oblatio,conſignatio,⁊ depoſitio.an recipiant in ſe modum vel conditionem.
15 Oblatio ſola,quem effectum habeat in rebus que poſſunt deponi:
16 Exiſtens in mora recipiendi oblatum cauſa implende conditionis,an poſſit poſtea penitere,⁊ petere ſibi conditionem impleri:
17 Oblatio,quid operatur quantum ad curſum vſurarum,et penam:⁊ nu.18.19.20.21.⁊.22.
23 Emphyteuta,an teneatur portare cenſum ad domum domini.numero.24.25.
Et cuius expenſis portari debeat.26.
27 Doctoribus quod ſalarium debetur.
28 Moneta ſi ſit mutata in valore,qualiter ſolui poſſit creditori:
29 Debitor pecu,an tenetur offerre eam cum intereſſe:
30 Scholaris fuit deletus de matricula,quia non obediuit rectori:ſi poſtea obedit,an reponi debeat in matricula:
31 Purgatio more,an admittatur in officio iudicis,propter obligationem.
32 Mora,nunquid purgetur in diſpoſitione legali per oblationem ad euitandum penam que venit ex legis diſpoſitione.
33 Statuto cauetur quod gabella non ſoluta irritus ſit contractus:pone quod neuter contrahentium ſoluit:quid iuris:

Paupert

34 Paupertas,an impediat penas iudiciales exigendas:
35 Condemnatus in cauſa criminali appellauit,⁊ propter paupertatē
non potuit proſequi:vtrum currant ſibi, fatalia:
Jus offerendi,an habeat locū conditione pendente:
Offerre debitum an quilibet extraneus poſſit pro altero:
Statum diſponit qd̄ nō ſoluenti gabellas nō reddatus ius. Quid
ſi quis ſoluere non poteſt propter patrimoniū ſuum elapſum:

¶Lex decimanona.

Acceptā. ¶Hec lex eſt ſingularis.Oblatio de
biti ⁊ cōſignatio ac depoſitio,tempo
g re ⁊ loco congruo,curſum vſurarum impedit:a pericu
h lo caſus fortuiti liberat debitorē:pignora diſſoluit.hy
pothecarie obſtat.qd̄ etiam in traiectitia pecunia ſeruaẗ:creditori
vero parat actionem cōtra depoſitarium.⁊ quemlibet detentorem:
ſed ſi debitor depoſitū recuperauit,in veterē obligationē reincidit.
7 h.d.no.¶Diuidiẗ in tres partes.in prima ponit quatuor effectus
i obligationis ⁊ cōſignationis legitime,⁊ depoſitiōis.ſ.reſpectu de
bitoris.in ſecūda parte duos ponit effect⁹ reſpectu creditoris.vnus
effectus eſt contra depoſitariū:alius contra tertiū detentorē.¶In
tertia ponit vnum mirabile dictum contra debitorē qui recupera
uit depoſitum.ſecunda ibi.creditori.tertia ibi:niſi forte.¶In text.
ibi poſt cōteſtationē.i.poſt p̄dicationē.predicit enim ſe paratū ver
bo,⁊ offert facto.vel.i.poſt teſtium adhibitionē.Nam opus eſt pro
batione oblationis,⁊ ſequentiū actuum.vt.ff.de vſuris.l.ſciendum.
¶Ex his no.qd̄ debitor qui offert debet loqui,⁊ parare ſibi pba
tionē.¶†Ibi.cōſignatā.No.qd̄ pecunia debet prio numerari[a] corā
teſtib⁹,⁊ offerri creditori.⁊ ſi creditor nō vult recipere tūc debet in
burſa conſignare.⁊ ita conſignata deponi,⁊ ſi non eſſet pecunia:ſed
eſſent panni more ruſticorum loquendo,debent inuallari. ⁊ ſignari
k ſignis mercatoris offerentis.arg.ff.de peri.⁊ com.rei ven.l.j.§.ſi do
lum.⁊.ff.loca.l.videamus.§.qui vinū.⁊.ꝭ.de do.ante nupt.auẗ. dos
data.⁊ per Bar.ff.de fur.l.eum qui.§.fin.¶In text.ibi.curſus.ſ.in
choatus.¶In tex.legitimarum:quia ſi eſſent illegitime,non eſſet
neceſſaria obl.In tex.ibi publicū aliter ſumitur publicū.ff.de iuſti.
⁊ iur.l.j.§.Jus publicū.¶†Et no.qd̄ vbi dubitaẗ de loco tuto,Ju
dex[b] eligit locū ad petitionē offerētis.⁊ ille intelligitur locus legi
8 timus,qui iudici videtur congruus.vt hic.apud etiā talem perſo
nā,⁊ in tali loco debet poni.qd̄ creditori ſit facilis perſecutio.⁊ hoc
l verum in depoſito iudiciali,ſed in extraiudiciali deponēs eligit lo
cum:prout ſibi placet:quia de eo quod deponitur nō eſt cōtrouer
ſia.vt no.ff.de admi.tu.l.Jta autem.in princ.⁊.ff.de neg.geſt.l.debi
tor.¶†In tex.periculo.ſ.caſus fortuiti.[c] ⁊ hoc caſu liberaẗ ipſo iu
re:lꝫ eſſet debitor in genere.per ſolā autē oblationē liberaẗ ope exce.
ſecuto caſu fortuito.vt.ff.de ſolu.l.qui decem.in princ.niſi eſſet ge
nus limitatum,vel ſpecies quo ad ſolutionem,nā tūc caſus fortui
6 tus ipſo iure liberareẗ.vt.ff.loca.in naue ſaufelli.¶†In tex.ibi.a
m ctione vtili[d].ſ.depoſiti:quia qui deponit,conſentit,vt creditor repe
tat depoſitū.⁊ tanquam ex pacto eius tacito creditor agit.argu.ff.
depo.l.Publia.in princ.poteſt etiā cōtra talem depoſitarium ſum
marium ⁊ executiue procedi iudicis officio:q̄ꝛ Judex officiū ſuū in
terpoſuit depoſitariū eligēdo:vnde hoc officiū habet a iudice:qua
re ſine libello ⁊ figura iudicij poteſt cogi vt ſoluat depoſitū credito
n ri.arg.ff.de in ius vo.l.eū pro quo.quod credo verum:etiā ſi depoſi
tarius ſit cleric⁹:vt poſſit cogi ad reſtitutionē depoſiti officio iudi.
ſecularis.q̄ꝛ non proceditur proprie contra eum per modū iudicij,
o ſed executiue,⁊ ex cōſequētia officij ſuſcepti.⁊ ad hoc facit hec.l.in
verbo ſacratiſſimas edes.¶†In tex.ibi receperit[e].No.ſing.tex. ꝙ
lꝫ pecunia deponaẗ apud aliquē propter defectū creditoris nolen
i tis recipere:tamē ille depoſitarius poteſt licite reddere mihi depo
nenti,antequā reddat ei pro quo eſt depoſitum ſecundū Bar.quod
intellige verum re integra.antequā creditor habeat ratum,⁊ petat
ſibi ſolui a deponente:ſec⁹ ſi denuntiat deponenti vt ſibi ſoluat:q̄ꝛ
cum habeat ius vtile,ſua denūtiatio facit vt alij ſolui nō poſſit.arg.
ꝭ.de noua.l.iij.Si autem eam de facto recuperauit debitor,eſt mira
bile qd̄ fingitur nō depoſuiſſe[f],⁊ tenetur efficaciter actione directa
k vt prius.nec mirum:quia actus recuperationis tollit effectum de
l poſitionis:vt.ff.de iure fiſ.l.ſed reuocata.¶†Modo venio ad op
poſitiones,⁊ videtur quod non ſit neceſſaria oblatio:ſed ſufficit de
bitori quod dicat ſe paratū ſoluere:vt.ꝭ.de diſtrac.pigno.l. ſi reſi
m duum.⁊.ff.de reſcin.vend.l.fundus qui lucij titij.ff.quib.mod. pig.
vel hypo.ſolu.l.Jtem liberatur.§.qui paratus.⁊.ff.de iudi.l.ſi debi
bitori.⁊.ff.de oper.noui nūcia.l.pretor.§.ſi quis paratus. Solu.iſte
paſſus eſt pulcher,nunqd ſufficiat debitori dicere ſe paratū ſolue
re,⁊ tradere,in quo dic qd̄ aut eſt talis res q̄ ꝓprie non poteſt ſolui
niſi in loco vbi eſt,verbi gratia:domus,vel fundus:tunc ſufficit de
n bitori dicere in iudicio ſe paratum ſoluere,⁊ tradere vbi res eſt:q̄ꝛ
lex non arctat ipm ad impoſſibile vel iniquū:vt.ff.de eden.l.p̄tor.in
prin.⁊ in fi.⁊ arg.ꝭ.de do.añ nup.authen.dos data.⁊ hoc verū ſi in
o veritate habet facultatem ſoluendi:alias cū rei veritas ſit cōtraria
verbis eius,verba ipſi⁹ nihil operantur.⁊ idē
dico ſi pecunia nō eſt ſoluenda in loco iudicij,
ſed alibi:dummodo pecuniā habeat paratam
ſolutiōi in loco vbi ſoluere debet , ſufficit talis
g verborū prolatio[g] ad hanc diſtinctionē vtrū
ſit res parata ſolutioni necne,facit quod nota.
h per Dy.[h] in.c.peccatū.de regu.iur.lib.vj.⁊.l.
ſingularia.ff.ſi cer.pet. ſi vero eſt talis res que
poſſit ⁊ debeat ſolui ibi vbi offertur,⁊ debitū
eſt liquidum : tunc nō ſufficit dicere ſe paratū.
7 niſi pecunia ſit ibi in conſpectu. ¶†Requi
i ritur enim in oblatione ibi actus realis[i], vel
reali proximus,nō remot⁹ a re:vt.ff.de diſtra.
pigno.l.ſi prius.⁊ hoc patet:quia ibi nō eſt a
ct⁹ realis,nec reali proxim⁹ . verba enim a de
bitore falſo proferuntur : q̄ꝛ conſtat eum non
eſſe paratū.Nec obſtat.l.ſi reſiduum : quia de
bet intelligi ſecundū diſtinctionem predictā: c
ſcilicet quando parat⁹ eſt ſoluere verbo , ⁊ fa
cto. Jtem nō obſtat.d.l.fundus . quia ibi loq
tur cum gratioſe fundus eſt venditur,vel non
fuit ſeruata ſolēnitas que debebat ſeruari:a
lias non reſcindereẗ venditio pretextu iſtorū
verborum:vt.ꝭ.ſi antiquior cre.l.vlti . ſecūdum
k Oldra.Et licet Bar.teneat[k] glo.d.l.ſi reſiduū.
Oldra.damnat eam ⁊ melius loquitur,⁊ eſt ſi.
quia non dicimus quod quando grauamē eſt d
verbale,ſufficit reuocatio ꝟbalis:ſꝫ ſi eſt rea
le,non ſufficit dicere ſe paratum reuocare, nec
reuocatio ꝟbalis valet niſi etiā reuoceẗ in pri
ſtinū ſtatum:vt no.in. c .ſi a iudice.in fi.de ap
8 pella.lib.vj. ¶† Opp.ſecundo, ⁊ videẗ quod
poſſit fieri depoſitio abſq; cōſinatione pecu
l nie pone enim quod debeẗ equus[l],vel homo. e
Jmpoſibile enim eſt quod fiat cōſignatio,igi
tur nō debet fieri,quia legum diſpoſitiōes na
turalibus rebus debent conuenire.argu.ff.de
actio.⁊ obliga.l.cōſenſu.⁊.ff.d̄ verbo. obliga.l.
vbi autem.§.Jllud.Sol.concedo contrarium.
⁊ quod hic dicitur de conſignabili intelligiẗ.
6 ¶†Tertio opp.⁊ videtur quod ad impediē f
m das[m] vſuras ſolas oblatio ſufficiat:vt.ꝰ.eod.l.
ſi per te.⁊ hoc patet tali ratiōe,quia vſura eſt:
vt.ff.ſi cert.pet.l.lecta.ſed ad impediendū pe
nam ſufficit ſola oblatio. ff .de arbit.l.Celſus. g
Solu.dicit glo.aut nos loquimur in vſura q̄
incipit currere:⁊ tunc ad impediendū curſum
n non ſufficit[n] ſola oblatio:vt hic,aut loquimur
in vſura ſimpliciter de futuro,⁊ tunc obuia
tur vſure, ne incipiat currere:vt in cōtrario.
o Tu dic hoc verum quando vſura[o] debetur ex h
de.q.quam ponunt doct.c.conqueſtus.extra.eo.

a ¶Numeri.Vide Barto.hic in fi. ſimiliter panni poſſunt inualari et
ſignari,⁊ poſtea offerri.vide Bal.ꝭ.ea.l.
b ¶Judex.Not.quod oblatio iudicialis debet fieri apud eum quem
Judex elegit.adde.l.ſi reus paratus.ff.de procura.adde tamē quod
ſi fiat apud eum de quo omnes diligētes cōmuniter cōfidebant.li
cet fiat ſine iudi
cis authoritate:
valet. q̄ꝛ videtur
idē eſſe:vt colligi
tur per Bar.in.l.
ſi ſoluturus.ff.de
ſol.vide tū Bar.
hic in fi.ſed id ꝙ
ꝰ.dixi ſm Bart.
firmat Bal. in.e.
l.ix.q.⁊an Judex
poſſit eligere ſe
ipſum i depoſita
rium:vide Fulg.
in.l.ſi fideiuſ.§. fi.
ff.qui ſatiſd.cog.
qui tenet qd̄ ſic
per illum text.
c ¶Fortuiti.Not.
quod quando ſit
cōſignatio.⁊ ob
latio rei debite
etiam in genere,
liberatur debito:
ipſo iure:ſecus ſi
facta eſt oblatio
tantum.
d ¶Utili. Qd̄ in
telligo verū.etiā
ſi depoſitari⁹ ſit
clericus:faciūt q̄
dixi poſt Bar.in
l.j.in princi.ff. de
iudicijs.
e ¶Receperit.no.
tex.ſing.⁊ ibi bal.
⁊ Angel.in.l.j.ꝭ.
qui por.in pign.
habe.⁊ vide.l. de
bitor.⁊ ꝙ ibi flo.
⁊ Sal.ff.de ꝯdē.
f ¶Depoſuiſſe.
Limita vt hic di
xi.poſt Bald. in
principio.
g ¶Prolatio.hoc
non videtur pro
cedere.q̄ꝛ ſolutio
nō videtur facta
congruo loco.l.ſi
ſolutur⁹.ff.de ſo
tio.
h ¶Per Dy.ad

i ¶Actus realis.Et poteſt intelligi ꝙ ibi erat paratus re ⁊ verbo.
per no.per Bar.in.d.§.ſi quis parat⁹.vbi dicit quod verbū offerre.
intelligiẗ realiter.⁊ facit text.in.l.ſi.ꝭ.debi.vend.pig.impe. nō poſſe.
vbi nō ſufficit illa ꝟbalis oblatio.⁊ eſt ſing.caſus.l.fundus. que hic
alleg.vbi per ſolam oblationē quando vēditio nō erat ſolennis , re
ſcindiẗ.⁊ ita dicunt Moder.in.l.ſi mora.ff.ſol.matrimo.quam ma
teriam ibi poſt Ang.narrant.And.Barba.
k ¶Bar.Teneat.Vide Bar.in.l.creditor.ff.de diſtra.pigno.
l ¶Equus.Jn equo ⁊ homine nō requiritur cōſignatio.tenet idem
Bar.hic,⁊ gl.⁊ Bar.in.l.ſi mora.ff.ſolu. matri.⁊ ibi Ang. ⁊ Jmo.
licet Roma,contra teneat.
m ¶Jmpediēdas.An ad ipediēdū curſum vſurarū ⁊ pene cōmiſſio
nē ſufficiat ſola oblatio ſine conſignatione:⁊ ꝙ ad impediēdū pene
cōmiſſionē ſufficiat ſola oblatio.eſt glo.in.l.pe.ff.de naut.fe.⁊.l.ſi.ff.
de leg.com.⁊ ibi videẗ pbari ꝙ requiriẗ obſignatio.licet nō depo
ſitio.ſed forte fuit ibi facti accidētia:ſec⁹ in pena legali.l.ij ⁊ ſi.⁊ ibi
vide gl Cyn.⁊ Bal.ꝭ.de iure emphy.⁊.l.Celſus.ff.de arbit.
n ¶Sufficit.Jdē tenet Ang.in.l.ſi mora.ff.ſolu.ma.an antē ad pur
gandum morā,⁊ euitandam commiſſionē pene ſufficiat ſola obla
tio.vide Bal.ꝭ.ea.l.in.xxj.q.
o ¶Uſura.Circa hoc adde.l.tutor pro pupillo.in fin.ff.de adminiſt.

contractu. ſecus ſi officio iudicis ratione mo-
re. nam cum ratio finalis ſtet in ſola mora, ceſ-
ſante mora debitoris per oblationē, ceſſat to-
tale fundamentum curſus vſurarū, vel intereſ-
ſe. ⁊ qḋ ceſſet mora patet ī. l. ſi ſeruum. §. ſequi-
10 tur. ff. de verb. oblig. ¶ † Quarto op. ⁊ videt̃
ꝙ pignus liberetur per ſolam oblationē: vt. l.
ſi rē. §. fi. ff. de pig. ac. Sol, dicit gl. ꝙ aut obla-
tio fit in iudicio, ⁊ liberatur pignus per ſolam
oblationē: vt ibi. aut extra iudicium: ⁊ tūc ſe-
cus: vt hic. tu dic qḋ ī iudicio debet diſtingui:
aut loquimur de liberatiōe pig. perpetua ⁊ ir-
reuocabili, ⁊ illa nō fit per ſolam oblationē: vt
hic alias ſequeret̃ ꝙ ſi creditor eſſet in mora,
poſtea agat, cū durat actio. ⁊ ſi debitor eſſet ī
mora creditor haberet actionē perſonalem nō
tamen hypothecariā, qḋ eſt falſum: nam du-
rat hypothecaria, cum verum ſit pecuniam nō
eſſe ſolutam, nec ſatiſfactū: aut loquimur de li-
beratiōe pignoris ope replicatiōis: vt q̃ cre-
ditor excipit de pignore, debitor offerēdo re-
plicat: bene fateor quod pignoratitia cōpetit,
hypothecaria nō obſtante. ⁊ ita loquit̃. l. ſi rē.
11 in. §. fi. ¶ † Quinto opp. ⁊ videt̃ quod oblatio
etiam cum conſignatione ⁊ depoſitiōe nihil o-
peret̃. ff. de fideicommiſ. lib. l. Thais. §. intra.
Sol. ibi oblatio non fiebat tēpore congruo: q̃
fiebat poſt ius offerentis extinctum ſicut quā-
do fit poſt preſcriptionē iuris offerētis: vt. ff.
de capt. l. In libello. §. ſi qs ſeruū. facit quod
no. Inno. extra qui ma. accu. poſſ. c. cū in tua.
¶ Sexto opp. ⁊ videt̃ vt oblatio[a], conſigna-
tio, ⁊ depoſitio ſuos effectus operent̃, deberi
offerri ī totum debitū cū ſuis acceſſoriis: cōtra
imo videt̃ ꝙ ſufficit partem offerre. ff. de ſta-
tulib. l. ſtatuliber rationē. Sol.[b] aut totum de-
bitū eſt liquidum, ⁊ totū debet offerri: vt hic,
⁊. ff. de vſur. l. tutor. §. Luci⁹. aut pars eſt liqui-
da, ⁊ pars nō liquida, ⁊ tunc ſufficit offerri id
c qḋ eſt liquidum: nam in liquidandis nō contrahit̃ mora[c] antequā
12 per iudicē ſit declaratū: vt. l. ij. ſ. de vſu. ⁊ fru. leg. ¶ † Septimo op.
⁊ videtur ꝙ etiam ſi totum ſi liquidum, qḋ etiam pars poſſit offerri.
nam lege cauet̃ ꝙ ſi debeo tibi. x. ⁊ dedi tibi duos fideiuſſores, quo-
rum vnus promitit quinq;, ⁊ ali⁹ alia quinq;: ꝙ eſt licitum mihi no-
d mine vnius fideiuſſoris offerre tibi[d] quinq;: quanquā ꝓprio nomi-
ne ſim obligat⁹. vnde videt̃ obſtare. l. in his. §. ſi duos. ff. de ſolu. Sol.
ibi fideiuſſor cuius nomine ſoluebatur, in pl⁹ nō tenebatur. ⁊ no. illū
text. cū gl. ¶ Octauo opp. ⁊ videtur ꝙ hec oblatio nō ſit neceſſaria:
vt. ſ. de tranſact. l. ſi quis maior. Sol. illa lex non eſt hic ſic inique in-
telligenda, ꝙ nō ſit neceſſaria oblatio, ſed qḋ mora poſſit purgari. ⁊
13 dic vt ibi. ¶ † Uenio ad queſtiōes. ⁊ primo quero in quo loco debet
fieri oblatio: R̃n. in loco congruo: vt. ff. de ſolu. l. ſi ſolutur⁹. ¶ Se-
e cundo quero, quo tēpore[e]: R̃n. tempore congruo. ⁊ ꝙ non eſt tem-
pus cōgruū de nocte: q̃ ratiōe noctis poſſet creditor incurrere ali-
quod periculum: vt. no. ff. de feriis. l. more Romano. ſicut loc⁹ peri-
f caloſus non eſt cōgruus, ita nō eſt temp⁹. ¶ Tertio quero[f], cui eſt
fienda oblatio: R̃n. ei q poteſt recipere, ⁊ liberare offerentē, ⁊ non
14 aliis: vt. ff. de procura. l. ſi re⁹ paratus. ¶ † Quarto quero. an oblatio,
conſignatio, ⁊ depoſitio recipiant in ſe modū vel cōditionem: puta
emptor depoſuit pretium ſub conditione ſi res ſibi tradat̃: r̃n. quod
modum intrinſecū ⁊ intrinſecā conditionem recipiūt. ar. ſ. de ſent.
l. cū eorū. ⁊. l. cum iudex. tamen ſi opponitur conditio. interim nō li-
beratur deponens, q̃ non abdicat ſe a dominiū: vt no. in. d. l. ſi ſolu-
turus per Bar. extrinſecū autem modum vel conditionē non reci-
15 pit: vt. ſ. de his que ſub modo. l. perfectam. ¶ † Quinto quero, quē
g effectū[g] habeat ſola oblatio in reb⁹ que poſſunt deponi, ⁊ cōſigna-
ri: R̃n. aut loquimur ex parte actoris ad actionem cōſequēdam. aut
ex parte rei. primo caſu aut loquimur, in cōtractib⁹, ⁊ nō ſufficit ſo-
h la oblatio: vt. ſ. de pact. inter emp. l. ſi a te[h]. ſi vero ī vltimis volūta-
tib⁹, tūc ſufficit ſola oblatio, vt naſcatur actio: ⁊ hoc ideo vt tranſ-
mittatur legatum ad heredē: vt. ff. de cōdi. ⁊ demon. ⁊. l. cui fundus.
i in fi. ſubtiliter intelligēdo. ſi enim ibi[i] nō interueniſſet oblatio, nul-
la fieret tranſmiſſio, ac ſi eſſet legatum cōditionale. in quo nō ceſſit
dies: ſed illud qḋ dicit Bar. de cōtractib⁹ dicitur falſum per. d. l. ſi
rem. §. fi. ff. de pign. actio. r̃n. ꝙ dictum Bar. intelligitur de oblatiōe
extra iudiciali: iudicialis autē eſt maioris efficacie ꝓpter authori-
tatē iudicii. ⁊ adde qḋ no. ff. de cōſtit. pec. l. ſed ⁊ ſi alia. vel dic ꝙ in. l.
ſi a te ſola oblatio non ſufficit ad reſoluēdum contractū: q̃ nō ſuf-
ficit ad liberandū: ſed ſi nō induceretur roſolutio cōtractus, ſed pu-
rificatio, ⁊ cōfirmatio: tūc ſufficit ita in cōtractibus. ſicut in vltima
16 voluntate. vt. ſ. de pac. inter empto. ⁊ vēd. l. ij. ¶ † Sexto quero. nū-
k quid ſi aliquis fuit in mora[k] recipiendi oblatū cauſa implende con-
ditiōis, poſſit poſtea penitere, ⁊ petere ſibi cōditionē impleri: ⁊ vi-
detur ꝙ non: vt. ſ. de condi. inſer. l. ſi a cōditione. dico qḋ rugulariter
id qḋ eſt in conditione, nō eſt in petitione: vt. l. ſi quis ſub cōditiōe.
ff. ſi quis omiſſa cauſa teſta. preſertim in cōditiōe poteſtatiua. fallit
ff. de ope. lib. l. ſi ita tamē. vbi licet nō poſſit petī. ſi ille cui erat dā-
dum paratus erat recipere, denegat̃ actio agenti ope exceptionis.
fallit feuore libertatis, q̃ trahit ſecū libertas irreuocabilē effectū:
vt. ſ. de cōdi. inſer. l. ſi. ideo in. l. cui fund⁹. poſt oblationem eſt neceſ-
ſaria noua oblatio: vt cū effectu cōpetat petitio, ⁊ eſt expeditū mē-
l brum ex parte actoris ſequit̃ aliud membrū ex parte rei[l]. ¶ † Sci-
17 licet quid operet̃ oblatio. R̃nd. ex predictis apparet quid operetur
quantū ad curſum vſurarum ⁊ penam. Itē quantū ad purgandum
moram, ſed reſtat expedire quid operet̃ quantū ad purgandū cul-
pam. hoc eſt ſi ſequatur interit⁹ culpa offerentis: vtrum offerēs te-
neatur de caſu: ad hoc r̃ndet Bart. ꝙ ſi quidē ex natura primi con-
tract⁹ tenebat̃ de caſu fortuito, q̃ erat debitor generis, amodo non
m tenebitur nec de caſu nec de leuiſſima culpa: ſed ſolū de dolo lata[m]
culpa, ⁊ leui: vt. ff. de ſolu. ſcilicet qui decē. in prin. nam vbi culpe ſine
n alio adiuncto fit mētio[n], culpam leuē ſignificamus: vt no. ff. de pig.
actio. l. ſi cum venderet. qḋ ergo dicit text. in. l. qui decē. ibi, ſine vlla
culpa, id eſt leui. q. dicat qḋ ad leuiſſimam non habeatur reſpect⁹: ſi
vero ex natura primi contractus debitor non tenetur de caſu, ſed de
culpa: tunc poſt oblationē nō tenetur niſi de dolo ⁊ lata culpa: non
de leui: niſi leuem culpam cōmiſerit in faciēdo: vt ſingu. legitur ⁊ no.
ff. ſolu. matri. l. ſi mora. ⁊. l. ſemel. ſecūdum Bar. facit. l. Illud. in prin.
18 ff. de peri. ⁊ cōmo. rei vēdi. ¶ † Septimo quero. pone ꝙ purgata[o]
o eſt mora debitoris. per prorogationē termini. an ſi in vno termino
nō ſoluit, reincidat in penam: R̃n. ſic. vt no. de mino. l. Emili⁹. ⁊ ꝑ
Inn. extra de appel. c. requiſiſti. q̃ hoc tacite videtur actū: vt niſi in
termino prorogato ſaluatur debitū pena debeatur. qḋ eſt not. Non
obſt. ff. loca. l. cū in plures. §. lege dicta. q̃ ibi non fuit tēporis pro-
19 rogatio: ſed alteratio in ſubſtantia contractus. ¶ † Octauo quero.
quomodo hic debitor per ſolennē depoſitionem liberetur: nam vbi
debetur genus, alias quantitas, nunquā liberatur debitor, niſi domi-
nio tranſlato in creditorē: vt. ff. de actio. emp. l. Iul. §. ex vendito. ſed
hic dominium non eſt tranſlatum: q̃ creditor nō cōſentit in acqui-
ſitione dominii: ergo debitor nō eſt liberat⁹. Sol. imputet ſibi credi-
tori

tuto. ⁊ ibi no.
a ¶ Oblatio. Adde Bar. ī. l. ſed ⁊ ſi alia. ff. de cōſtit. pecu. ⁊ Bal. ſ. ea. l. in. xviij. q. ⁊. ſ. proxi. oppo.
b ¶ Solutio. Facit. l. ſeruus ſi heredi. in fi. ff. de ſta. lib. ⁊. l. ſi reſidum. ſ. reſpon. ſ. de diſtra. And. Barba.
c ¶ Mora. Adde no. per Bal. in. l. reſiduū. ſ. de diſt. pigno. ⁊ gl. hic. ⁊ probatur in. l. in fideicōmiſſi. vbi: ſed puta legis fal cidie rationē, ⁊c. ff. eo. ⁊ ibi pōderat Bal. in lectu. antiqua.
d ¶ Offerre tibi. No. ſing. quod licet principaliter nō poſſit ſcidere debitū, poteſt tamē ex parte fideiuſſoris. vide Angel. in. l. tutor. §. Lucius. ff. de vſuris. ⁊ ī. l. fi. ff. qui. mo. pig. ſol. ⁊ do. Io. in. §. ſi duos. preallegato. licet Bar. ⁊ Ang. ipſe nō alleget. And. Barba.
e ¶ Quo tēpore. Uide Bald. in. l. obſignatio. C. de ſol. And. Barb.
e ¶ Quo tēpore. non enim ſufficit a offerre de nocte. adde Bal. in. l. ſi. ſ. de condit. inſer. limita ſm Sali. ī b l. nō minorem. ſ. de trāſac. niſi illa nox eſſet vltimū tempus ſol. quia totum tempus eſt debitoris. l. qui hoc anno. ff. de verb. oblig.
f ¶ Tertio quero. Not. quod oblatio debet fieri illi q poteſt accipere ſolutionem. d. l. ſi reus paratus. ⁊ ibi eſt caſus ſingu. ſecundum vnam lect. ꝙ ille qui fuit in mora, per oblationē nō euitat iudicium, quando ille erat procurator. vide Bal. in. l. conſentaneū. alias. in aut. qui ſemel. ſ. quomo. ⁊ quan. iudex. And. Barba.
g ¶ Effectū. Uide per Ange. ad. fi. in. l. ſi mora. ff. ſolu. matrimo. ⁊ hic per Bart. ⁊. ſ. in proxi. queſt.
h ¶ L. ſi a te. Adde. l. qui mutuā. in. §. j. ff. man. ⁊ in. l. nec creditores. ſ. de pigno. actio.
i ¶ Si enim ibi. Ad. l. ſi a te, poteſt reſpōderi, quod ibi partes cōſenſerunt. vt apparet in. tex. ⁊ pro primo mēbro Bal. alleg. text. in. l. nec creditores. ſ. de pig. actio. And. Barba.
k ¶ Mora Uide ꝙ no. Bal. in. l. j. ſ. de inſtit. ⁊ ſubſti. ſub condi. fac. ⁊ ibi. Cy. ⁊ Bar. in. l. cui fundus. in alleg.
l ¶ Rei. Uide Ang. in. l. ſi mora. in. fi. ff. ſolu. matrimo.
m ¶ Lata. Adde Doc. in. l. qui decē. hic alleg. qui intelligūt etiam de leuiſſima. ⁊ Pau. de Caſt. i. l. ſi mora. ff. ſolu. matri. ⁊ meli⁹ per no. in fi. in. l. ſi vt certo. §. nūc videndū. ff. commo. licet Bart. ſimiliter in. d. l. ſi mora. teneat idem quod Bal. hic.
n ¶ Mentio. Aliter dicit Bar. in. l. pignus. ſ. de pig. ac. ſed cum Bal. hic cōcordat Dy. in. l. etiam. §. j. ⁊ glo. in. l. ſi filio. §. j. ff. ſolu. mat. vide que ſcripſi poſt Bal. in. l. ſi mora. in prin. eo. tit. ſolu. matrimo. ⁊ Imo in. d. l. qui decem.
o ¶ Purgata. Adde no. per. in. l. j. §. ⁊ poſt operis. ff. de oper. no. nuncia. ⁊ in. l. emilius. hic alleg. poſt glo. ⁊ ꝙ no. Bal. in. l. tam mandatori. ſ. de nō nume. pecu. ⁊ quod prorogatio intelligatur fieri cum omnibus ſuis qualitatib⁹. vide not. Bal. in. l. ſi conſtante. ſ. de dona. ante nupt. etiam quo ad penam ſecundū Bal. in. l. cum in plures. §. j. ff. loca. per illum tex. vide tamē Bal. ⁊ Imo. in. l. cū pater. §. pater certam. ff. de leg. ij. ⁊ cum Bal. hic trāſit ſimpliciter Pau. de Caſt. in l. cum ſtipulatus ſim mihi o procule. vbi videt̃ de hoc eſſe text. ff. de ver. blig. ⁊ quod prorogatio intelligatur facta cum ſuis qualitatibus: bene ꝓbatur in. l. Labeo. la. ij. alias ſi arbiter. §. j. ff. de arbitris.

tor ſi nõ conſentit:debitor enim ex parte ſua iuxta poſſe impleuit.⁊
no.quod dominiũ iſtius depoſitionis pecunie interim antequã cre
ditor cõſentiat,ſtare videtur in aere:apud enim creditorem nõ eſt,
quia nõ vult:apud debitorem nõ eſt:quia tunc non eſſet liberatus.
20 ſimilis qð eſt ⁊ mouetur.ff.de ne.geſt.l.ſi ego.⁊ dic vt ibi. ¶ †Mo-
a no [a] quero.pone ꝙ iudex nõ diſponit de loco vbi fieret ſolutio,ſeu
depoſitio:tamen debitor proprio motu depoſuit apud quendã fidũ
mercatorem:nũquid eſt iuri ſatiſfactum.ſicut ſi depoſuiſſet in ſacra
ede:R̃ñ.ꝙ ſic.arg.l.argentũ.ff.commo.ſecundum Bar.qui ita dicit
in.l.ſi ſoluturus.ff.de ſolu.qð enim eſt idonee factum,pro rato de-
b bet haberi.l.Pompo.ff.de nego.geſt. ¶ Decimo [b] quero.qd ſi de-
poſitio ſit apud nõ idoneã perſonã,vel in loco non tuto:R̃ñ.quod
non legitime ſit,non dicitur fieri niſi iuſſu pretoris fiat.vt not.ſ̃.eo.
l.ij.⁊ ideo bonum conſilium eſt facere non ſolũ de iudicis permiſſu,
ſed de mandato.vt.ff.de leg.cõmiſſo.l.fi.ff.de ſol.l.ſi ſtipulatꝰ.§.qui
21 lancẽ.⁊.ff.de mino.l.ait pretor.§.permittitur. ¶ †Undecimo [c] q̃ro.
c quid de eo qui obtulit pecuniam ſigillatã in ſacculo,⁊ nõ numera-
uit eã:videtur dicendum ꝙ cum debitor ſit generis,⁊ obtulerit in
ſpecie,qð nõ obtulerit vt debuit.vt.ff.de le.j.l.ſ꞉ ⁊ ſi certos.⁊ ꝙ no.
ff.de ꝯ̃hen.empt.l.hec venditio.⁊.l.in huiuſmodi. In cõtrariũ vi-
detur per.l.ſed ſi qui.§.quid tamen.ff.de vſufru.leg.in auť.de equali.
do.§.Illud.⁊ ibi no.in gl.⁊ dico ſi conſtat quanta ⁊ qualis ſit pecu-
nia,ibi ſufficit vt.d.l.ſi ſoluturꝰ.vide Bart.in.l.cũ ſeruꝰ.ff.de condi.
22 ⁊ demonſtra.in fi.apparatus. ¶ †Duodecimo [d] queritur pro iſta
d oblatione facienda,an teneatur debitor ire ad domũ creditoris,vel
pro ipſo rimari.ita quod ipſum inueniat pſonaliter,⁊ ſibi offerat:⁊
videtur ꝙ ſic.ĩ.de condi.inſer.l.fin.⁊.ff.de condi.⁊ demon.l.tales.§.
Priſcus.in cõtrariũ videtur.ꝙ ſatis eſt ſi debitor eſt paratꝰ offerre
in domo ſua.⁊ ſic creditor debet ad eum ire.vt.ff.de annuis legatis.
l.Menia.§.fina.Solu.dicit gl.qð ſi debitor ⁊ creditor ſunt eiuſdem
fori,debitor debet offerre,⁊ portare ad domum creditoris:ſi vero
ſunt diuerſi fori,tunc creditor debet ire ad domum debitoris.vt.ff.
de conſti.pecu.l.Item illa.in verbo petitor non venit.⁊ glo.eſt no.
e ex hoc habes ꝙ colonus [e] debet portare fructus ad domũ domini,
ſi ambo ſunt eiuſdem territorij:ſed colonus quẽ habeo Aſiſij,non
debet mihi portare ad ciuitatẽ Peruſij.ad hoc facit.ĩ.de annonis
⁊ tributis.l.mediterranee.lib.x.vbi nulla ciuitas debens tributa te-
neť ea deferre ad extranea loca.⁊ ratio reddiť:q꞉ in deferendo ni-
23 mis grauaretur,pro qua ratione facit eo.titu.l.pro locis. ¶ †Sed
nunquid hoc eſt verum in emphyteuta:pone ꝙ habeo quandã em-
phyteuſim decẽ Flor.ab abbate ſancti proculi de bononia,nunquid
ego peruſinus tenear ire Florentiã ad ſoluẽdum cenſum.⁊ ſi nõ ſol-
uo,res incidat in cõmiſſum:dicit Bar.ꝙ non:ſed ſufficit ꝙ ego ſim
paratus ſoluere in propria domo,⁊ de hoc faciã ſcribi publicũ in-
ſtrumentũ,qð ego ſum paratꝰ ſoluere.ſi quis eſſet qui reciperet.tu
dic cõtrariũ,q꞉ cum cenſus iſte ſit modicus,⁊ debeatur eccleſie,de-
bet debitor ad creditorem accedere:nã ſi creditor accederet ad debi
torem,vel mitteret,plus haberet incommodi quã vtilitatis:ſinge
etiam ꝙ nomine cenſus debeatur vnus nũmus annuatim:vt.ff.de
leg.l.ſ꞉ ⁊ ſi ſuſcepit.§.ſed ⁊ ſi ꝓponas.hoc tenet Inn.extra de pig.
c.ſignificante.vbi omnino videas.⁊ idẽ dicit in obligato ad factũ,
puta ad ceſſionẽ actionis,ſed gl.Accurſij dicit ꝙ ceſſio poteſt fieri
abſenti,⁊ ſic nõ eſt puta de neceſſitate eũdi ad domũ ceſſionarij:vt
ff.de procu.l.In cauſe.§.fi.⁊ ibi gl.ſing. ¶ Sed pone quod eſt appo
ſitus locꝰ domicilij rei,ſ꞉ reus vult ſoluere in domicilio actoris:nũ-
quid poſſit:R̃ñ.ſic.ſi locus fuit appoſitus fauore rei tm̃:vt eſſet ei
habilior ſolutio.ſecus ſi fauore actoris,vel vtriuſq꞉:vt no.ĩ.de ſolu.
24 l.vſuras.facit in rõne ſui.ff.de ſeruis expor.l.j. ¶ †Decimotertio
f quero,pone qð debitor [f] adit iudicẽ,vt eius mãdato deponat.⁊ cõ
ſignet:nunqd in iſto iudice adeũdo debet ſequi forum ſuũ,vel forũ
actoris:R̃ñ.forum ſuum,q꞉ iudicem adit vt reus,nõ vt agẽs.ſ̃.de
25 nõ nu.pecu.l.In contractibꝰ.§.pe. ¶ †Decimoquarto [g] queritur.
g pone ꝙ debitor ꝓmiſit ſoluere ad domũ creditoris:modo creditor
mutauit habitationẽ:nũquid teneatur debitor ire ad nouã habita-
tionem:R̃ñ.ſi ꝓpter hoc nõ grauatur vltra quã prius,tenetur de-
ferre ad domũ creditoris.Idem forte ſi parũ vltra grauaretur.ſe-
cus ſi nimis:qð totũ arbitrio boni viri relinquitur.tex.eſt not.in.d.
26 l.Menia.§.fi.ff.de annuis leg. ¶ †Decimoquinto [h] queritur.cuiꝰ
h expenſis debeat portari,nunquid ſuis vecturis ⁊ gabellis,an dñi:
dicit Bar.ꝙ ſuis expenſis.vbi eſt in obligatione res portanda:ſe-
cus ſi res in certo loco preſtãda:vt.ff.de oper.liber.l.ſuo victu.⁊.ff.
de eden.l.pretor.in fi.hoc concedo de cibarijs ⁊ vecturis:ſed in ga-
bellis dico qð aut eſt colonus partiarius:⁊ tunc dñs debeť ſoluere
gabellã pro parte que ſibi defertur.ar.ff.loca.l.cũ in plures.§.vehi-
culum.⁊.ff.de vſufructu.l.ſi pendentes.§.ſi quid cloacarij. Si vero
nõ eſt colonus partiarius:ſed tenetur ad certam menſuram frumẽ-
ti:tũc proprijs expẽſis ipſius debitoris debetur portare ad domum
domini:q꞉ id eſt annexũ ipſi obligationi ⁊ oneri principali.arg.in
27 d.l.mediterranee.in verbo diſpẽdij. ¶ †Decimoſexto [i] q̃riť.ſtatu-
i tum eſt ꝙ Doc.nomine ſalarij habeãt centũ corbes frumenti quo-
libet ãno in paſchate.⁊ eſt cõſuetudo qð doc.
vadant pro frumento ad cameram cõmunis.
modo cum officialis eſſet paratus ad ſoluẽdũ
doc.ideo diſtulit:q꞉ ſperabat cariſtiam,q̃ ſu-
peruenit.doctor tẽpore cariſtie petijt iſtð fru
mentũ:queritur nunquid ei ſit dandum:et eſt
lex expreſſa in publica annona,q̃ erogať mili-
ti,quod propter ſuam caliditatem perdit ius
agendi:vt.l.vlti.C.de ero.milita.annone.li.xij.
tũ illam penã non puto ad cõſequentiam tra-
hendã.licet glo.ibi arguat ex illo text.contra
Albe.galli.q tẽpore vbertatis mutuabat fru-
mẽtum ruſticis,⁊ nolebat recipere niſi tẽpore
cariſtie:bene dico tamen ꝙ ſufficit pſtare eſti-
mationẽ,que erat tempore more creditoris,⁊
quãto minimũ poſtea fuit vſq꞉ ad interpella-
28 tionem:vt.ff.mand.l.ſi hominẽ. ¶ †Decimo-
k ſeptimo [k] queritur,pone quod moneta q̃ con-
ſueuerat currere ſub maiori eſtimatione.i.ſu
ſupioris redacta eſt ad minorẽ eſtimationẽ,
puta florenus ſolebat currere pro quatuor lib.
tẽpore cõtractus:nunc autem currit pro tri-
bus,vnde creditor non vult minꝰ recipere:q̃-
ritur qd iuris:R̃ñ.moneta debet recipi pro
eo quod valet tempore ſolutionis,⁊ nõ pro eo
qð olim valuit:vt.d.l.ij.ĩ.de vete.numiſ.pote-
ſtate.lib.xj.tenẽdo hoc oportet dicere qð eſti-
matio in moneta ſit qualitas ĩtrinſeca,ſeu ac-
cidens ꝓpriũ.qð pro intrinſeca qualitate ha-
beť.ſicut riſibile in homine.⁊ ſi res deteriora-
ta eſt intrinſece,nõ põt ſolui.niſi offeratur in-
tereſſe.Alij dicũt ꝙ eſt qualitas intrinſeca:q꞉
artificio hominis,nõ ex natura numiſmatis,⁊
ideo creditor q mutuauit florenos,teneť reci-
pere florenos nõ deterioratos in põdere,vel
materia ſecundũ ipſos.de hoc no.ff.ſi cer.pet.
l.cum quid.ſi enĩ eſſent deteriorati põdere.vel
materia,certum eſt quod nõ cogeretur recipe-
re:vt.l.j C.de vete.numiſ.poteſtate.li xj.poſſet
tamen ex eqtate diſtingui.ꝙ aut iſta fuit mu-
tatio repentina,vel quã creditor pſciuit:⁊ tũc
conſulendũ eſt debitori:q꞉ ſoluit in eadẽ for-
ma ⁊ materia:aut mutata eſt forma ex inter-
uallo tpis.ita qð debitor pecuniã mutuatam
interim cõuertit in ſuas vtilitates,vel conuer-
tere potuit:⁊ tunc non eſt licitum qð lucre-
tur cũ aliena iactura.arg.ff.de peri.⁊ commo.
29 rei ven.l.ſi vina q̃ in dolijs. ¶ †Decimoocta-
l uo [l] q̃riť,nunquid debitor pecunie teneatur
eã offerre cum intereſſe:rñdet Bar.quod ſic.
ff.de cõſti.de pecu.l.ſed ſi aliqua.Inn.dicit qð
in nũmis nõ venit intereſſe,niſi in caſibus ex-
preſſis in iure.de ſent.excõ.c.ſacro.per Inno.
Ego alias dixi,⁊ dico,aut loquimur de inter-
eſſe cõuẽto,aut de nõ cõuento:primo caſu cõ-
mune ⁊ equum intereſſe venit in omni cõtra-
ctu:ſecundo caſu venit in bone fidei,non ſtri-
cti iuris vt dixi.ſ̃.eo.l.cum allegas.idẽ quod
m dico in promiſſione,dico in ſtatuto [m]. ¶ Uñ
valet ſtatutũ ⁊ cõſuetudo quod miſſus in poſ
ſeſſionem propter cõtumaciam debitoris,lu-
n creť fructus [n] nomine intereſſe:vt no.in auť.

⁊.l.ſed ⁊ ſi manente.§.j.ff.de preca.⁊ gl.in.d.l.Emilius.in verbo re-
ſtitui.ibi:quo tranſacto,⁊c.

a ¶ Nono. Uide Bal.⁊ que ibi dixi.ſ̃.ea.l.in.j.col.⁊ ſequitur Ludo.
Ro.in.l.ſi mora.ff.ſol.mat.allegando dictum Bart.in.d.l.ſi ſolutu-
rus.ff.de ſolutio.

b ¶ Decimo. Uide no.p Bart.in d.l.ſi ſoluturꝰ.ff.de ſolu.

c ¶ Undecimo. vide Bal.ſ̃.e.l.ĩ.j.col.⁊ Bar.hic ĩ fi.

d ¶ Duodecimo. Uide Bal.in.l.fi.ĩ.de condit.inſer. Ange.Baldũ.et Imo.plene in.l.cum filius.§.fi.ff.de verb.obl.

e ¶ Colonus. An colonꝰ teneatur portare fructus ad domum domini,⁊ ciuitas dãs tributa ad domũ recipiẽtis,⁊ emphyteuta ad domum domini.vide no.Bal.in.d.l.fi.de cõdi.inſer.ĩ.⁊ forte hec intelligẽda ſunt in colono ſing.non in partiario.iuxta no.ĩ.e.l.p Bald.in.xviij.q.⁊ in.l.ſi merces.§.vis maior.ff.loca.⁊ doc.in.d.l.cum filius.§.fi.ff.de ver.obl.

f ¶ Debitor. Facit quod no.bar.in lege,cum hi.§.tranſactionis.ff.de tranſactio.

g ¶ Decimoquarto. Adde Bal.et Imo.in.l.cum filius.§.fi.ff.de v.oblig.

h ¶ Decimoquinto. Addõ que no.Bar.in.l.j.ĩ fi.ff.de ali.⁊ ciba.leg.⁊ dum Bald.hic alleg.Bar.voluit eũ allegare in.l.Item illa.in fi.ff.de conſtit.pecu.

i ¶ Sextodecimo. Faciunt not.per Barto.in.l.iij.§.In hac.ff.cõmo.in vlt.col.

k ¶ Decimoſeptimo. Uid no.in.l.Paulꝰ.ff.de ſol. Adde Dy.in regula in obſcuris.
⁊ quod ibi poſui in addi.ad ipſum in ver.l.criminis.alias eſt.l.nũ-
mis.Bar.in.l.cum certum.⁊ ibi dixi in addi.ad ipſum in ver.ſecũdũ
eſtimationẽ quam valet nunc.ff.de auro ⁊ argen.leg.iſtum in.l.ij.§.
j.ĩ.cõi.de leg.⁊ in.l.Illud.ad fi.de ſac.ſanc.dixi poſt Iaco.reb.in.l.ij.
nu.iij.in ver.de qua moneta.ĩ.de veter.numiſ.po.in li.xj. Panor.in
c.cũ olim.in fi.vbi etiã poſui in addi.in ver.in mutatiõe monete.ex-
tra de teſtibꝰ.Roma.ſingu.cccccxiij.incip.tenuit.⁊ Old.conſi.xxxj.
⁊ melius conſi.ccxix. Celſus.

l ¶ Decimooctauo. Uide Bal.ſ̃.in.vj.opp.

m ¶ In ſtatuto. Uide Bar.⁊ doc.in.l.ſi finita.§.Iul.ff.de dã.infec.

n ¶ Lucreť fructus. An miſſus in poſſeſ.lucretur fructus ex forma

ſtatuti: vide Bal.in.l.ij.ad fi.ff.ſi ex noxa.cauſa agatur.⁊ Canoni.in c.fin.vt lit.pen.Bar.in.l.ſi finita.§.Jul.ff.de dam.infe.vbi reprehendit gl.vide ibi Jo.de imo.⁊ ego hoc anno fortiſſime defendi illã gl. coram doc.cum do.meꝰ legeret.c.fi.prealle.vide quod no.in.c.cõtingit.de dolo.⁊ cõtu.vide do.Lau.miranam.de vſu.q.lxiiij.quod intel lige iudice hoc ð cernẽte. alias ſecus.við.d.Jo.in c.contingit.de dolo ⁊ contu.And.barb. de exhiben.reis.§.Igit.in glo.que incipit.qð

a ¶ Quod dico. Adde quod not.Barto.in.l.ſi quis adulterium.ff.de adulterijs.

b ¶ C.ex literis.No.ceſſionẽ poſſe fieri abſenti.vide Bal.in.l.per diuerſas.C.mã.⁊ gl.in.l.j.de act.⁊ obl ⁊ do.de Rota i deci.no.in.xiiij.⁊ quot.⁊ vide text.ꝑ illa gl.in.l.apud Julia.§.Antiſtia.ff.ad treb.⁊ in.l.reſtituta.§.fin.⁊ l.quamuis.eo.ti.⁊ an ſit vera.vide Bal.i.d.§.fi.⁊ Bar.in.l.j.in prin.ff.ad treb.Ang.in.l.cum cõuenit.ff.de pig.vide And.barb.

c ¶ Uigeſimoprimo.Uide Bar.in.l.Interdũ.§.fin.in fine.ff.de verborum obligatio.

d ¶ Legali.Adde quod no.Bar.per illum tex.in c.j.quo temp.mi in vſibus feu.⁊ in.l.ſi inſulã.in.viij.oppo.⁊ in.iiij.q.ff.de ver.obl.i.⁊ qð no.Bal.in aut.ad hec.in vlti.col in verbo quero.⁊ cetera.ſ.eo.an autem ad euitandam commiſſionem patris ſufficiat ſola oblatio.vide Bal.ſ.in.ij.oppo.⁊ hic adde quod no.Bal.in.d.l.ij.i fi.⁊ ibi Cy.in.j.colũ.j.de iure emephyteu.Ange.in.l.ſi mora.in fi.ſolu.ma.videt̃ indiſtincte tenere quod ſufficiat oblatio.

e ¶ Purgari.Adde ꝙ hic erat dies ⁊ pena nimirũ ſi nõ pt mora purgari:iuxta no.p gl.in.c.ij canon.in gl.in verſi.priuatꝰ.de elec.in.vj.

f ¶ Uigeſimoſecundo. Adde Bar.⁊ Doc.l.cum mulier.ff.ſol. mat.

g ¶ Contractum nullum.An ſi contractus eſt nullus ratiõe gabelle nõ ſolute,poterit opponi a partibus recompenſatio? Uide Bal.in l.j.ff.ne quis eũ.qui in ius.⁊ in.l.cum mulier.ff.ſol.mat.vide.gl.in.c.cum dilecti.de dolo.⁊ contu.vbi dicit quod ſi reus eſt pauper.debet Judex ire ad eum.vel mittere delegatum.vide.d.Abb.ꝯtra.d.An.in.c.fi.de maledic.vbi dicit ꝙ parcitur illi qui nõ poteſt ſoluere.⁊ vide Bal.⁊ ibi Doc.in.l.fi.C.de cõdi.inſer.vide gl.in.c.quia fruſtra.de vſur.vbi ꝓpter paupertatem ibi debet reſtituere.⁊ vide Bal.in.c.j.vt lite nõ conteſt.vbi dicit quod ſi procurator propter paupertatem aliquid omiſit,nõ punietur dominus,per id quod habet̃ in.l.ſi procuratorẽ.§.ſi ignorantes.ff.mand.⁊ vide Bal.in.c.ſi qui teſtamentũ.de teſtib.vbi loquitur de eo qui culpa ſui incidit in paupertatem,vt nõ gaudeat priuilegio.⁊ vide Bal.in.c.ſignificaſti de offic.ð leg.vbi dicit ꝙ miſerabiles pſone ꝓpter paupertatẽ nõ tenent̃ appellare.vt no.in.d.§.ſi ignorantes.ſed recurrunt ad iudicẽ eccleſiaſticũ.vel ad regẽ.vide ibi omnino.⁊ do.Ant.in.c.olim.el.ij.ð reſti.ſpol.vbi dicit quod inops non cogitur ſubire iudiciũ,ſi non habet facultatem expẽdere in litigando.contra tenet ibi Abb.vide que ibi remiſi.⁊ vide glo.⁊ Bal.in.c.querelã.de iureiuran.vbi paupertas excuſat a periurio ⁊ infamia.⁊ alibi dicit Bald.ſe liberaſſe propter hoc quẽdã a furcis:non recordor nunc.vide Moder.in.c.ex ratiõe.de appel.poſt glo.⁊ Inno.vide Bal.in.c.iij.de reſcri.vbi dicit quod ſi quis nõ fuit proteſtatus.propter paupertatẽ excuſatur.vide ibi.⁊ Bal.in.l.iij.§.ſi qs in iudicio.ff.ſi quis cautio.ad fi.vbi refert ſe liberaſſe quendam a pena furcarũ.vide Bal.in.c.j.de feu.ſine culpa non amit.⁊ Doc.in d.c.ſi qui teſtium vbi dicunt ꝙ ſi litigat̃,⁊ pars nõ poteſt facere expenſas teſtibꝰ,ꝙ Judex tenetur.⁊ ibi dixit do.Card.in ver.forte.qð non tenetur de leg.vide Bal.ff.de rebꝰ eor.qui ſub tu.vel cura.ſunt.l.magis puto.§.in primis.in ver.ſynopſin p quem tex.fundat̃ iuſticia,que eſt inſtãtia qð habens litem cũ rege,ſi eſt pauper,rex facit in expenſas litis,vt veritas eluſcedat.⁊ vide dominũ Ant.⁊ do.Joan.de Imo.i.c.ſignificante.de pign.⁊ ibi dixi.Bal.i.c.ſedes.de reſcrip.dicit quod per clauſulam quidam alij.nõ includitur paupertas.vide quod perſonaliter dixit Bal in cap.ſi qui teſtiũ.de teſti.⁊ allega.§.ſi ignorãtes.pro ſing.⁊ vide gl.de iuratoria cautione.⁊ Doc.⁊ ibi dixi in ca.ex publico.de conuer.cõiuga.⁊ vide de iſta paupertate q̃ late ⁊ pulchre dixi in.d.ca.ex ratiõe.de appella.⁊ vide tex.⁊ gl.in ca.queſtioni.de appel.⁊ q̃ ibi dixi.vide Bal.in.l.ſi ideo.C.de his quib.vt indig.⁊ que ibi remiſi.⁊ glo in.c.pen.de procu.dicit quod inopia excuſat ab appellando. And.Barb.

h ¶ In contrariũ.Potes reſpondere ꝙ ibi emptor ⁊ agens ad pretium inſolutum tractabat de dãno,⁊ reus de lucro:vnde agẽti datur replicatio.l.cum mulier.ſolu.mat.

i ¶ Uigeſimotertio queritur.An propter paupertatẽ quis ſit excuſatꝰ a pena iudicis or.vide do.Ant.in prealleg.c.pe.vbi dicit ꝙ ſi cõſtat de mente iudicis ꝙ omnes voluit ligare,tunc omnes ligantur.aut nõ cõſtat in iudicio.⁊ potius debet ſe putare ligatũ ille contra quẽ ſit lata ſententia.Si tamen agit̃ de alio preiudicio,ſi aperte apparet ꝙ non potuerit ſoluere,non ligatur.qꝛ in dubio nõ intelligit̃ ꝙ Judex voluerit ſententiare.⁊ ita tenet Spec.ſm eũ in tit.de cita.ad ñ.verſi.ſed nunqd veniens.alleg.l.ſi ſeruus.x.ff.de ſolu.per quod

leges appellant,que gl.eſt ſatis ſingu.nec mirum:nam hoc propter
nimiã contumaciã poteſt facere authoritas pretoris:vt.ff.quib.ex
a cau.in poſſeſ.eat.l.Fulcinius.§.fi.quod dico [a] de intereſſe,debet in-
telligi de eo quod dependet a natura vel a conſuetudine,que eſt al-
tera natura,nõ a caſu fortuna:vt.ff.de pericu.⁊ cõmo.rei vendi.l.fi.
30 ¶ †Decimonono queritur.ſcholaris deletus eſt de matricula:qꝛ
non obediuit rectori,vnde rector eum ſentẽtialiter priuauit,poſtea
vult penitere,⁊ condignam penitentiam agere , nunquid debeat in
matricula reſcribi:⁊ videtur quod non,propter authoritatẽ priua-
tionis.In contrarium videtur propter equitatem more purgatio-
nis,⁊ pro iſta parte videtur expreſſum.ff.de colla.bo.l.j.§.ſi cũ duo-
bus.ver.ſi quidem per contumaciã.⁊ extra de cõſti.c.ex literis.Tu
dic ſi eſt priuatus de matricula.non debet de iure rematriculari:ſed
de gratia bene poteſt recipi.Sed ſi eſt ſuſpẽſus a matricula:tũc de
iure debet admitti.Idẽ in excõmunicato:quia excõmunicatio ha-
bet vim ſuſpenſionis,cũ eccleſia non claudat gremium redeunti,qꝛ
b excõmunicatio eſt pena medicinalis,⁊ ita loquitur.cap.ex literis [b].
31 ¶ †Uigeſimo queritur,nunquid in officio iud.admittatur purga-
tio more ꝓpter oblationẽ:⁊ videtur quod ſic.nã vſure in cõtractibꝰ
bonefidei veniunt officio iudicis:vt.ff.de actio.emp.l.qui per collu
ſionem §.fi.⁊ offerendo mora purgatur:vt.ff.de pericu.⁊ cõmo.rei
vendi.l.Illud.§.j.in cõtrariũ videtur.qꝛ in officio iudicis non con-
trahitur mora:niſi per litis conteſtationem:vt.ff.de dam.infec.l.cũ
poſtulaſſem.in prin.ſed poſt litis conteſta non habet locum purga
tio more per ſolã oblationem:vt no.ff.de verbo.obliga.l.Interdũ.
§.fin.Solu.aut oblatio fit in iudicio,⁊ abſque dubio mora purgat̃:
aut extra iudicium:⁊ tunc aut erat mora commiſſa per cõteſtatio-
nem litis:⁊ non purgatur per talem oblationem extraiudicialẽ:vt
ff.de conſtitu.pecu.l.ſed ⁊ ſi alia.in verſic.vſq; ad diem iudicij.quaſi
dicat iudicio cepto,id eſt lit.conteſta.mora creditoris nõ recipientis
extra iudiciũ commiſſa non nocet creditori:aut lis non erat conte-
ſtata:⁊ tunc quia nondũ eſt iudicium,ſufficit offerri extra iudiciũ.
vnde intellige gl.que eſt in.d.l.Interdum.§.fi.cum diſtinctione pdi
cta ſm Bar.in.l.ſi inſulã.e.tit.qui ita ſaluat opin.ſui doc.dñi Ray.
de for.vt ibi per eum.In propoſita ergo queſtione dico,aut officiũ
iudicis eſt tale,in quo non cõtrahitur mora ante li.conteſt.⁊ tũc nõ
purgatur mora niſi per oblationẽ iudicialẽ:aut eſt tale in quo con
trahitur mora etiã ante lit.conteſt.vt qꝛ adheret actioni bone fidei,
⁊ tũc illa mora ante cõmiſſa purgatur.ſi in iudicio offerat̃ quocũq;
32 loco ⁊ tẽpore idoneo.¶ †Uigeſimoprimo [c] querit̃,nunqd in diſpo
c poſitione legali [d] per oblationẽ mora purgetur ad euitandũ penã
d que venit ex legis diſpoſitione ⁊ videtur qð nõ ſufficiat oblatio ſi-
ne depoſitiõe ⁊ cõſignatione.vt.ſ.de iure emphy.l.ij.⁊ extra de loc.
c.potuit.in verb.celeri ſatiſfactiõe.certe imo videt̃ quod vltra ter-
minũ impoſitum a lege communi vel municipali nõ ſit licitum ali-
quid facere,vel proponere.vt no.Inn.extra qui ma.accu.poſ.c.cũ in
tua.Sol.dico quod aut terminus aſſignat̃ debitori ex cauſa proba-
bili,aut ex maleficio.primo caſu poteſt mora purgari.vt.ff.ð arbi.l.ſi
cum dies.§.fi.Secundo non:quia ſi ſtatutũ dicat ſi quis percuſſerit
aliquem,condemnetur in centũ,que ſi non ſoluerit intra.x.dies,am-
putet̃ ei manꝰ,vnde iſta nouatio que fit authoritate ſentẽtie.trãſit
e in rẽ iudicatã ⁊ ideo non põt mora purgari. [e] Idẽ ſi in penã alios
33 incidẽs excludat̃ a bñficio.vt no.in.c.commiſſa.de elec.li.vj.¶ †Ui-
f geſimoſecundo [f] queritur.Statuto cauet̃ quod gabella nõ ſoluta ir-
ritus ſi contractus,⁊ alienatio.modo pone quod neuter contrahen-
tium ſoluit.Item quod venditor poſſeſſionẽ tranſtulit,querit̃,nun-
g quid poſſim dicere contractum nullum: [g] ⁊ videtur quod nõ,quia in
cauſa paris culpe vel more deterior eſt cõditio agentis q̃ rei.ff.de
verb.ob.l.ſi ſeruum.§.ſequitur.ff.ſolu.matri.l.cũ mulier.⁊ l.viro atq;
vxore.⁊.ff.ne quis eum.l.nam cũ vterq;.ff.de excep.do.l.apud Cel-
ſum §.Marcellus.ff.de dolo.l ſi duo.ff.de regu.iur.l.cum par.§.Il-
lud.ſ.de inoffic.teſtamẽ.l.In arenam.extra de vſuris.cap.quia fru-
ſtra.⁊ extra de priuileg.c.petiſtis.⁊.c.quod nonnullis. ¶ In cõtra-
h rium [h] videtur tex.ff.de contrahen.emp.l.ſenatꝰ.ver.plane.⁊ l.domi
in fi.nam quoties cõtractus redditur nullꝰ ratione cõmunis culpe,
vel doli,licitum eſt allegare nullitatẽ,⁊ hoc eſt verũ:qꝛ illa nullitas
eſt introducta fauore publico,ſcilicet vt metu pene ſoluant̃ gabelle,
dico etiã ꝙ talis res prohibita alienari fauore publico,vel contra-
hentium odio,nõ preſcribit̃:vt.l.quemadmodũ.de agri.⁊ cenſi.libr.
34 xj.⁊ l.ñ.ſ.de vſu.ꝑ emp.¶ †Uigeſimotertio querit̃ [i].nunquid pau-
i pertas ĩpediat penas iudiciales:verbigratia.dicit Judex.niſi ſolue-
ris ad terminum,ſis excommunicatus,tu propter paupertatem nõ
ſoluis:an ſis excommunicatus? Inno.ponit duas opi.vna eſt ꝙ nõ:
alia quod ſic , tamẽ rõne inopie debeat de facili relaxari:vt ipſe no.
extra de offi.lega.c.pe.in glo.⁊ hanc vltimã tene per.l.j.§.ſi cũ duo-
bus.ver.ꝙ ſi per inopiã.ff.de colla.bo.vbi patet qð inopia nocet in
parte,in qua nõ eſt oblatũ,qð aũt dicit de relaxatione,eſt verũ in pe-
nis medicinalibꝰ.Itẽ eſt verũ in mulctis que imponunt̃ pro motu
iudicis ratiõe parui exceſſus:ſecus in penis fiſco applicandis:pau-
pertas enim nõ excuſat in criminibꝰ:vt.ff.de ri.nup.l.palã.§.non eſt
ignoſcen

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

35 ignoſcendū.⁊.ff.de offi.preſi.l.illicitas.§.fi.¶†Hic tñ reſtat dubiū
a cōdēnato pro maleficio:qui appellauit,⁊ propter paupertatē [a] nō potuit appellationē proſequi:vtrū currant ſibi fatalia:dicit Inn.ꝙ nō.extra de app.c.ex ratiōe.⁊ gl.ordi.j.de app.l.eos.⁊ eſt no.dignū.
36 ¶†xxiiij.querit,nunqd pēdēte cōditione habeat locū ius offerē-di,vel deponendi,⁊ cōſignandi,dic qd non,q2 extra oblationē. text.
37 no.eſt.ff.de ver.ob.l.ſtipulatio iſta.§.inter certā.¶†xxv.queritur.nunqd licitū eſt cuilibet extraneo offerre ꝓ altero,etiā creditore inuito:⁊ videtur ꝙ ſic.vt.ff.de neg.geſt.l.j.⁊.ff.de ſol.l.qui decē.§.j.et j.de cap.⁊ poſtli.re.l.poſtliminiū.in ver.ab alio.In cōtrariū eſt gl.or.j.de ſol.l.obſignatiōe.⁊ ꝑ glo.facit ratio.qd talis offerēs nō pōt facere antapochā creditori cōfitenti debitū.cū nō hēat ad hoc mandatū.ergo itereſt creditoris ab eo nō recipere.vt.ſ.de fid.inſtr.l.plures apochis.Sol.ſi debet ex cauſa ex qua oporteat debitorem non ſolū ſoluere pecuniā,ſed recognoſcere ius creditoris,vt in emphyteuta,⁊ feudatario,nō tenet creditor recipere:alias ſic,ex quo nihil
38 ſibi nocet.vt.l.ij.poſt prin.ff.ſol.ma. ¶†Ultimo q̄rit.dicit ſtatutū ꝙ nō ſoluēti collectas nō reddat ius.modo qdā nō ſoluit,eo ꝙ patrimoniū ſuū eſt ſubito elapſum caſu fortuito,vtrum debeat ei ius
b reddi:dico ꝙ ſic.nā talē excuſationē Iudex debet admittere:[b] ⁊ facit pro clericis nō ſoluētibus decimā,q2 nō potuerūt ꝑcipere fructꝰ ꝓpter incurſum hoſtiū,⁊ de hoc habes tex.ſing.de cēſi.l.forma.§.j.⁊ ſi tu dicis.ſtatutum nō recipit iſtā interpretationē.reſpon.cū iſta interpretatio ſit iuſta,⁊ equa,ex naturali ratiōe ſtatutis ineſſe dz,⁊ etiā ſtatutū ſic modificādū eſt.vt.d.l.ſed ⁊ ſi alia.de cōſtit.pe.in verſ.iuſta interpretatione,nā lz verba edicti nō ſuccurrāt reo poſt terminum offerēti,iuſta tñ interpretatio edicti ſuccurrit.ergo a ſimili idē eſt hic.vel dic ⁊ melius,q2 lz ſtatutū ſit durū,ſeruādū eſt:vt.l.ꝓſperit.q ⁊ a qbus.Secꝰ aūt eſſet in mādato pape,q2 Papa nō intelligitur velle facere alicui iniuſtitiā.vt in.c.ſi clictulꝰ.§.ſed diuerſum.de alie.feu.colla.x.vbi tex.elegāter dicit eccleſia cultrix ⁊ auctrix iuſtitie nō patitur contra iuſtitiā aliqd fieri in ſe,vel in alterū.⁊ adde ad.l.noſtrā ꝙ no.ſ.de cōſti.pe.in rub.⁊ hec dixiſſe ſufficiant in hac notabili.l.quā perpetuo tene menti.

¶ Fideiuſſor qui ſoluit vſuras ꝓ debitore,an poſſit eas repetere. Et an poſſit repetere a creditore:2.3.

¶Lex vigeſima.

Conſtitutionibus. ¶Mandator ⁊ fideiuſſor cōuēti vltra legitimū modū vſurarū,ſunt ipo iure tuti,ſicut reꝰ principalis.h.d.¶No.ꝙ defenſio ipſo iure ꝯpetēs reo,cōpetit etiā obligato pro eo.idē ſi ope exceptionis,vel alterꝰ remedij.vt.ſ.de nō nu.pen.l.tā mādatori.⁊.ſ.ad velle.l.ſi vxor.¶†Querūt hic Doct.nunqd fideiuſſor [c] qui ſoluit vſuras,poſſit a reo repetere:⁊ videtur qd ſic,q2 de natura fideiuſſiōis eſt,ꝙ fideiuſſor cōſeruetur indēnis.[d] ⁊ licet hoc nō ſit ei ꝓmiſſum expreſſe.tñ ineſt tacite.tex.eſt no.⁊ ſing.extra de fideiuſ.c.ꝑuenit.ver.alioquin.ſi ergo paſſus eſt dānū,q2 vſuras ſoluit,ergo a reo repetit.In ꝯtrariū arguit,q2 vſure ſunt indebite.ergo nō debuit ſoluere,vt i.l.noſtra.dicit Ia.de are.qd magna eſt iniqtas ſi iſte fideiuſſor remaneret i dāno.finaliter tñ cōcludit ꝙ nō repetat a reo.ſed per ꝯtradictionē ex canone repetat a creditore cui ſoluit indebite.ſed Ber.ſoluit iſtā dubita.in d.c.ꝑuenit.⁊ dicit ꝙ aut fideiuſſor erat obligatꝰ vinculo iuramēti:⁊ tūc nō pōt repetere a reo,q2 habuit neceſſe ſoluere propter iuramētum.aut nō erat obligatꝰ vinculo iuramenti,⁊ tūc non pōt repetere a reo,q2 fuit in culpa ſoluēdo indebitū.¶†Sed cōtra hoc opp.q2 licet eſſet obligatus vinculo iuramēti,tñ potuit petere abſolutionē a iuramēto.vt in.c.j.de iureiu.ergo ſi nō petijt,ſibi imputet.q2 dānū ſua culpa paſſus eſt.niſi excuſet ꝓpter inopiā,vel q2 nō haberet ꝓbationes,nā nō debet ad iudiciū prouocare,qui ꝓbationibus caret.vt.ff.māda.l.ſi procuratorē,§.ſi ignorātes.⁊.j.de calū.l.noſtris. Sol.aut iſte fideiuſſor ignorabat cōtractū vſurariū.⁊ tunc non eſt dubiū ꝙ repetit a reo.vt.ff.manda.l.ſi fideiuſſor.in prin.aut ſciebat cōtractum vſurariū:⁊ tunc aut habebat probationes,aut nō:ſi nō habebat,cū prima facie eſſet fundatū ius agētis,in nulla culpa eſt ſi ſoluit,⁊ ideo repetit,nec pōt ei debitor obijcere ꝙ ſoluit indebitū:q2 hoc cōtingit ius mādato.ſicut ſi mādaſſet qd pecuniā proijceret in mare,vt.ff.de cōdi.inde.l.indebitū.⁊ de cōdi.⁊ demon.l.Meuiꝰ.Si vero habebat ꝓbationes:tūc aut obligauit ſe cū iuramento:⁊ tunc nō dicit eſſe in culpa:q2 pepercit pudori ſuo ratiōe iuramēti.ff.māda.l.quicūqz.aut obligauit ſe ſine iuramento,⁊ tūc nō pōt repetere a reo.q2 dānū ſua culpa paſſus eſt.vt.ff.de fideiuſ.l.exceptione.⁊.ff.de edēdo.l.argentariꝰ.§.cū aūt.¶†Sed q̄ro,[e] dato qd nō poſſit repetere [f] a reo,nunqd poterit repetere a creditore:gl.reſpōdet in.d.c.ꝑuenit.ꝙ aut ſciēter ſoluit indebitas vſuras,⁊ nō pōt repetere.q2 vr̄ donare:aut per errorē facti,vel iuris,⁊ pōt repetere.Illa eſt mirabilis gl.pro feneratoribꝰ,cū vſuras ſciēter ſolutas poſſunt retinere cū bona cōſcientia tanquā donū tamē contrariū credo:⁊ eſt ratio:q2 illi ſolutioni vſurarū eſt connexum delictū,vſurarius enim eqparat raptori:⁊ ideo ſub nullo colore pōt retinere.vt in.c.pecca-

dicit ꝙ talis veniens nō debet ſatiſfacere de expenſis.in.c.querelā.de procu.qd do.Ant.dicit eſſe no.⁊ hoc in ſententia cōtra certū.ſed in genere refertur ad non ſoluere valentes.q2 generalis ſentētia eſt ciuiliter intelligenda.c.ei cui.de prebēdis.in.vj.alleg.Federi.de ſenis conſi.cxiij.⁊ vide Bald.in.l.ſi.j.de conditi.inſer.⁊ bonum text. l.cum non facile.ff.ſi cui plus quā per.l.fal. vbi releuatur a cautione propter paupertatem.et ibi not. dixit Ange.ſi qs tenet cauere de expenſis litis in cauſa reconuentionis ex forma ſtatuti,quod remittitur ſibi propter paupertatē.⁊ dicit qd de facto contingit.an autem ſufficiat iuratoria cautio,quādo ſtatutum requirit ꝙ quis ſatiſdet,⁊ ipſe eſt pauper.do.Ioā.de imo.ibi tenet quod ſic per aut.generaliter.C.de epiſ.⁊ cle.q2 ſtatutum intelligitur ſecundum ius cōmune.l.ij.C.d no.xa.licet Ray.ibi cōtrariū teneat:or vide ibi omnino.⁊ que pulchre not.in.l.illicitas.ſ.et ne tenuis.ff.de offic.preſid.in tex.meo.Et adde quod eſt magnū onus pauperi ſatiſda.⁊ eſt bonus text.i.l.omnes.in princi.C.d epiſ.⁊ cle.⁊ i.l.ij.§.ſed ⁊ ſi dubitetur.ff.de iudicijs.vide tex.in.l.filiuſfa.§.idem principes.de leg.j.vbi ꝓpter paupertatē qs mittit in poſſeſ.vide gloſ.in.c.j.de eo qui mittit in poſ.vbi nominat pauper.vide ibi Bal.And.Barb.

tum.de reg.iur.lib.vj.⁊ ibi not.Bal.

¶Lex vigeſimaprima.

Si vſuras. ¶Simpliciter ſolutū cedit in debitum vſurarū.h.d.⁊ adde quod no.ff.de ſolu.l.j.

¶Lex vigeſimaſecunda.

Pignoribus. ¶Pignꝰ obligatum ꝓ ſorte ⁊ vſuris poteſt pro vtroqz debito retineri:ſed pignus obligatū pro ſorte tantū,non pōt retineri pro
g pena.h.d.⁊ ſic no.qd.l.j.[g] C.etiā ob chirogra.pecu.non habet locum in penis odio penarū.

¶Lex vigeſimatertia.

Oleo. ¶Non conſideratur qd caſualiter contingit.⁊ illud qd habet in ſe potentiam plus vel minus,nō dicitur excedere modum.quod dic vt dixi.ſ.eo.l.ſi ea.

¶Lex vigeſimaquarta.

Si mater. ¶Mr̄ gerēs negotia filij tenetur ad vſuras pecunie quā adminiſtrauit.h.d.¶Querūt Dec.
h vtrū adminiſtrator [h] q tenuit pecuniā domini ſterilem,cōdemnetur ex eo qd nō fenerauit eā:⁊ ſic dubitatiue loquor.quando dominus
i erat fenerator.quidā dicūt [i] qd ſic:q2 debet ſequi cōditionē domini.arg.ff.qd cum eo.l.Titianus.Dy.determinauit cōtrariū:q2 nec ſuo nec alieno nomine quis tenetur delinqre.text.ex.xlvj.diſt.c.ſicut non ſuo.

¶Lex vigeſimaquinta.

Pro auro. ¶Species eſtimata recipit vſuras.h.d.¶Opp.ff.e.l.In fideicommiſſi §.fi.vbi dicit qd rubor eſt petere vſuras ſpecierum,⁊ eſt ille tex.no.q2 erubeſcimus contra.l.agere.Sol.ibi ſpecies ineſtimata:hic eſtimata:⁊ ſic non obſtat.

a ¶Propter paupertatē.Adde Mathe.matheſi.ſing.ſuo.vlti.incino.quod litis paupertas.vbi alleg.Inn.quē vide in.c.dilec.de appel.vbi dicit ſe ſaluaſſe vnum a furcis.qui propter paupertatē non potuit appe.proſequi.ad idem alleg.Guil.de cug.in.l.ꝑcipimꝰ.§.ſuper has.de appel.de quo vide Roma.in.l.ſi vero.§.de viro.in fallē.propter paupertatē.ff.ſol.mat.⁊ Franc.de crema.ſing.cxxj.incipiē.Statuto cauetur.vbi refert ⁊ ſequitur iſtum in.l.ij.ff.ſi quis cau.vbi dicit ſe liberaſſe vnū pauperem,qui propter paupertatem non potuerat proſequi appellationem ſuam.Celſus.

b ¶Debet admittere.Si quis tenetur ſoluere collectas ex predijs,ſi nihil recolligit.propter anni ſterilitatem,an teneatur:vide pulchrū dictum Bal.in.c.ij.de reſcrip.And.Barba.

c ¶Fideiuſſor.Facit lex ſi mandato meo.§.ſi fideiuſſor.ibi:iuſta rōne ⁊c.ff.man.⁊ vide per Io.And.in reg.damnum.de reg.iur.in.vj.in mercu.⁊ Bar.in conſi.incip.In queſtione predicta videndū eſt.

d ¶Indēnis.Adde Bal.in.l.ſi.in vlt.col.j.de execu.rei iudi.

e ¶Sed quero.tamē Bal.aliter loquitur in.c.j.de vſur.lib.vj.vide q̄ dixi in.c.peruenit.de fideiuſſo.And.Barb.

f ¶Repetere.Adde Bal.in aut.ei qui.ad finem.j.de bonis autho.iudicis poſſid.⁊ Bar.in.l.ſi non ſortem.§.fin.ff.de cōdi.inde.Bald.in.l.pe.ff.de cōdi.ob turpē cauſam.⁊ quod ipſe not.in.l.j.ſ.de cōdit.ob turpem cauſam.

g ¶L.j.Uide ibi gl.⁊ Bar.

h ¶Adminiſtrator.Forte tamen tenetur ponere ad honeſtā partem lucri:vt not.Bal.in.l.j.ad fi.ſ.de condi.inde.⁊ Bart.in.l.Diuus.ff.ad legem falcid.

i ¶Quidā dicunt. Si adminiſtrator tenuit pecuniā,⁊ non fenerauit,non tenetur,ſed poſſet diſtingui ſecundū conſuetudinē patrie.tex.in.l.qui ſemiſſes.§.fi.de vſur.And.Barba.

a ¶Eos. Iſtā legē.no.alle.Bal.in.l.iiij.in.j.col.ĵ.de fruct.⁊ lit.expen.
b ¶Principali.limita iſtud vulgare,qꝛ verum eſt quando colligitur de iure cōmuni:ſecus ſi de iure ſpeciali:puta per reſtitutionē in integrum.ita probatur in.l.fi.§.Lucius.ff.de condi.inde.⁊ vide.ĵ.
c ¶Quarto opp.Uide que ſcripſi poſt Bal.in.l.cū notiſſimi. in princip.ĵ.de preſcrip.
xxx.an.

1 ☞Principali deſtructo ꝑ viam preſcriptionis, deſtruitur etiam acceſſorium.⁊ nu.2.3.4.
5 Principale ſi tollitur per ſentētiam:an tollatur acceſſorium?

¶Lex vigeſimaſexta.

a Eos, a ¶Diuidit in tres partes.ī prima remouet petitionem vſurarū ratione tēporis.
ſecundo ratione immoderatiōis.
tertio ratione fraudis.ſecūda ibi: Sup.tertia
ibi:Machinatiōes.⁊ eſt lex not.licet ſit correcta inquantum permittit vſuras:tamen bona
notabilia extrahunt ex ea.⁊ principium. hoc
dicit in ſumma.Debitor tutꝰ preſcriptione in
principali debito,vel re principali,eſt etiā tu-
i tus in vſuris cum fructibꝰ.hoc dicit. ¶†No.
b ꝙ deſtructo principali^b per viam preſcriptionis,⁊ acceſſorium deſtruit:ſiue loquamur de
acceſſorio odioſo:vt ī vſuris:ſiue ī acceſſorio
fauorabili:vt de fructibus,quod menti tenēdum eſt circa materiam preſcriptiōis.¶Oppo.quod ſublato principali ꝑ preſcriptionem
nō tollit acceſſorium:vt.ĵ.de luitione pignorum.l. Intelligere.Sol.quandoq3 tēpus huiꝰ
acceſſorij ex per ſe ſtatutū ſeorſum a iure principali,⁊ tūc nō tollitur
vt ibi.quādoq3 non eſt per ſe ſtatutū a iure,tūc tollitur vna cū prin-
2 cipali.vt hic.⁊ iſta eſt vera ſol.quicqd dicāt doct.¶† Secūdo opp.
⁊ videtur qȯ vbi eſt annua preſtatio,ibi requirat multiplex preſcriptio,inchoanda ab initio cuiuſcunq3 anni:nō ab exordio permiſſionis.vt.ĵ.ō preſcrip.xxx.anno.l.cū notiſſimi.§.In his.Sol.ibi loquitur in annuis obligationibus principalibꝰ,que veniunt principaliter propter ſe:hic in acceſſorijs,que veniunt cōſecutiue per modum
cuiuſdā adherentie.¶ Tertio opp.⁊ videt qȯ etiam in iſtis acceſſorijs ſublato principali,nō tollant acceſſoria.vt.ff.de eo qȯ certo loco.l.centū Capue.⁊.l.fi.vbi intereſſe per ſtipul.promiſſum petit pōt
ſoluta ſorte.Sol.aut debitū tollit preſcriptione:⁊ tūc vtrunq3 tollitur,ſcilicet principale ⁊ acceſſoriū:aut tollitur ſolutione:⁊ tūc tollitur quatenus,ſoluitur,⁊ nō vltra.⁊ ita loquitur cōtrariū,⁊ eſt ratio
differētie:qꝛ in preſcriptiōe eadē ratio eſt tollēdi principale,⁊ acceſſoriū ſcilicet negligētie:ſed in ſolutione nō eſt eadē ratio:qꝛ ſolutio
limitata eſt.ſ.de nō nume.pec.l.cū vltra.ſm Iac.de belui.q dicit ꝙ
lex noſtra debet inteligi ī acceſſorio qȯ venit officio mercenario,qȯ
nō ſtat ſe:ſecus ſi veniret per ſtipulationem:qꝛ ſtipulatio ſtat per
3 ſe.prima opi.verior.eſt ¶†Quarto^c opp.dicit hic ꝙ ſublata hypo.
c eſt ſublata perſonalis ad vſuras:⁊ ſic ſublato acceſſorio, videt ſublatū principale:ſed iſtud videtur falſum,qꝛ principale nō depēdet ab
acceſſorio.ſed cōtra.ff.qui.mo.pign. vel hypo.ſol.l.j.⁊ no.ff.de pac.l.
ſi tibi.§.de pignore.Sol.hec ſtipulatio vſurarū nō ꝑmittitur ab acceſſorio:ſed a preſcriptiōe que abſorbet principale ⁊ acceſſoriū.vnde
ſecꝰ eſſet ſi hypothecaria preſcriberet ſpacio.x.vel.xx.anno.nō pro-
4 pterea tolleret obligatio vſurarū.vt.ſ.ō cōſti.pe.l.ij.¶†Quito oppo.⁊ videt qȯ fructꝰ minori tpe preſcribātur.qꝛ ſunt res mobiles.⁊
vſucapiātur triēnio.vt.ff.de vſuca.l.ſequit.§.fructus.Sol.ibi loquit
in fructibus qui veniūt officio iudicis:hic loquit qñ ꝑ ſtipulationē,
vel melius ibi petebant vt ſui : hic vt debiti. ¶ Quero. nunquid
in hypothecaria veniāt fructus:R ñ.ſic,niſi ſit preſcriptū,vt hic.⁊
5 ff.de pig.l.ſi fundus.§.In vendicatione.¶†Queritur.quid ſi prin-
d cipale tollit ꝑ ſniam,^d nunqd tollatur acceſſoriū:gl.dicit hic ꝙ non
qñ eſt tale acceſſoriū qȯ ſit in obligatione,⁊ mouet ꝑ.l.j.ſ.de iudi.q
nō dicit hoc:qꝛ ibi in ſnia cōdēnatoria:hic in abſolutoria.dicit gl.ꝙ
aut in ſnia inſerit cā apta ad vtrūq3 remouēdū,⁊ tollit vtrūq3:aut
inſerit cauſa apta ad remouendū ſortē tantū,vt puta cauſa ſolutionis ſortis:⁊ tūc non remouetur obligatio acceſſoria pene vel intereſſe,aut nulla inſeritur cauſa:⁊ tūc in dubio teneo iſtam gl.no.qꝛ cū
incerti ſumus de cauſa,⁊ poteſt ſe habere ad eſſe ⁊ nō eſſe:exceptio
rei iudi.non concludit de neceſſitate:⁊ ſicut libellꝰ debet cōcludere
de neceſſitate:ita excipiens.cū in probando excipiēs hic habeat loco actoris:vt.ff.de fluminibus.l.j.§.Labeo.Bal.

§.Super. ¶Modus vſurarū hic taxat ⁊ nō valet cōſuetudo q̄ vlteriores vſuras ꝑmitteret.⁊ feneratores nō pñt aliquo pretextu fraudare taxatione huius legis:nec per
interpoſitā perſonā circūuenire.⁊ ſi dubitat an perſona ſit interpoſita necne,defertur iuramētū purgationis.h.d.no.¶No.hic in tex.
ꝙ minus l3 poſitis in dignitate quā alijs recipere vſuras.¶Scdo,
e ꝙ plus licet mercatoribus quā alijs.¶ Tertio not.in ver.hoies.^e
qȯ ſub iſto verbo cōprehenditur etiā fiſcus ſm gl. ¶Quarto no.in
f verb.cōſuetudinis.qȯ nō valet ſtatutū^f vel cōſuetudo de vſuris ꝑ-
1 ſtandis cōtra ius cōmune.¶†Quinto no.in verb.interdicta.ꝙ fe-
g nerator^g nō pōt aliquid retinere de ſorte ꝑ recolligēdo inſtrumēto
a tabellione.Uñ colligūt hic Doc.ꝙ debitor nō tenet reficere expēſas inſtrumenti a creditore recollecti,pro quo ſoluit notario ſcdm
Cy.nec mirum,qꝛ hic ſumus in exordio cōtractus:ſi aūt ꝓpter morām debitoris oportet qȯ creditor patiatur hāc expēſam,debet ſibi
refici per debitorē.arg.extra.de fideiuſ.c.ꝑuenit.ver.alioquin.⁊.ff.de
cōdi.⁊ demon.l.quibꝰ.diebus.§.cum quidam.¶Sexto no.qȯ nihil
pōt preſtari feneratori : quantucunq3 modicū:puta aliq̄ ſilique pro
emendis piſcibus.qȯ tene mēti ¶ Septimo nota in verb.machinatiōes.qȯ feneratores ſtudent fraudibꝰ,⁊ nomina aliorū ſepe faciūt
2 ponere in fraudē.¶†Ultimo no.qȯ quia difficile eſt ꝓbare^h frau-
h des feneratorum, venitur ad ſacramētū purgationis.⁊ eſt argu.qȯ
i teneat cōſtitutio epiſcopi.^i que in probādo aliquē vſurariū dat faciliorem modum probandi,quā reperiat a iure cōmuni,qȯ credo veuel ſta-
3 rum.¶ † Quero.quid ſi aliqs iuratꝰ ſe ſeruare cōſtitutionē,vel ſta-
k tutum ſuper vſuris,vtrū valeat iuramentū:quidā dicunt ꝙ ſic.⁊ videtur hoc verū de iure canonico,niſi iuramentū relaxet,vt extra de
iureiur.c.debitores.tu dic ꝙ non tenet iuramētū:nam multū refert
vtrum iuramentū veniat ad corroboratiōnē ſtatuti,⁊ tūc ſi nō tenet
ſtatutū,nec iuramētū.vt hic.aut loquimur an veniat ad aliquid dandum vel ſoluendum,⁊ tunc loquitur contrariū.adde quod not.extra.de preben.c.dilecto.¶Quero,nunquid per conſuetudinē poſſit
minui taxatio legis reſpō.glo.ꝙ ſic.adde quod no.in.c.j.de vſuris.
4 in cle.¶†Quero . vtrum in foro ſeculari^l poſſunt repeti vſure per
condictionem ob turpem cauſam:Reſpondeo ſic,tamē.c.diſpēdioſam.de iudi.in clemen.non habet locum in foro ſeculari : non enim
inten

d ¶ Per ſniam. Adde gloſſ.in.§. actionū.in gl.magna.inſtit.de act.
e ¶Uer.homines. No.ꝙ ſub verbo homines.includitur fiſcus,⁊ ciuitas.vide tex.in.c.j.de no.for.fid.et qȯ no.in authen. Item nulla cōmunitas.ſ.de epiſco.⁊ cler.⁊.l.metum.§.animaduertendum.ff.qȯ metus cauſa.not. Moder.in.l.ij.§.j.ff.de verbo.obl.⁊ an appella.hominis veniat epiſcopus.vide tex.coniuncta glo.in c.j.ō maio.⁊ obe.in.vj.Et Bal.in rubr.de tribu.⁊ an appel.hominis contineatur poſthumꝰ.vide text.
in.l.penu.alias antepe.ĵ.de fide.libe.vide gloſſ.in.c.fin.de tēpo.ord.
libr.vj.vbi appella.hominis venit laicus,⁊ nō clericus:quod eſt verum.ſecundum do.Domi.quādo materia eſt apta laico,⁊ non clerico.vide tex.⁊ glo.i.c.ſi ſolus.viij.diſtinctione.vbi appella. hominum
veniunt iudei.vide tex.c.quia te.l.diſtinct.vbi ſaraceni vide que dixi
plene in.c.ſignificauit.de peni.⁊ remiſſio.⁊ in.c.j.de reſtitu.ſpol.vide
Io.an.in.c.j.de homi.in.vj.vbi ſi qs dixerit in libello qȯ prelatꝰ fecit occidi hominem,ꝙ non punitur pena.c.j.de homi.eo.libr.vj.tex.
loquitur de occidente Chriſtianum.vide Bald.in.l.ſi qs nō dicam
rapere.C.de epiſcop.⁊ cleri.adde etiam Bal.in.l.qȯ dicit.ff.de libe.
⁊ poſthu.ꝙ homo monſtruoſus dicitur homo.⁊ loquens ſtatutū de
homine,comprehendit hominē etiam monſtruoſum.vide text.in.l.
equis.ff.eo.vbi appel.hominum veniunt ſerui.text.in.c.ſacramenta.
de conſecra.diſtin.j.vbi appel.hominū veniunt clerici ⁊ laici.⁊ facit.
l.ij.§.⁊ harum in verbo hominem.ff.de verbo.obli.vbi exponitur id
eſt ſeruum.⁊ ſic homo capitur ſecundum materiam ſubiectam.quod
eſt bene notatu dignū.⁊ vide in.c.j.de fal.vbi appella.perſone venit.
deus.vide.c.j.de cle.vena.ibi venit Epiſcopus appel.hominū.⁊ vide.c.penul.de confir.vti vel inuti.vbi appel.hominū veniunt laici.⁊
venit rex.⁊ vide do.Abb.in.c.cum Chriſtꝰ.de here.vbi cadauer non
dicitur homo.quod not.pro ſtatutis , quia dicitur homo qui cōſtat
ex anima ⁊ corpore.⁊ vide q̄ ibi dixi.vide Bald.in rubr.de re.diui.in
l.j.⁊.l.ij.vbi querit an fiſcus dicat perſona.vide.c.j.ix.q.j.vbi veniūt
epiſcopi.c.ſane.de offi.deleg.vbi appellatione perſone veniūt epiſcopi.And.Barba.
f ¶Statutum.Dixi poſt Bar.in.l.cunctos populos.ſ.de ſumma tri.
⁊ fide catholica.
g ¶Fenerator.Uide Bal.in.l.fi.ſ.de cōdi.ex lege.⁊ in.l.nō ignorat.ĵ.
de fruc.⁊ lit.expen.
h ¶Probare.No.ꝙ valet ſtatutum dans faciliorem modū probandi vſurarium.contrariū videtur tenere Ant.in diſtin.inci.Aſtenſis
miles.in.ij.q.ij.dubij prin.⁊ Lu.ro ī.l.le.corne.ff.ad ſil.⁊ Pet.de ancha.in.c.canonum ſtatuta.in ver.quid ergo ſi conſuetudo.de cōſti.⁊
Fede.de ſe.in conſi.xcij ⁊ per Doc.in.c.j.de appel.extra.
i ¶Conſtitutio epiſcopi. Not. ꝙ valet cōſtitutio epiſcopi,vt faciliꝰ
probet vſur.quam de iure communi,puta per coniecturas , vide qȯ
no.de conſue.c.cum dilectꝰ.⁊ tex in.c.fi.de conſti.libr.vj.vbi pōt ſtatuere ꝙ quis incidat in penā ipſo iure,⁊ ſic poteſt adiuuare ius cōmune.vt ex gl. no.cle.ne roma.de ele.Inno.in.c.fi.de offi.archi.ſed
valde obſt.qȯ no.Bal.ĵ.cō.vel epiſto.vide Io.de imo.conſi.cxvj.vbi
loquitur de intellectu talis conſecutionis.vide ibi.And.Barba.
k ¶Iurat.Uide gl.hic in ver.conſuetudinis.⁊ idē tenet Pau.de liaza.Pet.de Ancha.⁊ ibi glo.in cle.j.eo.tit.per illum tex.
l ¶Seculari.Facit ad queſtionem quam diſputaui,an cauſa vſuraria
ſit eccleſiaſtica.⁊ adde Fede.de ſe.ī conſi.xcij.⁊ cōſi.ccxlij.incip.Duo.
⁊c.⁊ Bal.in authen.ad hec.ĵ.de lat.libertate tollēda.⁊ in.l.j.in fine.ĵ.
de ſenten.que ſine cer.quan.profer.⁊ Specu.in titu.de cōpen.iudi.

1 intendit nec poteſt Papa iudiciarium ordinē [a] tollere,niſi quo ad ſuum forum.vt no.in.d.c,diſpendioſam,ſuper verbo vſuris,in glo. valde notabili.

¶ Lex vigeſimaſeptima.

De vſuris. ¶ Lex noua trahit ad p̄terita quatenus pendet de futuro,nō quatenꝰ robur ⁊ perfectionē recepit pro tempore preterito.h.d. No.hic non inſpici cōtractus initium,nec etiam vltimū finem tantū:ſed diſtingui tēpora quo ad diſpoſitionē legis in medio emanantis,⁊ dic vt.§.de legi l.leges ⁊ conſtitutiones.

¶ Lex vigeſimaoctaua.

Ut nullo. ¶ Uſura in ſortē cōuerti non poteſt.et leges non imponunt verbis,ſed rebus.h.d.No.hic obuiari aliꝗ fraudi feneratoris,quoniā in fine anni vſuras vertebat in ſortem:tamen glo.dat ei talem modū:quod faciat primo ſolui,vel ante oculos poni:poſtea eas iterato vt ſortē mutuare.per.l.ſingularia.ff.ſi cert.pet.qđ falſum credo.argu.ff.de ſolu.l.qui ſic ſoluit.nec obſt.l.ſingularia.quia hic fieret in fraudem:ibi non.¶ Quero,debitor obtulit feneratori vſuras:fenerator dicit ego habeo pro receptis ego tibi eas dono:tādem debitor iſtas eaſdē repetit ab eo:⁊ dicit qđ nō fuerunt ſibi reſtitute per modū reſtitutionis:ſed dicit ꝙ fuit donū.argumen.ff.ſi cer.pet.l.ſi tibi.¶ Quero.quid iuris?Reſpon.has vſuras reputo reſtitutas,licet nō ſit vſus verbo reſtitutionis.vt.l.ſi vno.§.ſed et ſi verbo.ff.loca.que eſt lex ad hoc no.

¶ De nautico fenore. Rubr.

¶ Ad euidentiam huius titu.premitte quod dicit gl.rubrice.nam triplex eſt nauticum fenus:quoddā cū periculo creditoris quouſqꝫ nauis perueniat ad locū deſtinatum,⁊ tunc in pretium periculi eſt permiſſa vſura centeſima.quoddā cum periculo debitoris:⁊ tunc nō eſt permiſſa vſura cēteſima.ſed ad hoc vt periculum ſit debitoris,in mutuo eſt neceſſaria conuentio expreſſa:quia pacta que alterāt naturam contractus,non videntur ineſſe.vt.j.eo.l.cum dicas. Et idē intellige in ſimilibus caſibus.in quibus periculum imminet exēplo maris.vt.ff.eo.l.periculi.nam vbi eſt ſimilis ratio:ibi idem ſtatuendum.[b] vt.j.de reuocādis dona.l.his ſolis.ibi dum dicit ſatis etiam tacite cautū putamꝰ.⁊ licet hoc ſit vulgare.vt in.l.Illud.ff.ad legē aquil.tamē ibi eſt melior tex.qui ſit in iure.accedit.j.de indi.vidui.tollen.l.fin.Bal.

¶ Lex prima.

Traiectitiam. ¶ Habitātibꝰ preſentibꝰ in mari ceſſat metus.⁊ qđ per periculū conceditur,ſublato metu periculi,finitur permiſſio.eſt arg.ad arbitria baillia.que conceduntur tota die extra ordinem,⁊ cōtra formam communium ſtatutorū [c] ratione alicuius timoris,quod finito metu ſub illius pretextu nō poteſt arbitriū exerceri:vnde arbitriū conceſſum in tempore diſcordie,non poteſt exerceri in tempore pacis.Bal.

¶ Lex ſecunda.

Cum dicas. ¶ A iure communi non receditur niſi pactum in contrariū reperiatur:ius autē commune cōtinet.§.ſi cer.peta.l.Incendium.qđ ergo in contractu nō dicitur:pro nō intellecto cenſetur.¶ †Et no.quod promittens ſoluere in vrbe ſacra.[d] aliter non exprimendo,intelligitur promittere in Hieruſalē:quia illa eſt proprie ſancta ſanctorū.¶ Itē no.ꝙ ex nauigatione maris imminet periculum.vnde Seneca:Nauigia que de mane luxerūt,de ſero ſorbentur.vnde mare equiparatur homini potenti ⁊ crudeli.tex.eſt not.in.l.iiij.ff.de dona.cau. mort.aduerſe enim procelle nemini proſunt,⁊ inexorabiles ſunt.

1 Suſcipiens in ſe periculum,tenetur de eo:niſi ex culpa alterius partis contingat contrarium.
2 Tranſiens cū rebus prohibitis,an videatur conſummaſſe delictū?
3 Nauis ſi confiſcatur propter illicitas merces,confiſcatur etiā pecunia que in ea eſt.
4 Confiſcatur licitum propter illicitum.
5 Conſuetudo quorundam locorū quod res confiſcantur ſine inquiſitione cuius ſit,an valeat?
6 Farina ſi per ſtatutum confiſcatur,an confiſcetur ſaccus?
7 Statutum dicit quod quicūque ducat tale quid perdat aſinum,an etiam perdat ſalmam?
9 Vecturalis qui cauſa fraudandi vectigal nō vadit per iter rectum, quid iuris.8.
10 Cōſuetudo quod quis nō poteſt molere ſine apodiſſa communis:accepit apodiſſam pro vna ſalma,⁊ ponit duas,qualiter punitur?
11 Nauta,ſi propter impetū maris nō ſeruat locū itineris,an puniat?

adi.§.j.verſi.in criminalibus.per gl.in cle.ij.in verſi.vſuris.de iu.pa. Anto.de but.in.c.cum ſit.extra de foro competenti.per Imo.in.c.innotuit.ad fin.extra de arbi.per Bal.in.c.j.§.ſimiliter.in titu.de cōtro.inue.in vſi.feu. per Barto.in.l.quoties.§.de indi.cum ſi.cuius opi.eſt communis.vt per Ant.de Butr.in.c.poſt miſerabilem.extra eodem.

¶ Lex tertia.

Cum proponas. ¶ Iſta lex eſt multū no.Qui ſuſcepit in ſe periculum nauigationis,intelligit in ſe ſuſcipere periculū fortune,
1 nō culpe debitoris.h.d.¶ †No.ergo quod ille qui ſuſcepit in ſe periculum,[e] tenetur de eo, niſi ex culpa alterius partis contingat ſecūdū Bart.ſimiliter qui ꝓmittit aliquē nō inquietare:intelligitur niſi culpa ex ipſius parte [f] ꝓcedat.vt.ff.de X.ob.l.vēditores.Scđo no.hic qđ culpa deprehēdit duobꝰ modis,primo ex incōſueti[g] vel ꝓhibiti loci nauigatiōe,⁊ ex hoc co ſic.§.de ſacroſan.eccle.Celſus.

¶ Adde Lanfran.de oria.in.c.quoniam contra falſam.§.confeſſiones.verſi.ſubiungit etiā Bal.nu.viij.⁊ ibi dixi in apo.in verſic.quare iſta cauſa ſpectat ad eccleſiā.extra de proba.⁊ dixi in apo.ad Bart.i.l.omni innouatione.nu.j.in verſi.ego di-

a ¶ Ordinem.In cōtrarium facit quod no.in.c.ij.de pact.in.vj.⁊ in c.licet.de iureiur.in.vj.⁊ vide ꝗ in ſimili not.Innoc.in.c.inquiſitioni.extra de ſenten.excommuni.

b ¶ Statuendum.Pro hoc vide gl.in.c.j.de tempo.ordi.in.vj.quam allegat.Bal.in.l.j.j.de interdict.

c ¶ Communium ſtatutorum. Adde Bal.in.l.ij.§.de conſtit.pecu.vbi ſtatutum mercatorum quod in cauſis mercantie procedatur de plano,non ligat iniuriam portantem,quin coram eo ordinarie agitentur.And.Barb.

c ¶ Communium ſtatutorū.Tene menti quod Papa in foro ſecuları nō poteſt tollere ordinem iudiciariū.facit quod no.Innocē.in c.inquiſitioni.de ſenten.excōmu.quod ſi Papa mandat laico quod rem ſuā det alteri:impune ſibi paretur.facit cle.paſtoralis.vbi rex Sicilie non paruit imperatori:qꝛ non erat ſibi ſui ſubiectus.vide Mod.in.c.ꝗ in eccleſiarū.de conſti.⁊ ſic limita gl.in.c.fin.de here.in vj.quod Papa poteſt tollere ordinē iudiciarium.⁊ non legatus de latere.procedit in ſuo foro:Illam gloſſ.not.que eſt ſing.ſecundum Joan.de Imo.in.l.nemo poteſt de leg.j.Petrus ſatis cōcordauit gl.in cle.ſepe.de verbo.ſigni.licet ipſe non alleget.⁊ vide Ange.in l.fin.§.de iudic.vbi dicit quod delegatus Pape nō poteſt mādare ſententiā executioni in rebus epiſcopalis iuriſdictiōis:puta delegatus ſuper dote,non mittet in poſſeſ.in rebus cōmunibus.⁊ dicit eſſe ſing.dictum Inno.in.c.verum.⁊.c.ſignificaſti.de foro competē.quod ipſe limitat,niſi Papa haberet in illo temporalē iuriſdictionem.vide Moder.in.c.ſignificaſti.de offi.delega.vbi ſi fertur ſententia ab eccleſiaſtico contra laicū:mandabitur executioni per laicum iudicem.vide tex.in c.cum Epiſcopus de offic.ordi.in.vj.vbi Epiſcopꝰ nō carcerat laicos pro delicto ſpirituali.vt ibi not per Doc. vide quod dicit do.Pet.cōſi.xvj.⁊ in.c.ea que.in.x.qđ.de penis.vbi Epiſcopꝰ imponit penā que debet imponi ſibi a laico.Idem dicit in.xj.q.quod Epiſcopus non poteſt carcerare laicū riminenſem:ſed illud ſpectat ad laicum iudicem.allegauit not.in.d.c.ſignificaſti.in nouella vide Jo.And.in.c.j.de homi.lib.vj.quod Iudex eccleſiaſticus nō poteſt imponere penam pecuniariam laico ſibi temporaliter ſubiecto.c.j.de homi.lib.vj.ſed debet eam infligi facere per iudicē laicum.alle.c.ij.de maledic.⁊ in.c.poſtulaſti.de iude.c.cum ſecundū ll.de here.lib.vj.quod dictum non placet do.Arch.in.c.ij.de penis.quia ex quo in caſibus in quibus Iudex eccleſiaſticus vendicat ſibi iuriſdictionē ſupra laicum:quare in predictis caſibus non poterit imponere penam pecuniariā.xvij.q.iiij.c.quiſquis.ad contraria reſpondet.quia illud facit pro faciliori execu.⁊ vide Joā.de Imo.in c.fin.de mu.peti.vbi dicit quod ſi clericus reconuenitur corā laico,poteſt ſentētia exequi per iudicē laicū:ſed propter opi.euitandas,cautius eſſet ſi Epiſcopus illā exequeretur.vide tex.in.c.conqueſtꝰ.de foro cōpe.cōcor.Joan.and.in.d.c.j.vide dominū Pet.qui trāſit cum Old.conſi.xc.⁊ facit ad.c.ad falſariorum.de crimi.fal.vbi ſecūdum do.Abb.laicus punitur ab eccleſiaſtico.do.Pet.ibi dicit contrariū.Mode.ibi dicunt talis cōmunicationis procedit dictū.alle.Pet.⁊ vide capi.j.de rapt.vbi dicit do.Ant.quod non debet petere manifeſte,de quo proximꝰ leditur.⁊ ꝙ poteſt Iudex eccleſiaſticus punire laicū.⁊ illū detinere donec reſtituat dānū.⁊ adde quod dixi in c.poſtulaſti.de iude.⁊ in.d.c.conqueſtus.de foro competen.Andr.Barba.

d ¶ Sacra.Et eſt glo.hic.

e ¶ Periculū.Ad idem facit.l.qui officij.in fi.ff.de contrah.empt.

f ¶ Parte.l.quero.§.Inter locatorem.ff.locati.

g ¶ Inconſueti.Not.cōtra euntes per loca non cōſueta.⁊ vide vnum verbum per Bal.in.l.quia nōnunquā.j.que res ven.non poſ.